

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra genderových studií

BcA. Petra Víznerová

**Genderované aspekty těla a tělesnosti
u downhillových longboardistek**

Diplomová práce

Vedoucí práce: **Mgr. Kateřina Kolářová, Ph.D.**

Praha 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. června 2017

BcA. Petra Víznerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Kateřině Kolářové, Ph.D. za vedení této práce a participantkám mého výzkumu, bez kterých by se nemohl uskutečnit. Zároveň také děkuji rodině a přátelům za poskytnutou podporu, zejména Marii Víznerové, Anně Kuznické a K.

Obsah

Abstrakt.....	6
1. Úvod.....	8
1.1. Poznámka k jazyku a terminologii.....	10
2. Sport jako celospolečenská instituce – sport jako genderovaná instituce.....	11
2.1. Představení longboardingu.....	13
2.2. „Femininní“ a „maskulinní“ sporty	15
2.2.1. Longboarding jako maskulinní sport?.....	19
2.3. Cesta k rovnosti?.....	22
3. Tělo a tělesnost.....	25
3.1. Žena a muž jako odlišné živočišné druhy?.....	26
3.2. Mainstreamová podoba ideálního těla.....	28
4. Metodologie.....	34
4.1. Reflexivita.....	34
4.1.1. Pozicionalita a lokace.....	35
4.2. Etické aspekty výzkumu.....	38
4.2.1. Informovaný souhlas.....	39
4.2.2. Anonymizace.....	40
4.3. Použité pojmy.....	40
4.4. Metody sběru dat.....	40
4.4.1. Polostrukturované rozhovory.....	40
4.4.1.1. Získání komunikačních partnerek.....	41
4.4.1.2. Průběh rozhovorů.....	42
4.4.1.3. Transkripce.....	43
4.4.2. Autoetnografie.....	43
4.4.3. Zúčastněné pozorování.....	44
4.5. Kódování.....	45
5. Promítání symbolického genderového řádu do prostředí českého downhillového longboardingu	46
5.1. Rozdílná socializace dívek a chlapců – rozdílné predispozice k výběru sportu.....	47
5.2. Stejný sport, odlišné podmínky?.....	49
5.3. Jezdci jako schopnější sportovci než jezdkyňe.....	50

5.3.1. Odlišný styl jízdy jezdců a jezdkyň	51
5.4. Výhra jako motivace: nabourání představy o ženském sportu jako alternativním modelu?	52
5.5. Náročnost longboardingu.....	54
6. Percepce vlastního těla u downhillových longboardistek.....	58
6.1. Downhillový longboarding jako činnost měnící těla jezdkyň.....	58
6.2. Různé podoby preferované femininity mezi downhillovými longboardistkami.....	62
6.2.1. (Ne)potvrzování vlastní femininity v prostředí downhillového longboardingu.....	64
6.2.2. Dobře vypadající jezdkyň – schopná jezdkyň.....	66
6.2.3. Emily Pross jako sportovkyně narušující genderový řád.....	68
7. Zakoušení vlastní tělesnosti – strach, bolest a úrazy.....	72
7.1. Longboarding jako aktivita zvyšující povědomí o vlastním těle.....	72
7.2. Pády, zranění a bolest.....	73
7.2.1. Pády a zranění jako přirozená součást downhillového longboardingu...	76
7.2.2. Dobrý jezdec/jezdkyň – bezpečný jezdec/jezdkyň.....	82
7.2.2.1. Bezpečná jízda – kontrolovaná jízda.....	84
7.2.2.2. Genderované aspekty bezpečné jízdy.....	85
7.3. Prožívání a překonávání strachu při jízdě.....	86
8. Závěr.....	95
9. Literatura.....	98
10. Přílohy.....	102

Abstrakt

Tato práce se zaměřuje na jezdkyň, které se věnují downhillovému longboardingu – sportu, jenž předpokládá od jezdců a jezdkyň naplňování charakteristik, jež jsou současnou západní společností konstruovány a vnímány jako maskulinní – zejména rychlost, soutěživost, schopnost překonat strach a bolest a podobně. Hlavním výzkumným záměrem této práce je sledovat, jak jezdkyň v tomto maskulinizovaném prostředí vyjednávají svou femininitu. Zejména sleduji, jak se toto míšení tlaků na naplňování maskulinních charakteristik a zachování vlastní femininity promítá do těl jezdkyň, tedy oblasti, která je ovlivňována, formována a normalizována prostřednictvím sociokulturního tlaku. Teoretická část práce se soustředí především na sport jako genderovanou/maskulinizovanou instituci a také podobu ideálního těla, tak, jak je předepisována právě sociokulturním tlakem a institucemi. Část analytická se potom soustředí na zkušenosti českých downhillových longboardistek, a to, jak vyjednávají svou femininitu v maskulinizovaném prostředí soutěžního sportu. Hlavní důraz je přitom na to, jak se genderový řád promítá do těl downhillových longboardistek. Ve své práci se soustředím hlavně na ambivalence, které vznikají z tlaku, jenž je vyvíjen na to, aby ženy naplňovaly hegemonní podobu femininity a zároveň odpovídaly maskulinizovaným měřítkům, která vládou v soutěžním sportu.

Klíčová slova

Sport; longboarding; tělesnost; maskulinita; femininita;

Abstract

Focusing on girls who compete in downhill longboarding, this thesis examines how women are pushed to display typically “male” characteristics in order to succeed. With contemporary western society viewing attributes such as speed, being competitive, overcoming fear and coping with pain as typically masculine traits, the main research goal of this inquiry is to find out how female riders cope with maintaining their femininity in the masculinized world of downhill longboarding. The main focus is on observing how female riders cope with being a good rider and being feminine at the same time, primarily through the way this double-faced pressure is projected in the bodies of female downhill longboarders. The theoretical part of this thesis is mainly focused on a sport as a gendered/masculinized field and the ideal form of the body

constructed by the sociocultural pressure and instructions which are associated with it. The analytical part of this thesis is focused on the experiences of Czech female downhillers and the way in which they negotiate their femininity/masculinity, perceived or otherwise, and how the gender order is projected onto their bodies. This thesis aims to reveal the ambivalences caused by the pressure to women to maintain the hegemonic femininity and be masculinized competitive sport persons at the same time.

Keywords

Sport; longboarding; embodiment; masculinity; femininity;

1. Úvod

Sport je oblastí, která bývá tradičně konstruovaná jako maskulinní. Zároveň však v sobě zahrnuje genderovou strukturu, která se projevuje tím, že některé sporty jsou konstruovány jako femininní – tedy vhodné pro ženy, a jiné jako maskulinní – tedy vhodné pro muže. Mezi „femininní“ sporty se řadí zejména ty, které kladou důraz na krásu a ladnost – jako je například gymnastika, či krasobruslení. Ke sportům konstruovaným a vnímaným jako maskulinní se pak řadí ty, které kladou důraz na sílu, rychlost a tělesný kontakt, jako je například hokej, motocyklové závody a box.

Downhilový longboarding, který je disciplínou sjezdovou, se tak dle svých obecných charakteristik řadí ke sportům spíše „maskulinním“. To, že je sport konstruován jako „vhodný pro ženy“ či „vhodný pro muže“, ale v žádném případě neznamená, že se „maskulinním“ sportům věnují pouze sportovci a sportům „femininním“ pouze sportovkyně. Pokud však sport tradičně konstruovaný jako maskulinní provozuje žena, či sport tradičně konstruovaný jako femininní provozuje muž, dochází k narušení symbolického genderového řádu a sportovci a sportovkyně se tak mohou vystavovat nepochopení společnosti, či dokonce stigmatizaci.

Zatímco muži, věnující se tradičně „femininním“ sportům, jako je balet či krasobruslení, bývají často označováni za zženštilé či gaye, ženy, které se věnují hokeji či bojovým sportům, bývají označovány za lesby či „ženomuže“. V tomto kontextu, zde nejde o prosté, od emocí odproštěné, označení sexuality, ale „gay“ či „lesba“ je zde míněno jako hanlivé označení, které naráží na zdánlivou feminitu mužů – gayů a naopak maskulintu žen – leseb. Na ženy, které se věnují sportu tradičně maskulinnímu – hokeji, se ve své diplomové práci zaměřuje například například Eva Holakovská, která dochází k tomu, že lední hokej je silně maskulinizovaným prostředím a jeho „ženská forma“ je viděna jako druhotná a odvozená, přičemž zároveň u hráček, které se hokeji věnují dochází k ambivalenci, kdy od nich je na jedné straně vyžadováno naplňování atributů femininních, které jsou po nich požadovány, tak aby byly čteny jako „pravé ženy“, na straně druhé naplňování atributu maskulinních, tak aby byly vnímány jako schopné hokejistky (Holakovská, 2012, s. 78- 80).

Downhilový longboarding je sport, který klade důraz na vlastnosti tradičně přisuzované mužům, jako je rychlost, soutěživost, či schopnost překonat strach a bolest. Přestože počet jezdkyň, které se downhillovému longboardingu věnují, je oproti jezdcům zhruba desetinový, každým rokem jich přibývá a nejsou o nic méně soutěživé, či houževnaté než jezdci – muži. Tato práce se soustřeďuje na to, jak jezdkyňe vnímají

a vyjednávají ambivalence vznikající z naplňování maskulinních charakteristik downhillového longboardingu na jedné straně a naplňování tlaků na performování vlastní femininity na straně druhé. Zejména se soustředím na to, jak se tato ambivalence promítá v tělech jezdkyň, a to z hlediska body image, z hlediska tělesných změn způsobených longboardingem a také v prožívání strachu a bolesti.

Hlavními otázkami, které si v této práci kladu, je zda je longboarding skutečně sportem „maskulinním“, případně do jaké míry. Zaměřuji se také na to, jaké atributy splňuje dobrý/schopný/ jezdec či dobrá/schopná jezdka, nakolik jsou tyto atributy tradičně konstruovány jako maskulinní/feminní a také na to, zda se nějak liší požadavky kladené na jezdce – muže a ženy – jezdka. Také se soustředím na to, jakou pozici mají v longboardingu ženy – jezdka a zda se nějak liší od pozice jezdců – mužů. Druhá část mého výzkumu se potom zaměřuje na to, jak se downhillový longboarding a hlavně tlaky na naplňování maskulinních/feminních atributů, promítají do těl jezdkyň. Zejména se pak zaměřuji na tělesné změny, které s sebou longboarding přináší a také to, jak jezdka prožívají negativní aspekty spjaté s longboardingem, tedy bolest, strach a úrazy.

V teoretické části práce se zaměřuji na představení longboardingu a jeho zasazení do kontextu sportu jako genderované/maskulinizované instituce. Soustředím se zde na to, jak se genderový řád promítá jak do sportu jako instituce, i konkrétně do longboardingu. Ve druhé teoretické kapitole nazvané „Tělo a tělesnost“ se potom zaměřuji především na tlak, který je vyvíjen na podobu ideálního a „normálního“ ženského a mužského těla. V kapitole metodologické popisuji použité výzkumné metody a průběh výzkumu. V analytické kapitole se pak soustředím na tři hlavní témata. Zaprvé na to, jak moje komunikační partnerky vnímají promítání genderového řádu do longboardingu, zadruhé jak vnímají a konstruují vlastní tělo, a za třetí jak přes své tělo vnímají negativní aspekty longboardingu jako akčního či extrémního sportu – tedy jak vnímají prožívání strachu, bolesti a úrazů.

Sama sebe definuji jako downhillovou longboardistku, tedy členku mnou zkoumaného prostředí. Downhillovému longboardingu se věnuji již téměř pět let¹, což bylo jedním z podnětů, proč jsem si pro svou práci zvolila toto téma. Jelikož jsem z vlastní zkušenosti věděla, že downhillový longboarding je prostředím, ve kterém se

---

¹ I když se od podzimu 2016 kvůli úrazu nemohu věnovat downhillovému longboardingu aktivně, tedy sama závodit, stále se v komunitě pohybuji a doufám, že se do ní v sezóně 2018 vrátím opět jako závodnice.

mísí maskulinní a feminní tlaky, zejména co se jezdkyň týče, přišlo mi zajímavé se na toto vyjednávání femininity v převážně maskulinizovaném prostředí výzkumně zaměřit. Vzhledem k tomu, že jsem součástí mnou zkoumaného prostředí – tedy české komunity jezdců a jezdkyň závodících v downhillovém longboardingu, používám kromě dat, získaných během výzkumu samotného, také vlastní autoetnografické poznámky, a dále postřehy získané ze zúčastněného pozorování, a případně neformálních rozhovorů s jezdci a jezdkyňmi a dalšími osobami z prostředí závodů v downhillovém longboardingu. Detailněji tuto svoji pozici rozebírám v metodologické kapitole.

1.1. Poznámka k jazyku a terminologii

V longboardingu se stejně jako v každém jiném sportu, používá řada speciálních a ustálených termínů. Tyto termíny vysvětluji jednak v průběhu samotného textu v poznámkách pod čarou, jednak ve slovníčku, který je možno nalézt v příloze číslo 1.

2. Sport jako celospolečenská instituce² – sport jako genderovaná instituce

Pochopit podstatu a směřování soudobého světa, jeho dílčích společností a kultur, aniž bychom si všimli a náležitě docenili úlohu sportu, je téměř nemožné. Žijeme totiž ve světě, kde sport je mezinárodním fenoménem, je důležitý pro politiky a světové vůdce, přispívá k dynamice ekonomického rozvoje, rozšiřuje globální povědomí cestou mezinárodních sportovních událostí, je nedílnou součástí lokálních sociálních a kulturních struktur, regionů a národů (Sekot, 2008, s. 7).

Sport je důležitou a takřka neoddělitelnou součástí lidské společnosti. Kromě toho, že je sport institucí celospolečenskou, je také institucí silně genderovanou. Je oblastí, ve které muži demonstrují a potvrzují své privilegované postavení, sílu a moc. Vstup žen do sportu je pečlivě kontrolován a regulován tak, aby nemohlo dojít k ohrožení mužské mocenské pozice (Adams et al. 2005, s. 17-18). V tomto případě není samozřejmě možné hovořit o sportu jako celku – v případě sportu rekreačního, zejména individuálního, jako jsou občasná projížďky na kole či jogging, není genderovaná struktura tolik patrná, hovoříme-li však o sportu organizovaném, soutěžním, či dokonce vrcholovém, tato genderovaná struktura se v něm promítá stále více a více, úměrně stupni organizovanosti.

Sport, především soutěžní a vrcholový, tedy ten, jenž je regulován prostřednictvím různých organizací, je jednou z nejdůležitějších oblastí pro vyjednávání genderu a produkci „správné“ a „pravé“ maskulinity (Conel in Theberge, 1997, s. 69). Ženy jsou na jedné straně vedeny k tomu, aby byly fyzicky aktivní, na druhé straně jsou odrazovány od vstupu do prostředí soutěživého či vrcholového sportu, tak aby nemohly ohrožit dominantní postavení mužů (Adams et al. 2005, s. 17 - 18). Vzniká zde tedy tlak na to, aby ženy „zůstávaly“ právě a jen v oblasti sportu rekreačního, provozovaného za účelem zábavy, či zlepšení fyzické kondice a nepronikaly do oblasti vrcholového a soutěžního sportu, který je arénou pro konstrukci a potvrzování maskulinity.

Z hlediska celospolečenského působení je organizovaný sport v dnešní západní společnosti pevně spjat s mocí. Stejně jako je spjat s mocí, je spjat i s politikou a byznysem. Všechny tyto tři oblasti lidské společnosti a kultury jsou pevně a neoddělitelně svázány s maskulinitou. „Pravé mužství“ je spojeno s úspěchem ve sportu, politice a pracovní sféře (McDonagh a Pappano, 2008, s. 2). Všechny klíčové složky současné společnosti jsou konstruovány jako maskulinní, mužné. „Vyhrávat je

---

² Pojem instituce zde používám ve smyslu zavedené sociální struktury.

maskulinní. Peníze jsou maskulinní. Fyzická převaha je maskulinní (McDonagh a Pappano, 2008, s. 3).“ Sport je pro muže, jako hráče a diváky, prostorem pro konstruování a potvrzování maskulinní identity; prostorem, kde je od nich vyžadováno, aby byli agresivní a násilní (Lorber, 1993, s. 571). Pro muže je v západní společnosti fyzická schopnost a zdatnost důležitým důkazem jejich maskulinity (Lorber, 1993, s. 571).

Od počátku druhé vlny feminismu bylo diskutováno, jak ženám umožnit a usnadnit vstup do sféry sportu, tak, aby mohly využívat stejných práv a privilegií, kterým se těšili sportovci – muži. Sport se stal oblastí, ve které mají ženy příležitost bourat představy o ženském těle jako pasivním, slabém a neschopném, a tak bojovat proti patriarchální kontrole (Adams et al. 2005, s. 18). Na druhou stranu však není rovnosti žen a mužů stále ani zdaleka dosaženo. Vnímání žen jako druhotných a méně schopných než muži, je stále celospolečenským jevem, sport je však jednou z oblastí, ve které tato sociokulturně konstruovaná druhotnost žen obzvláště vyniká. „Je nám vtlučeno do hlavy, že sportovkyně nejsou stejně dobré jako sportovci, ženský sport je méně zajímavý a ženské sportovní události si zaslouží méně podpory a zájmu veřejnosti (McDonagh a Pappano, 2008, s. 3).“

Sport je skutečně celospolečenskou institucí. Zapojení do sportu není omezeno pouze na sportovce a sportovkyně samotné, zahrnuje také organizační tým, trenéry a trenérky a v neposlední řadě diváky a diváčky. V současném západním světě je tak do sportu aktivně či pasivně zapojen téměř každý. Sport se tak může stát silným nástrojem pro společenskou změnu. Právě proto, že sport je pevně provázán s takřka všemi složkami lidské společnosti, je konstrukce žen jako méně schopných, druhořadých sportovkyň tak alarmující (McDonagh a Pappano, 2008, s. 19). Na ženy je stále nazíráno jako na méně schopné sportovkyně. Dokud bude věta „háziš jako holka“ urážkou, ženy nikdy nemohou dosáhnout plné rovnoprávnosti a stejného ocenění jako muži, ať už ve sportu či mimo něj (Young in McDonagh a Pappano, 2008, s. 6). V prostředí (nejen) downhillového longboardingu jsem se opakovaně setkala s citáty typu „nejezdí špatně, na to, že je holka“³. Mužský sport v naší společnosti stále představuje normu, které ženy nemohou dosáhnout, ale pouze se k ní přinejlepším přiblížit. Tento tlak si uvědomuji i sama na sobě, kdy jsem se často popisovala ne jako „schopná longboardistka“, ale jako „jedna z nejlepších holek v republice“.⁴ Ženský

---

³ Z autoetnografických poznámek autorky.

⁴ ibid

a mužský sport tedy představuje takřka dva odlišné světy. Ženy jsou vedeny k tomu, že jsou méně schopné než muži, a nemají tedy šanci se jim vyrovnat, nemají šanci být „nejlepší sportovkyně“, ale pouze „nejlepší ženské sportovkyně“. Toto „odsouvání žen do pozadí“ se děje hlavně proto, že:

Sporthy (zvláště pak kontaktní) byly a jsou prostorem, ve kterém je definována a reprodukována hegemonická maskulinita. Sportovci reprezentují ideální podobu toho, co to znamená být pravý muž, model, který je v opozici k tomu, co to znamená být femininní a/nebo gay (Anderson, 2002, s. 860).

Patriarchát se tedy snaží oblast soutěžního a vrcholového sportu uchránit před vstupem žen, aby nemohlo dojít k ohrožení zdánlivě nadřazené maskulinity. Tato genderovanost sportu však nemá negativní dopady pouze na dívky a ženy. Pakliže muž či chlapec nejeví zájem o sport, či v něm nevyniká, vystavuje se nebezpečí posměšků až stigmatizace. Muži, pro které není atletismus na prvním místě a nejsou ochotni vítězství obětovat vše, jsou stigmatizováni jako špatní týmoví hráči. Stejně tak muži, kteří se věnují sportům tradičně konstruovaným jako femininní, například gymnastice, či krasobruslení, jsou v podřízené pozici vůči mužům, kteří se věnují tradičně maskulinním sportům, jako je hokej, či fotbal (Adams in Anderson, 2008, s. 261). Stejně tak pokud je dívka až příliš talentovaná na sport nebo se věnuje sportu, který je tradičně konstruován jako maskulinní, začínají se objevovat pochyby o tom, zda je dost femininní.

Rozkrutí této genderované struktury je pro moji práci důležité v tom, že downhillový longboarding jakožto sport soutěžní, mající svá pravidla daná organizacemi, splňuje měřítka sportu jakožto genderované instituce. Z hlediska obecných charakteristik by se pak mohlo zdát, že se jedná o sport tradičně konstruovaný jako maskulinní. Snažím se tedy rozkrut, zda a do jaké míry je to pravda. V analytické části této práce se soustředím na to, zda tomu tak skutečně je a jak tuto případnou genderovanost (ne)vnímají mé komunikační partnerky.

2.1. Představení longboardingu

Longboarding je sport, který spočívá v jízdě na desce⁵ opatřené podvozky a koly na tvrdém povrchu, nejčastěji betonu či asfaltu. Longboard je podobný skateboardu, avšak liší se od něj velikostí a tvarem kol, velikostí a tvarem desky a hlavně konstrukcí

---

⁵ Deska je nejčastěji dřevěná, ale může být vyrobena i z jiných materiálů – např. karbonu.

„podvozků“⁶, což mu dává jiné jízdní vlastnosti, než má skateboard. Longboarding se řadí mezi takzvané „akční a board sporty“ společně s wakeboardingem, snowboardingem, jízdou na horských kolech a dalšími. Skateboarding i longboarding mají několik disciplín. Zatímco u skateboardingu všechny tři hlavní disciplíny, tedy *Street*, *Park* a *Vert*, spočívají hlavně v provádění nejrůznějších triků, longboarding je mnohem rozmanitější. Mezi nejoblíbenější druhy jízdy na longboardu patří *Dancing*, *Sliding*, a *Downhill*.

Dancing je disciplína, která spočívá v provádění nejrůznějších kroků, piruet a poskoků na ploše desky a provozuje se převážně na velkých hladkých asfaltových plochách, jako jsou například parkoviště. Někdy se k dancingu přiřazuje i tzv. *Freestyle*⁷, který spočívá v provádění triků, často připomínajících „klasické“ skateboardové triky⁸. Na rozdíl od dancingu, kdy se jezdec či jezdka více méně pohybují po ploše desky, se při freestylových tricích deska různě překlápí, vyhazuje do vzduchu a podobně.

Sliding je disciplína, která se částečně překrývá s downhillem. Při slidingu jezdcí a jezdka předvádějí speciální prvky, které se jmenují „slidy“. Jedná se v podstatě o to, že jezdec či jezdka za jízdy takzvaně „ukopne“ desku do smyku. Slidy jsou také jednou z možností brzdění při downhillu. Slidování jako svébytná disciplína se ale zpravidla provozuje na kratších a prudších kopcích než downhill, protože jezdcí a jezdka dosáhnou větší rychlosti na menším úseku cesty, a mohou tak udělat více „slidů“ za sebou.

Downhill je disciplína, která spočívá ve sjezdu z kopce po (nejčastěji) asfaltové silnici. Tratě bývají dlouhé zpravidla okolo tří kilometrů (ale mohou měřit i přes pět kilometrů) a většinou zahrnují různé typy zatáček. Při downhillu jezdcí a jezdka zaujímají zvláštní aerodynamickou pozici zvanou „tuck“ a na svých deskách dosahují až stotřicetikilometrové rychlosti (závodní tratě zpravidla nemívají menší „topspeed“⁹ než 70 km/h). Jezdcí a jezdka longboard řídí celým tělem, brzdí se buďto „slidem“ – čili „ukopnutím“ prkna do smyku nebo takzvaným footbrakem, při kterém jezdec či jezdka sundá jednu nohu z prkna a brzdí podrážkou.

---

⁶ I v češtině se běžně užívá z angličtiny přejatý termín „trucky“.

⁷ Jedná se v podstatě o „volný styl“.

⁸ Jedná se například o takzvané kick-flipy, ollie a podobně.

⁹ Tedy nejvyšší rychlost, které je možné na dané trati dosáhnout.

Downhill lze v zásadě rozdělit na závodní a nezávodní – tzv. *freerides*¹⁰ a samotné závody. Volné jízdy (*freeridy*) buďto probíhají před samotným závodem, aby se jezdci a jezdkyňe seznámili s tratí, nebo se jedná o samostatné akce, jejichž účelem je si „pouze“ zajezdit na uzavřené a zabezpečené trati. V případě závodů v downhillovém longboardingu jde o to sjet vytyčenou trať co nejrychleji. Startuje se v jízdách (tzv. *heatech*) po čtyřech až šesti a postupuje se vyřazovacím způsobem, dokud nezbude skupina finalistů a finalistek, kteří potom jedou o medailové umístění.

2.2. „Femininní“ a „maskulinní“ sporty

Dělení sportů na „ženské“ a mužské“ je vnímáno jako zcela přirozené a správné. Toto dělení se však nezakládá na existenci skutečných fyzických rozdílů mezi muži a ženami, ale na rozdílech sociálně konstruovaných, které jsou nám však předkládány jako rozdíly „skutečné“, tedy dané biologii. Hlavním problémem tohoto rozdělení však není jeho existence, ale to, že v sobě zahrnuje hierarchii. Ženský sport je nejen konstruován jako odlišný, ale zároveň je také konstruován jako méně kvalitní. Jak uvádějí McDonagh a Pappano: „ženské sporty, stejně jako ženská moc, jsou druhořadé“ (2008, s. X). V rámci většiny soutěží sportovních klání a závodů je vyhlášen nejlepší závodník a poté nejlepší žena. Ženy mívají téměř vždy svou oddělenou kategorii či přímo divizi. To se odráží i v downhillovém longboardingu.

V rámci závodů v downhillovém longboardingu je vypisováno vždy několik kategorií, nejčastěji jsou to kategorie *Junioři*, *Ženy* a *Open*, v poslední době bývá také vypisována kategorie *Masters*. Zatímco v kategorii *Junioři* závodí muži do dovršení věku 18 let, v kategorii *Masters* pak muži nejčastěji starší než 35 let, v kategorii *Ženy* soutěží všechny ženy a dívky, bez ohledu na věk. Kategorie *Open* je pak přednostně určena pro muže mezi 18 a 35 lety věku. Systém kvalifikace do jednotlivých kategorií se liší dle jednotlivých závodů a organizátorů. Vzhledem k tomu, že moje práce je zaměřená na jezdce a jezdkyňe závodící v rámci závodů Českého poháru organizovaných CGSA¹¹ a FML¹², budu se zde hovořit o tom, jak jsou jezdci a jezdkyňe rozřazováni v rámci těchto závodů.

V rámci Českého poháru, jsou do kategorií *Ženy* a *Junioři* zařazeni všichni jezdci a jezdkyňe splňující dané věkové rozmezí – v případě kategorie *Junioři*, či pohlaví –

---

¹⁰ V českém překladu, „volné jízdy“.

¹¹ Czech Gravity Sports Association – tedy česká asociace gravitačních sportů.

¹² Federace Moravského Longboardingu.

v případě kategorie *Ženy*. Do kategorie *Open* jsou pak automaticky zařazeni všichni muži starší 18 let (v rámci Českého poháru se zatím neotevívá kategorie *Masters*) a pouze několik nejlepších jezdců a jezdkyň z kategorie *Ženy* a *Junioři*, podle toho, jak jsou umístěni v žebříčku. V případě kategorie *Open* se jedná o kategorii s největším množstvím soutěžících, která je proto považovaná za nejprestižnější.

Vypsání samostatné kategorie pro ženy odráží to, že ve chvíli, kdy bylo ženám umožněno sportovat, stalo se tak za zvláštních podmínek. „Ženský sport“ byl konstruován jako odlišná forma, mající jiná pravidla než „plnohodnotná“ verze. V rámci patriarchálního uspořádání společnosti, ale tato „plnohodnotná verze“ nepředstavuje neutrální podobu sportu pro všechny, ale verzi mužskou, tedy jakýsi nadřazený model, ke kterému se ženy zdánlivě nemají šanci přiblížit, v čemž se odráží androcentrické uspořádání naší společnosti.

Tato úprava pravidel ženské divize má v různých sportech různé podoby. Ženy soutěží na kratších tratích, ženské týmy mají větší počet hráček při stejné ploše hřiště a podobně. Tyto úpravy byly implementovány, aby ukazovaly ženy jako slabší a méně schopné, a ty tak neměly šanci ohrozit dominantní maskulinitu (Theberge, 1997, s. 69-70). V downhillovém longboardingu ženy sice soutěží na stejné trati jako muži, mají však svou vlastní kategorii a možnost soutěžit s muži, tedy kvalifikovat se do kategorie *Open*, dostane pouze omezené množství jezdkyň.

I když jsou dnes možnosti zapojení žen a dívek ve sportu stále větší, mužský sport je stále vnímán jako původní, pravá a správná forma, zatímco sport ženský, jako odvozená, alternativní, méně kvalitní forma. Nancy Theberge dokonce tvrdí, že oddělená kategorie pro ženy, například tak, jak existuje v downhillovém longboardingu, byla vytvořena proto, aby ženy měly pocit, že dosáhly emancipace, a přitom nebyla ohrožena tradiční podoba sportu jako oblasti pro performování a utvrzování maskulinity (Theberge, 2000, s. 135).

Ženy jsou od útlého věku odrazovány od toho, aby plně využívaly potenciál svých těl. Muži dělají při chůzi delší kroky a více pohybují rukama (Young, 1980, s.142). Ženy mají tendenci neustále svůj pohyb kontrolovat a omezovat a tak se zdá, že jsou pomalejší, a méně pohybově nadané než muži. Ženy a muži rovněž odlišně přistupují k úkolům, které vyžadují sílu a pohybovou koordinaci. Ženy obvykle vnímají samy sebe jako neschopné zvedat těžké věci a provádět další úkony vyžadující fyzickou sílu. Také nejsou zvyklé do těchto úkolů zapojovat celé tělo (Young, 1980, s.143). To však není dáno tím, že by byly ženy od přírody méně pohybově nadané, než jsou muži,

ale tím, že je to ženám neustále vštěpováno. „Ženský“ a „mužský“ pohyb je odlišný téměř ve všech jeho podobách. Nejenom, že existuje signifikantní způsob, kterým dívky a ženy hází, existuje také signifikantní způsob, kterým dívky a ženy běhají, šplhají, skáčou a podobně. Pro všechny tyto aktivity je typické, že ženy nezapojují do pohybu celé tělo a jejich pohyb má mnohem menší rozsah, než je tomu u mužů (Young, 1980, s. 142-143). Tradiční stereotypy nám říkají, že chlapečci nejenom, že házejí jinak než děvčata, ale házejí lépe a dále než děvčata. Je nám vštěpováno, že muži jsou po fyzické stránce nadřazeni ženám, a tak jejich závody trvají déle a jsou fyzicky náročnější než upravená verze pro ženy. Celým sportem je (méně či více viditelně) protkáno poselství, že muži jsou lepší než ženy (McDonagh a Pappano, 2008, s. 35-36).

Přesto se však dnes ženy a dívky zapojují do téměř všech existujících sportů, včetně těch, které byly a stále jsou považovány za výlučně maskulinní (Hardin a Greer, 2009, s. 208). Postupně tedy dochází alespoň k částečnému stírání hranic mezi sporty „pro ženy“ a sporty „pro muže“. Ženy se v současné době zapojují do tradičně maskulinních týmových sportů jako je fotbal, vodní pólo a hokej, ale také do maskulinních individuálních sportů jako je jízda na divoké vodě či bojové sporty. Na straně druhé se dnes muži zapojují do sportů, které byly tradičně vnímány jako femininní, jako je krasobruslení či moderní gymnastika. Přesto jsou jednotlivé sporty vnímány stále jako „femininní“ či „maskulinní“. Sport je tedy oblastí, kde se na jednu stranu genderové stereotypy potvrzují, na straně druhé dochází k jejich narušování (Béki a Gál, 2013, s. 5). Sporty, které jsou typicky považovány za „femininní“, v sobě většinou zahrnují důraz na krásu a ladnost, což jsou atributy tradičně vnímané jako femininní. Jedná se o sporty jako je krasobruslení či gymnastika (Hardin a Greer, 2009, s. 209). Sporty vnímané jako maskulinní si často vybírají nejenom muži, ale i ženy, protože maskulinita je v současné západní androcentrické společnosti ceněná více než femininita (Mateo in Hardin a Greer, 2009, s. 210).

Přestože se ženy zapojují do čím dál většího počtu sportů, stále existují sporty, ve kterých je účast žen velmi malá a pro veřejnost stále překvapivá. To dokládá i následující poznámka náhodné kolemjdoucí na jednom ze závodů Českého poháru v downhillovém longboardingu: „Tyjo, oni tu jsou i holky jo? To jsou ty největší borky.“¹³

---

¹³ Z autoetnografických poznámek autorky.

Výzkumy ukazují, že zatímco muži preferují sportovkyně, které se věnují sportům vnímaným jako femininní, ženy věnují větší pozornost sportovkyním, jež překračují hranice genderových stereotypů, a tedy nenaplnují představy „tradičního“ femininního vzhledu, či se věnují sportu, který je vnímán jako maskulinní. Ukazuje se tak, že muži lépe hodnotí ženy, které více naplňují genderové stereotypy, u žen je to však přesně naopak (Jones a Geer, 2011, s. 358). To je vidět i na tomto výroku náhodné kolemjdoucí. Zcela jinak však reagoval muž – konkrétně řidič autobusu, který vyvážel jezdce a jezdkyňe na závodech nahoru na kopec:

No, máma se na mě byla podívat na Slivenci a jela dolů autobusem do zatačky. A řidič jí povídá: „No já bych teda tady svého syna v životě jezdit nenechal“. A ona se na něj tak podívala a povídá: „Ale mě tady jezdí dcera“. A bylo ticho.¹⁴

Sport stále zaujímá jinou úlohu pro ženy a jinou pro muže. Dívky a ženy jsou stále od útlého věku vedeny k tomu, aby byly klidné, příliš se nehýbaly, krotily svou agresi a soutěživost. Cílem sportování žen je zábava a socializace, případně vylepšení fyzického vzhledu, a nikoliv výhra (McDonagh a Pappano, 2008, s. 36). Ženám a dívkám většinou není poskytnuta možnost, aby volně a svobodně využívaly celý prostor kolem sebe, aby se volně pohybovaly, na rozdíl od mužů jim není poskytována možnost, aby si od útlého dětství osvojovaly obecné pohybové dovednosti. Když už je ženám či dívkám umožněna účast ve sportu, děje se tak za přesně daných pravidel a jsou vedeny k tomu, aby prostřednictvím svých těl dosahovaly jasně daných cílů. Dívkám a ženám je tak prakticky odepřena možnost, aby se od útlého věku volně pohybovaly a rozvíjely tak své pohybové schopnosti (Young, 1980, s. 152-153). Tato pohybová nejistota, která je dána v podstatě nedostatkem „praxe“, je potom v kontextu sportu interpretována jako ženská inferiorita. Kromě toho, že ženy a dívky jsou omezovány v pohybu jako takovém, existují aktivity, jež jsou pro ně vnímány jako „akceptovatelné“ a „neakceptovatelné“.

V roce 1965 Eleanor Metheny vypracovala seznam sportů vhodných a nevhodných pro dívky a ženy. Tento seznam vypracovala pro účely amerického vzdělávacího systému a zaštiťovala ho tím, že je určen především pro „ochranu“ žen a dívek tak, aby se mohly věnovat určitému pohybu a přitom došlo k omezení rizika zranění. Za sporty, vhodné pro dívky, byly označeny takové, které nevyžadují velkou sílu, objekt, se kterým sportovkyně manipuluje, je relativně lehký a sportovkyně

---

¹⁴ Z neformálního rozhovoru s jezdkyňí, autoetnografické poznámky autorky.

nevyvíjí velkou agresivitu a výbušnost. Důraz je také kladen na estetickou stránku pohybu. Za tyto „vhodné“ sporty bylo označeno například plavání, golf či tenis (Riemer a Visio, 2003, s. 193-194). Za sporty vhodné pro muže (a tedy nevhodné pro ženy) pak byly označeny ty, které v sobě zahrnovaly tělesný kontakt, manipulaci s těžkými objekty nebo překonávání velkých vzdáleností, jako vzpírání, běh na dlouhé vzdálenosti, fotbal a podobně (Appleby a Fisher, 2005, s. 11). I když hlavním argumentem tohoto dělení byla ochrana žen a dívek, ve skutečnosti tím pouze byla potvrzena superiorita mužů – sportovců a byla tím pouze potvrzována údajné ženská křehkost a zranitelnost. I když toto přísné rozdělení už dávno neplatí, pomyslné rozdělení sportů na „vhodné pro muže“ a „vhodné pro ženy“ stále přetrvává (Appleby a Fisher, 2005, s. 11). Sporty, které kladou důraz na sílu a agresi, bývají vnímány jako maskulinní, zatímco nekontaktní sporty, jako je volejbal, či sporty kladoucí důraz na estetiku, jako je gymnastika či krasobruslení, jsou označovány jako femininní (Hardin a Greer, 2009, s. 221).

2.2.1. Longboarding jako maskulinní sport?

Longboarding (zvláště pak downhillový) bývá řazen k takzvaným „adrenalinovým“, „akčním“ či „extrémním“ sportům. Extrémní a akční sporty jsou spojeny s překonáváním vlastních limitů, jsou spojeny s heslem „rychleji, výš, dál“ (Palmer, 2002, s. 325). V médiích jsou extrémní sporty často prezentovány jako aktivita pro lidi, kteří bez přemýšlení vyhledávají riziko, je však přehlížen fakt, že většina sportovců a sportovkyň, kteří se věnují těmto sportům, investuje velké množství času a peněz do tréninku a vybavení – hlavně bezpečnostního, tak, aby se co nejvíce omezila rizika jimi provozovaných aktivit (Palmer, 2002, s. 326).

Jezdci a jezdkyňe, kteří se věnují downhillovému longboardingu bývají často označováni za šílence či blázny, jak ukazují titulky dvou náhodně vybraných článků „*Mother*ucking Blanka! Tunelem ještě před auty projíždějí šílenci na prknech*¹⁵“ a „*Longboardoví šílenci v Kalifornii + VIDEO*“¹⁶. V prvním z těchto článků se hovoří o tom, jak pražským tunelem Blanka před jeho otevřením jezdili jezdci na longboardech

---

¹⁵ *Mother*ucking Blanka! Tunelem ještě před auty projíždějí šílenci na prknech*. [online]. [cit. 29.6.2016] Dostupné z: http://praha.idnes.cz/mother-ucking-blanka-tunelem-jeste-pred-auty-projizdeji-silenci-na-prknech-1u5-/metro.aspx?c=A141030_143550_co-se-deje_rab

¹⁶ *Longboardoví šílenci v Kalifornii + VIDEO* [online]. [cit. 29.6.2016] Dostupné z: <http://www.pohora.cz/zeme/amerika/usa/longboardovi-silenci-v-kalifornii-video/>

a skateboardech. Ve článku je několikrát zdůrazňováno, že se jednalo o „šílenou“ jízdu a „adrenalinovou“ aktivitu. V tomto článku se tak potvrzuje vnímání downhillového/sjezdového longboardingu jako aktivity, která je nebezpečná a věnují se jí pouze „šílenci“, a také jako aktivitu, které se nevěnují dívky, protože ve článku se explicitně hovoří o „klucích na longboardech“. Přesto ze svého okolí vím, že tunel před jeho otevřením sjížděly i jezdkyňe. Ve článku se sice hovoří i o tom, že se jedná o aktivitu nelegální, což je fakt, na druhou stranu je spíše zdůrazňována „šílenost“ sjezdu samotného. Ve druhém článku se hovoří o downhillových longboardistech obecně a zdůrazňuje se zde, že se jedná o „bláznivou“ jízdu z kopce, opět je zde zdůrazňováno, že se jedná o aktivitu nebezpečnou, které se věnují jezdci – muži. To ukazuje, že longboarding je většinou společností do značné míry vnímám jako „bláznivá“ aktivita, které se věnují pouze „šílení kluci“, a nikde není ani okrajově zmíněno, že se mu věnují i dívky a ženy.

Adrenalinové sporty jsou charakterizovány jako aktivity, jež v sobě nesou jistou míru riskantnosti, touhy po dobrodružství a vzrušení (Sekot, 2008, s. 37). Zatímco muži, provozující riskantní sportovní aktivity, jsou velmi často prezentováni jako odvážní hrdinové, ženy, provozující adrenalinové aktivity, jsou prezentovány jako egocentrické, zejména mají-li děti a/nebo manžela (Palmer, 2002, s. 334). Jak uvádí Catherine Palmer, když v roce 1998 zemřela horolezkyně Alison Hargreaves, noviny o ní psaly jako o „tragicky zesnulé matce dvou dětí“. Když v roce 2000 zemřel horolezec Mark Auricht, média o něm psala jako o muži, který „zemřel pro to, co miloval“ a nikdo se nezmiňoval o tom, že je otcem (Palmer, 2002, s. 334).

Skateboarding (potažmo longboarding a další „boardsporty“¹⁷) bývá často považován za čistě mužskou aktivitu. Jak uvádí Sekot: „Skateboard sám o sobě evokuje teenagera v širokých typických rozervaných kalhotách, volném tričku a neodmyslitelné žokejce. Ve městech jde o skupinky mládenců (*pro dívky jde o sport spíše „nevláčný“ a riskantní*) (Sekot, 2008, s. 65; zvýraznění autorka).“ Z toho výroku je patrné stereotypní vnímání žen jako bojácných a neochotných vystavovat se riziku. Sekot zde také používá poměrně široký pojem „skateboarding“, myslí však jednu konkrétní disciplínu – tedy street. Není však pravda, že by se streetovému skateboardingu ženy a dívky nevěnovaly, jen je jich, podobně jako v downhillovém longboardingu, oproti mužům menšina. V tomto Sekotově výroku se tedy odráží tradiční stereotypní

---

¹⁷ Kromě skateboardingu a longboardingu bývá do kategorie board sportů řazeno ještě surfování, snowboarding, wakeboarding a další.

představa, že sporty, které provozují ženy, kladou důraz na eleganci, ladnost a nezahrnují v sobě prvek nebezpečí. Ve skutečnosti je však situace poněkud jiná. I když chlapani a muži stále tvoří v „board sportech“ početní většinu, již dávno není pravidlem, že se dívky a ženy těmto sportům nevěnují, ale naopak se jejich počet rok od roku zvětšuje.

Longboarding je stejně jako ostatní boardsporty považován za spíše maskulinní sport, zajímavé je, že však dochází i k genderování jednotlivých disciplín uprostřed sportu samotného. *Dancing* bývá díky svým charakteristikám – tedy důrazu na taneční pohyby, plynulost, ladnost a krásu – považován za „vhodný pro dívky“. To dokládá i následující ukázka z rozhovoru s jezdkyňou Kristýnou Těšínskou:

Red Bull: „Nemyslíš si, že je longboarding spíš klučičí sport?“
K.T.: „To si vůbec nemyslím. Například takový dancing na longboardu je velmi elegantní. A holkám to moc sluší.“¹⁸

V tomto výroku je tedy vidět, že *Dancing* je zde prezentován jako disciplína, kladoucí důraz na „eleganci“, tedy tradičně femininní vlastnost. *Downhill* je naopak disciplína, se kterou se pojí vlastnosti, jako je nebojácnost, síla, schopnost překonávat strach a bolest, soutěživost, dravost a rychlost, což jsou v naší společnosti vlastnosti vnímané jako maskulinní. Aby mohlo být legitimizováno zapojení žen do longboardingu, jezdkyňe zde argumentuje tím, že se najdou i disciplíny zdůrazňující tradičně femininní vlastnosti, a nedochází tedy k narušení genderového řádu. Zatímco muži mají u sportu předvádět svou sílu, ženy především svou krásu a ladnost. To se odráží právě v disciplínách dancing a downhill, přičemž v první jde především o estetičnost předváděných triků, v druhé čistě o to „dojet první“ a estetická stránka jde zcela stranou. Oběma disciplínám se však věnují jak muži, tak ženy.

V současné době dívky a ženy tvoří cirká desetinu účastnic na závodech v downhillovém longboardingu. V roce 2016 bylo v rámci Českého poháru v downhillovém longboardingu, pořádaným CGSA obodováno¹⁹ 94 mužů (včetně juniorů do 18 let) a osm žen (*CGSA Ranking 2016*). Důležité však je, že si ženy a dívky k tomuto sportu našly cestu a mohou tak jít příkladem ostatním. Proto, aby se ženy zapojovaly do pro ně dříve nepřístupných a i v současnosti stále poněkud netradičních

---

¹⁸ *Longboard-cross je zpět! Rozhovor s loňskou vítězkou Red Bull Feel The Wheel, která chce zas všem natrhnout desku!* [online]. [cit. 27.8.2015] Dostupné z: <http://www.redbull.com/cz/cs/skateboarding/stories/1331715046794/red-bull-feel-the-wheel-longboard-cross-rozhovor-info-2015>

¹⁹ To znamená, že dokončilo alespoň jeden závod.

sportů, je třeba, aby viděly, že tato možnost pro ně existuje a dané aktivitě se věnují jiné dívky a ženy. Jak uvádějí McDonagh a Pappano:

Ano, členkou Nejvyššího soudu²⁰ je pouze jedna žena, ale to nijak nesnižuje její důležitost, jako vzoru pro ostatní ženy, které chtějí dosáhnout vysoké pozice v právníkové profesi. Dokud budou v tradičně mužských doménách alespoň nějaké ženy, argument že všechny ženy jsou v daném odvětví či sportu v porovnání s muži méněcenné, je nepravdivý (2008, s. 23).

Účast žen ve sportu, zvláště těch, které jsou konstruovány a vnímány jako maskulinní, pro ženy netradiční či dokonce nevhodné, není pouze o samotném sportovním výkonu. Každé vítězství, každý úspěch, kterého ženy ve sportu dosáhnou, posunuje hranice, a alespoň lehce boří stereotypy a přesvědčení, že sport je oblast, ve které muži nad ženami jasně převažují (McDonagh a Pappano, 2008, s. 31).

2.3. Cesta k rovnosti?

S tím, jak společenský tlak a stigmatizace žen ve sportu slábne, „genderová propast“ (McDonagh a Pappano, 2008, s. 72) se zvolna uzavírá. K tomu přispívá i to, že ženy mají přístup k lepším tréninkovým metodám, sportovištím, výstroji a výstroji, než tomu bylo v minulosti. I když jsou stále sporty, ve kterých nejlepší muži porázejí nejlepší ženy, v průměru jsou ženy a muži úspěšní stejně (McDonagh a Pappano, 2008, s. 72).

Ve sportu v posledních desetiletích nastává stejná změna jako o několik desetiletí dříve ve vzdělávacím systému. Tak jako bylo zbouráno stereotypní přesvědčení o tom, že ženské mozky jsou druhořadé a případné vyšší vzdělání by mohlo poškodit ženskou reprodukční soustavu, postupně se začíná odbourávat přesvědčení o tom, že ženy jsou v porovnání s muži méně schopné sportovkyně a dosahování vrcholových sportovních výkonů pro ně není vhodné (McDonagh a Pappano, 2008, s. 80). V posledních asi padesáti letech se situace pro ženy a dívky ve sportu dramaticky změnila. Ještě v šedesátých letech byl sport čistě mužskou doménou, ženy se sportu aktivně nezúčastňovaly, ale pouze podporovaly muže. Pokud se některá z žen chtěla do sportu aktivně zapojit, byla stigmatizována a byly vznášeny pochyby, zda je skutečnou ženou. Souvislost mezi sportem a maskulinitou se zdála jasná a nezlomná. Převažovalo přesvědčení, že ženy postrádají agresivitu, svalovou sílu a soutěživost, tedy vlastnosti pro sport klíčové (Messner, 2007, s. 1).

---

²⁰ V originále Supreme Court.

I když se situace žen a dívek ve sportu radikálně změnila, stále ještě jsme daleko od dosažení skutečné rovnosti žen a mužů (nejen) v oblasti sportu. Finance a mediální pozornost stále směřují převážně do sportu mužského. Ženy mají horší podmínky, horší trenéry a trenérky, horší zázemí. Ženský sport je stále viděn jako druhotný (Messner, 2007, s. 2). Muži i ženy jsou přesvědčováni o tom, že jsou ženy méně schopné sportovkyně. Protože jsou sportovní aktivity mužů a žen většinou oddělovány, muži jsou často překvapeni, když vidí ženy sportovat. Jak uvádí jeden z participantů výzkumu Erica Andersona, jenž vedl rozhovory s muži, kteří přešli od amerického fotbalu k roztleskávání: „Nikdy jsem netušil, že ženy mohou být tak atletické. Rottleskávání mi přišlo jednoduché, do chvíle, než jsem si ho sám zkusil (Anderson, 2008, s. 271).“ Podobnou zkušenost mám i já z longboardových akcí:

No to jsem poprvé přijel na freeridy, já do té doby jezdil jen po městě na longboardu, na kopci jsem nikdy nebyl. A vidím tebe, B. a S. a říkám si jo dobrý – holky, ty pojedou pomalu, pojedou s nima, no a zmizely jste mi ještě před první zatáčkou. U tebe a B. jsem to ještě vydejchal, vy jste se aspoň zabalily do tucku. Ale S. projela vedle mě, jedla jablko a totálně mi ujela.²¹

Ohledně zapojení žen a dívek v longboardingu, se názory stále různí. Vyjdeme-li však z tezí, které předkládají McDonagh a Pappano, longboarding je sport, kde nedochází k výrazné genderové segregaci, přesto to však bohužel neznamena, že by si jezdci a jezdkyňe byli naprosto rovni a bylo na ně pohlíženo stejně. Na většině downhillových závodů se soutěží v několika kategoriích, konkrétní rozdělení pak závisí na pořadatelích akce. Vzhledem k tomu, že se ve svém výzkumu soustředím na české prostředí a mými komunikačními partnerkami jsou jezdkyňe závodící v rámci českého poháru, soustředím se zde na pravidla uplatňovaná v rámci této soutěže, která je organizována CGSA.²²

V případě závodů organizovaných CGSA jsou otevírány kategorie *Junioři*, *Ženy* a *Open*. Kategorie *Junioři* je určena pro všechny muže do 18 let věku, kategorie *Ženy* pro všechny ženy bez ohledu na věk, a nakonec kategorie *Open* primárně pro muže starší 18 let. Do kategorie *Open* se však mohou dostat i jezdkyňe a jezdci z kategorie *Ženy* a *Junioři*, kvalifikují-li se.²³

Ženy tedy sice mají svou oddělenou kategorii, což odpovídá konceptu diskriminace žen ve sportu, jak jej popisují McDonagh a Pappano, zároveň však mají

---

²¹ Z neformálního rozhovoru s jezdcem, autoetnografické poznámky autorky.

²² Czech Gravity Sports Association

²³ CGSA [online]. [cit. 15.6.2016] Dostupné z: <http://cgsa.cz/o-cgsa/?id=4>

nejlepší z jezdkyň možnost se utkat s muži v přímé soutěži. Také neexistuje žádná uzavřená kategorie pouze pro muže. Zároveň během tréninkových jízd a nezávodních akcí jezdí ženy běžně spolu s muži ve smíšených skupinách.

Co se pravidel týče, jsou naprosto totožná pro všechny kategorie, nedochází zde tedy k tomu, že by ženy například závodily na kratší trati, či měly jiné úpravy, jak se stává v jiných sportovních odvětvích, například atletice. Výstroj a výzbroj je pro ženy a muže také stejná. Opět záleží na pořadatelích, ale na akcích pořádaných CGSA je na akce označené jako „freeride“ nutno mít helmu a rukavice, na závody potom koženou kombinézu, integrální přilbu a rukavice.²⁴

Jezdkyně tedy mají (na rozdíl od mnoha dalších sportů) možnost jezdit a soutěžit s muži. Cesta ke skutečné rovnosti jezdců a jezdkyň je však stále ještě dlouhá. Dokud bude žen početně výrazná menšina oproti mužům, jezdci a jezdkyně nebudou nikdy vnímáni jako rovnocenní. Stejně tak média se z větší části soustředí na jezdce, a jezdkyně zůstávají spíše v pozadí. Celým longboardingem se také stále prolíná sexismus, kdy jsou ženy zobrazovány pouze jako objekty prodávající produkt, a ne jako schopné sportovkyně. K tomu, aby se tato situace změnila, je především třeba, aby se počet žen v longboardingu zvětšil, k čemuž je zase klíčové, aby dívky a ženy byly více „vidět“, což je částečně „začarovaný kruh“.

---

²⁴ CGSA [online]. [cit. 15.6.2016] Dostupné z: <http://cgsa.cz/o-cgsa/?id=4>

3. Tělo a tělesnost

Svůj život prožíváme skrze svá těla, která jsou ovlivňována prostředím, ve kterém žijeme, a to jednak ve smyslu našeho fyzického okolí, ale hlavně pak ve smyslu sociokulturním. Na těle není nic přirozeného, apolitického či ahistorického. Těla jsou sociálně konstruovaná, umravňovaná a v daném sociokulturním kontextu zauímají konkrétní významy (Adams et al. 2005, s. 19). Ač je tělo v naší dichotomně konstruované kultuře spojované s „přírodou“, ve skutečnosti na něm není přírodního vůbec nic. Naše těla jsou formována společností a kulturou již od narození, ve chvíli kdy je novorozenec označen za „chlapce“ či „dívku“ a od této chvíle je k jedinci a jeho tělu přístupováno jako k ženě/muži majícím mužské nebo ženské tělo. „Naše tělo, to jak jíme, jak se oblékáme, denní rituály s tělem spojené, to vše je formováno kulturou (Bordo in Conboy, 1997, s. 90).“

Existuje soubor norem, které určují, jak má vypadat „ženské“ a jak „mužské“ tělo, a pakliže těmto požadavkům neodpovídá, je nepřijímáno či přímo sankcionováno. Ženy jsou „od přírody“ viděny jako pasivní, slabé, křehké, a to se promítá i do jejich těl. Sport, zvláště pak ten, který vykazuje z většiny „maskulinní“ charakteristiky, jak je tomu v případě downhillového longboardingu, však klade na těla jezdkyň opačné požadavky než normy většinové femininity. Těla jezdců a jezdkyň musí být silná, schopná, pevná a „nezranitelná“. Zatímco v případě jezdců se tyto charakteristiky vyžadované longboardingem shodují s požadavky na podobu maskulinního těla, u žen je tomu přesně naopak.

„V současném feministickém bádání tělo nikdy není pouhým povrchem či zápisem, který lze číst jako text, je entitou, jež je vzájemně ustanovována anatomickými, biologickými, sociálními a diskurzivními parametry (Shildrick, 2016, s. 8).“ Je nám tedy předepisováno, jak naše těla mají vypadat, také je na nás tlačeno, abychom skrze svá těla neustále potvrzovali svůj gender. Jak uvádí Butler: „Tělo je variabilní, neustále se měnící povrch, který je neustále politicky a kulturně ovlivňován a regulován“ (Butler, 2006, s. 189). Naše těla nejsou disciplinována přímo, ale skrz prostor, ve kterém se pohybujeme, skrz organizaci času, ve kterém žijeme. Naše těla jsou neustále formována a umravňována. To platí pro společnost jako celek, ale na ženy a jejich těla je kladen obzvláště velký tlak (Bordo in Conboy, ed., 1997, s. 90).

Žena je stále vnímána jako estetický objekt, hlavním účelem jejího těla tedy není využívat své tělesné kapacity a dosahovat jedinečných sportovních výkonů, ale hlavně „být krásná“. Ženy sportovkyně však tento tlak k objektivizaci a estetizaci ženských těl

do určité míry nabourávají, protože svá těla používají za účelem maximálně efektivního pohybu a v případě soutěžního sportu, kterým je i závodní downhillový longboarding, také výhry.

3.1. Žena a muž jako odlišné živočišné druhy?

Koncept radikální odlišnosti žen a mužů je poměrně nový, resp. spjatý s nástupem modernity. Až do osmnáctého století si západní vědci a filozofové mysleli, že existuje pouze jedno pohlaví, a žena je pouze muž s genitáliemi otočenými dovnitř (Lacqueur in Lorber, 1993, s. 568). Současné západní myšlení však vidí ženu a muže téměř jako dva odlišné živočišné druhy. Těla se za oněch tři sta let příliš nezměnila, změnilo se však to, jak jsou viděna a interpretována (Kessler in Lorber, 1993, s. 568). Neutrální tělo představuje tělo mužské. Ženské tělo stále představuje odchylku od normy, je vnímáno a prezentováno jako druhotné (Conboy, 1997, s. 86).

Současná společnost je postavena na přísném rozlišování mezi mužem a ženou. Ve chvíli, kdy se rozhodne o pohlaví jedince, je na něj, či na ni tlačeno, aby vykazoval/vykazovala ženské či mužské vlastnosti. Od žen je očekáváno, že budou femininní, od mužů, že budou maskulinní. Naše společnost je konstruovaná za pomoci dichotomních pojmů: muž/žena, maskulinní/femininní, heterosexuální/homosexuální (Lorber, 1993, s. 569).

Pakliže dochází k nabourávání této dichotomie, například v osobě muže, jenž se věnuje baletu a vykazuje tedy částečně femininní charakteristiky, jako je ladnost či „krása“ pohybu, či naopak ženy, věnující se downhillovému longboardingu, pro kterou je hlavní rychlost a překonání strachu, může ze strany většinové společnosti dojít k nepřijetí tohoto muže či ženy. I když se rozdíl mezi muži a ženami mohou zdát přirozené a dané přírodou, ve skutečnosti jsou z většiny sociálním konstruktem (Hardin a Greer, 2009, s. 208).

Mezi muži a ženami sice existují určité fyziologické rozdíly, avšak to neznamená, že ženy jako skupina mají menší předpoklady vynikat ve sportu než muži jako skupina. Gender není stabilní identitou, ale je nestlále potvrzován (či vyvracen) skrz tělo, gesta, pohyby a celkovou tělesnou stylizaci (Butler, 2006, s.191). Po ženách a mužích je tak neustále požadováno, aby svými gesty a pohyby potvrzovali svůj gender. Od žen se očekává, že svoje pohyby budou omezovat, sedět s nohama u sebe a obecně zabírat co nejméně prostoru. Tato, od útlého mládí osvojovaná restrikce pohybů potom způsobí, že pakliže žena začne sportovat, vypadá jako méně obratná

a schopná než muž, který je naopak od dětství k pohybu vybízen a podporován v něm. To se projevuje jak obecně, tak na zcela konkrétních příkladech. Jak uvádí Young – Pozorujeme-li ženy například při hraní volejbalu, hráčky na rozdíl od mužů často zůstávají na jednom místě, méně běhají a skáčou za míčem, ale spíše čekají, až se k nim míč přiblíží a potom reagují. Stává se také, že ženy vnímají blížící se míč jako „nepřítele“, který na ně útočí a prvním nevědomým impulzem jejich těla je uskočit, nebo se jinak dostat z jeho dráhy (Young, 1980, s.143).

Ženy jsou tedy vedeny k tomu, aby svá těla vnímaly jako křehká a zranitelná, což implikuje i to, že samy sebe vnímají jako méně schopné sportovkyně. Vzhledem k tomu, že je nám tato křehkost vštěpována, máme tendence ji zvnitřňovat a skutečně vnímat samy sebe jako „křehká a zranitelná stvoření“ neschopná pohybu. Prezentování a vidění žen jako méně schopných sportovkyň je tedy sociálně konstruované. Předpoklad, že všechny ženy jako skupina jsou ve sportu horší než muži jako skupina, je tedy založen na normativním vidění mužů, jako silných a fyzicky schopných a žen, jako křehkých a fyzicky neschopných. Je však opomíjeno, že proměnnou je zde jednotlivec a sportovní disciplína. Každý jedinec má předpoklady k tomu, v určitém sportu vynikat a v jiném ne, nehledě na jeho/její pohlaví. To však neznamená, že s dostatkem tréninku a vůle nemůže dosáhnout v daném sportu úspěchu, i když nemá úplně „ideální“ tělesnou konstituci. Je nám však vštěpováno, že bez ohledu na založení jedince, muži jsou „od přírody“ ve sportu lepší než ženy.

Z hlediska downhillového longboardingu neexistuje ideální tělesný typ. Pro jezdce či jezdkyňu je dobré, když má vypracované svaly na nohou, což poskytuje výhodu při odrážení na startu, ale co se váhy a výšky jezdce či jezdkyňe týče, neexistuje „ta správná“ postava. Pokud je jezdec či jezdkyňe těžší/vyšší, znamená to rychlejší akceleraci, na druhé straně však také větší odpor kladený vzduchu a větší poloměr stopy při průjezdu zatáčkami, neboť těžší jezdec či jezdkyňe je v zatáčkách více „vynášen/vynášena“. Menší a lehčí jezdci a jezdkyňe sice mají pomalejší akceleraci, na druhé straně však mají lehčí průjezd zatáčkami a kladou menší odpor vzduchu. Úspěch jezdce či jezdkyňe je tedy spíše založen na jeho/jejích schopnostech, než tělesném typu.

Presvědčení, že ženy jsou ve sportu jako takovém přirozeně horší než muži, je tedy naprosto mylné. Vždy záleží na konkrétním sportu a jednotlivci. Sportovní úspěchy jsou určeny mnoha faktory. Kromě přirozených vloh je to také trénink, výstroj a výstroj, motivace a odhodlání. Jak poznamenávají McDonagh a Pappano: „Motivace je genderově neutrální“ (2008, s. 63).

3.2. **Mainstreamová podoba ideálního těla**

Každá společnost vyznává určitou podobu tělesného ideálu, který se v průběhu historie mění. Vzhledem k tomu, že tato podoba ideálního těla je sociálním konstruktem, je třeba ji zkoumat a analyzovat v jeho kulturním kontextu (Grogan, 2008, s. 4). V současné době je každý jedinec viděn jako pán/paní svého těla, a tělo je viděno jako tvárná hmota, kterou je možno (a nutno) upravovat pomocí diet, cvičení, kosmetiky a invazivních zákroků z oblasti estetické chirurgie (Bordo, 2003, s. 245-247). Každý den na nás z médií a reklam útočí obrazy dokonalých, avšak nereálných a digitálně upravovaných těl. Jsme nuceni tato nereálná, uměle vytvořená těla vnímat jako normu, které však nelze dosáhnout. To nám však nezabraňuje se o to pokoušet prostřednictvím diet, cvičení, kosmetiky a plastických operací (Bordo, 2003, s. XVIII).

Kromě tělesné podoby jako takové musí tělo splňovat předepsané genderové normy. Genderové normy prezentují soubor nepsaných pravidel, který nařizuje jak se muži a ženy mají chovat, myslet a jednat (Steinfeldt et al., 2001, s. 402). „Ženy jsou vedeny k tomu, aby zvnitřňovaly femininní charakteristiky, jež jsou od nich požadovány patriarchálně uspořádanou společností (Conboy, 1997, s. 3).“ Mezi tyto charakteristiky patří například štíhlost, upravený vzhled, pevná, ale nepřiliš svalnatá postava a hladká opečovaná kůže bez viditelných vrásek či jizev. Nejenom ženské tělo, ale i obličej musí být pod neustálou kontrolou – upře-li se na ženu mužský pohled, je žena vedena k tomu, aby sklopila oči a snažila se tvářit jako neviditelná (Lee Bartky in Conboy, 1997, s. 135).

Ženy jsou společností tlačeny do pozice estetického objektu, je od nich vyžadováno neustále dbát na vzhled a úpravu svého oblečení, držení těla, krásy a elegance (Bourdieu, 2000, s. 90). U žen – sportovkyň, zvláště pak těch, které se věnují sportům, majícím „maskulinní“ charakteristiky, jako je tomu u downhillového longboardingu, pak dochází k tomu, že jsou na jedné straně tlačeny do pozice „estetického objektu“, je od nich vyžadováno, aby byly pasivní a zaujímaly co nejméně prostoru, na straně druhé však k tomu, aby byly úspěšné ve sportu, musí naplňovat charakteristiky přesně opačné, jako je důraz na pohyb a funkci těla oproti vzhledu, asertivitu, sílu a nebojácnost. Dochází zde tak ke dvojímu tlaku, kdy je po sportovkyních „v běžném životě“ požadováno, aby byly femininními ženami, na druhé straně k tomu, aby byly úspěšnými sportovkyněmi, je na ně tlačeno, aby femininní atributy do značné míry popíraly.

V „běžném“ životě musí mít žena neustále pod kontrolou své tělo a je vedena k tomu, aby neustále vypadala „perfektně“. Ženy jsou tlačeny k tomu, aby neustále a za všech okolností dbaly na svůj vzhled, na svou „krásu“. Na jedné straně je od nich požadováno, aby vypadaly „přirozeně“, dosáhnout této „přirozenosti“ však vyžaduje značné úsilí. „Krásná žena 21. století je od hlavy až k patě chirurgicky vymodelovaná a typově neutrální, všechny odchylky zregulované do průměru, všechny zvláštnosti zahlazené (Garland-Thompson in Kolářová, 2012, s. 373).“ Ženy jsou tlačeny k tomu, aby měly hladký, nepoznačený povrch těla. Jezdci a jezdkyňe, kteří se věnují downhillovému longboardingu, se však často potýkají s odřeninami a zhmožděninami, které po sobě nechávají jizvy, což hladký povrch těla rozrušuje, a jezdkyňe to mohou vnímat negativně, což se ukazuje i v mém výzkumu.

Kromě samotné specifické podoby těla jsou ženy vedeny ke specifickému stylu pohybu, který se odlišuje od pohybu „mužského“. Německá fotografka Marianne Wex zdokumentovala v sérii fotografií vzorce pohybu mužských a ženských těl. Ženy jsou vedeny k tomu, aby neustále monitorovaly svůj pohyb, aby zabíraly co nejméně prostoru (Lee Bartky in Conboy, 1997, s. 135). Ženské tělo je neustále disciplinováno, ať již společenskými konvencemi, které ženě neustále přikazují chovat se mravně (zabírat co nejméně prostoru, mít nohy u sebe), tak oblečením – například sukni či podpatky, které pohyb žen značně omezují (Bourdieu, 200, s. 29). Ženy jsou tedy navyklé být neustále omezovány v pohybu, nevyužívat plného potenciálu svých těl.

Tyto rozdíly v povaze pohybu žen a mužů byly zmapovány různými výzkumy. Například Erwin Strauss popisuje diametrální rozdíly mezi tím, jak hází chlapeci a dívky. Dívky při házení nevyužívají celý prostor kolem sebe – nenatáčejí trup, nenatahují paži do strany, nemají rozkročený postoj, jejich nohy jsou vedle sebe. Jediná část těla, která při házení míče vykonává pohyb, jsou jejich paže. Míč je hozen bez síly, rychlosti, či správného zamíření. Stejně starý chlapec využívá pohyb celého těla a míč je hozen s patřičnou silou a akcelerací (Strauss in Young, 1980, s. 137).

Vzhledem k tomu, že Strauss tyto rozdíly pozoruje na pětiletých dětech, dochází k závěru, že jsou vrozené (Strauss in Young, 1980, s. 138). Základní rozdíl, který Strauss pozoruje, spočívá v tom, že dívky nevyužívají na rozdíl od chlapců pohyb celého těla (Young, 1980, s. 142). Tato restrikce pohybů se samozřejmě nevztahuje pouze na házení míčem, můžeme ji pozorovat při téměř všech aktivitách jako je sezení, stání či chůze. Ženy mají tendenci zabírat méně prostoru než muži, ať už v klidu či při pohybu (Young, 1980, s. 142). Tento specifický styl pohybu však není vrozený, ale

naučený. Dívkám a ženám je od útlého věku vštěpováno, aby seděly s nohama u sebe, neskákaly, neběhaly, neušpinily se či nezranily. Ženy jsou tedy zvyklé svůj pohyb omezovat a postupně tuto naučenou restrikcí pohybu přijmou jako „přirozenou“. Tyto rozdíly ve vzorcích pohybu potvrzují i výzkumy zaměřené na trans-genders, které ukazují, že se dospělí, kteří si osvojili nové pohlaví, musí znovu učit jak se oblékat, mluvit a pohybovat, aby potvrzovali svou novou genderovou identitu. Male-to-female se musí naučit omezovat své tělesné pohyby a získat ladnost a něžnost, aby byly okolím čteny jako ženy (Schrock a Schwalbe, 2009, s. 284). To tedy ukazuje, že tato restrikce ženských pohybů, není vrozená, ale je sociálně konstruovaná a naučená.

Ženy jsou vedeny k tomu, aby byly křehké, něžné a nevyužívaly naplno svého tělesného potenciálu. Vždy když žena veřejně předvede svůj atletismus, porušuje tradiční genderové uspořádání společnosti a očekávání s ním spojené. Obraz ženy, která není pasivní, slabá, emocionální, nesoutěživá a závislá na mužích, otřásá představami společnosti o podobě muže a ženy (Christian, 2004, s. 27). Na druhé straně však tyto obrazy silných a schopných žen – sportovkyň nejsou vždy přijímány pozitivně, a na ženy – sportovkyně je tlačeno, aby „alespoň“ mimo kurt, hřiště či dráhu potvrzovaly svou feminitu. Rovněž v médiích je většinou zdůraňován vzhled žen – sportovkyň, a ne jejich výkony. Ženské tělo, které je silné, sportovní a svalnaté, narušuje genderovou binaritu a poskytuje základ pro dekonstrukci oprese, založené na biologické rozdílnosti mužů a žen (Christian, 2004, s. 27). Tato dekonstrukce však neprobíhá hladce a lineárně a není přijímána bez výhrad.

Tělo ženy – sportovkyně často odporuje společenským normám pro vzhled ženského těla. Protože se ženy – sportovkyně často potí, performují svou agresivitu, nosí sportovní oblečení a mají výraznou muskulaturu, nezapadají do genderových schémat předepsaných společností (Jones a Geer, 2011, s. 360). Tím, že si ženy – sportovkyně často osvojují vlastnosti a atributy, které jsou tradičně nazírány jako mužské, mohou být společností stigmatizovány jako „mužatky“ či lesby (Jones a Geer, 2011, s. 360). V tomto smyslu označení lesba předestírá obraz ženy, která není feminní, ale naopak vypadá spíše jako muž – tedy nenaplnuje tradiční požadavky mainstreamové feminity, jako je nošení make-upu, dlouhých vlasů či odhalujícího nebo „feminního“ oblečení jako jsou šaty, sukně, topy s výstřihem, či boty na podpatku.

Ženy – sportovkyně jsou tedy neustále vystaveny dvojímu tlaku. Současná západní kultura předepisuje ženám jako ideální tělo feminní, sportovní kultura potom

tělo atletické – tedy silné, schopné a v podstatě protikladné tělu femininnímu (Krane et al., 2004, s. 315). Existuje silný společenský tlak, který působí na všechny ženy, na ženy – sportovkyně pak ale obzvláště, a to je tlak, aby byly „dostatečně femininní“. Femininita je soubor sociálně konstruovaných standardů, který nám říká, jak má „správná“ žena vypadat, chovat se a jaké má mít hodnoty (Bordo in Krane et al., 2004, s. 316).

Femininní žena je žena, která je přitažlivá pro muže, žena, ze které vyzařuje (hetero)sexualita. Obraz žen jako sexuálních symbolů velmi výrazně proniká i do médií. Zatímco muži jsou v médiích zobrazováni jako silní, svalnatí bojovníci, ženy jsou tradičně zobrazovány v odhalujícím oblečení, obklopeny sexuálním oparem, a zvláštní důraz je kladen především na jejich křehkost a štíhlost. Média se nesoustředí na výkon žen – sportovkyň, ale na jejich vzhled (Christian, 2004, s. 27). U žen – sportovkyň je stále zdůrazňován jejich vzhled na úkor jejich sportovním schopnostem a dovednostem (Jones a Geer, 2011, s. 361). Tento důraz na vzhled oproti výkonu, je snahou alespoň částečně obnovit „rovnováhu“ v symbolickém genderovém řádu, kterou ženy, jež dosahují výjimečných sportovních výkonů narušují, protože nabourávají obraz ženy jako slabé a neschopné.

Aby byl tento obraz žen jako slabých, neschopných a podřízených mužům udržen, je potřeba, aby byly úspěchy žen sportovkyň ne oslavovány, ale naopak zpochybňovány. Ženy – sportovkyně jsou tlačeny do pozice, kdy se musí omlouvat za svou sílu a atletismus. Jsou tlačeny do pozice, kdy „alespoň“ mimo kurt či hřiště, musí performovat svou femininitu a pokud se tak neděje, jsou za to společensky sankcionovány (Christian, 2004, s. 27). Na ženy – sportovkyně je vyvíjen tlak, aby se veřejně prezentovaly výroky typu: „na kurtu jsem silná, mimo něj jsem krásná a něžná“ (Christian, 2004, s. 28).

Těla žen – sportovkyň narušují tradiční představy o ženském těle jako slabém a neschopném a zároveň většinou neodpovídají mainstreamové podobě ideálního ženského těla, jako těla štíhlého, pevného ale bez viditelné výrazné muskulatury. Svalnaté ženy – sportovkyně a modelky zobrazované v mainstreamových médiích prezentují opačné póly spektra tělesných podob. Obě dvě skupiny se vyznačují zaměřením na vlastní tělo a jeho modifikací. Zatímco však první skupina – tedy modelky splňují požadavky podoby těla předepsané společností a jsou médií oslavovány, sportovkyně, zejména ty s výraznou muskulaturou jsou médií přehlíženy nebo kritizovány. Posuzovat ženu – sportovkyni na základě jejího vzhledu je to samé

jako posuzovat top-modelku podle toho, z jaké vzdálenosti je schopna vstřelit koš (Bavington, 2004, s. 35).

Ideální ženské tělo v současné západní společnosti představuje štíhlá figura s viditelnými prsy a pevnými svaly, které však nejsou jasně viditelné. Přílišná muskulatura není u žen tolerována a je prezentovaná jako neženská (Choi in Grogan, 2008, s. 46). Ženám je také neustále vštěpováno, že jejich tělo není dostatečně štíhlé a krásné. Výzkumy uvádějí, že drtivá většina žen je nespokojena se vzhledem svého těla, zvláště pak jeho spodní polovinou – tedy břichem, hýžděmi a stehny (Grogan, 2008, s. 47). Každý den jsme zavaleni tipy na „zázračné“ cvičební programy, diety, kosmetiku a doplňky stravy, které (zvláště ženám) umožní zhubnout a dosáhnout tak „ideální“ postavy. Prezentování štíhlého těla jako těla krásného, ideálního a zdravého je záležitostí poměrně nedávnou. Ještě na začátku 20. století byla štíhlost v USA a Velké Británii spojována s nákazou tuberkulózou (Bennet a Gurin in Grogan, 2008, s. 12). Štíhlost je v současné době prezentována jako znak zdraví, je však lékařsky prokázáno, že mírná nadváha je pro člověka (zvláště pak pro ženy) ve skutečnosti zdravotně prospěšnější než přílišná štíhlost (Grogan, 2008, s. 16).

Dalo by se namítnout, že v současné době je kromě štíhlé až androgynní ženské postavy akceptována i typicky „ženská“ postava s výraznými křivkami jako má například Jennifer Lopez či Beyoncé – má to však jednu podmínku, tyto „křivky“ jsou akceptovatelné pouze v případě, že je tělo pevné a je na něm vidět tvrdá práce. „Beyoncé je se svým tělem spokojená pouze proto, že na něm stále tvrdě pracuje. Během turné udělá denně pět set sedů lehů (Bordo in Grogan, 2008, s. 10).“ Základní podmínkou pro akceptování ženského těla tedy je, že na něm žena neustále pracuje a investuje do své tělesné podoby mnoho peněz, času a úsilí. Pokud je však žena „příliš vysportovaná“, její tělo přestává být „dostatečně“ femininní, což s sebou může přinést nepřijetí či dokonce stigmatizaci.

Jedním z nástrojů pro zvýšení spokojenosti s vlastním tělem je právě sport, v případě dívek a žen se však jedná o sport rekreační a ne soutěžní, či vrcholový. Dívky a ženy, které se věnují sportu, vykazují větší sebedůvěru, větší spokojenost s vlastním tělem a menší depresivitu než ženy a dívky, které se sportu nevěnují. Sport podporuje ženy v tom, aby byly silné, asertivní a samostatné (Christian, 2004, s. 26-27). Jak uvádějí Appleby a Fisher, ve svém výzkumu, zaměřeném na ženy, které se věnují lezení: „čím více se sportovkyně zlepšovaly a dosahovaly vyšší úroveň v lezení, tím více rostla jejich spokojenost s vlastním tělem (2005, s. 19).“ Na straně druhé, čím

úspěšnější sportovkyně je, a čím je její tělo silnější a svalnatější, tím více se vystavuje riziku nepřijetí či stigmatizace. Projevuje se zde tedy to, že pro dívky a ženy je zapojení do sportu prospěšné, pokud se mu však věnují „příliš“, nabourávají tak naplňování genderových norem, které prezentují ženu jako slabou a neschopnou.

Sport tedy (nejen) ženám přináší mnoho benefitů a také má přímý vliv na těla sportovců a sportovkyň. Kromě pozitivních účinků, jako je zvýšení sebevědomí, může sport tělo pozměňovat i v „negativním“ slova smyslu. Kromě viditelné a výrazné muskulatury u žen s sebou sport však také přináší mnohem závažnější tělesné změny, které jsou způsobeny nevhodnými tréninkovými metodami či úrazy.

Downhillový longboarding, který bývá zařazován mezi akční, či extrémní sporty, se pojí s dosahováním někdy až stokilometrové rychlosti, a pády jsou vnímány jako jeho „běžná“ součást. Jezdci a jezdkyňe se tedy potýkají s různě závažnými úrazy, od zhmožděnin a odřenin, které často ani jako úraz vnímány nejsou, po komplikované zlomeniny, úrazy hlavy a páteře. Tyto úrazy pak zanechávají na tělech jezdců a jezdkyň stopy, ať už v podobě jizev, nebo například trvalého poškození kloubů po špatně zhojených zlomeninách či úrazech vazů. Těla, která jsou tímto způsobem poškozená, mohou být vnímána jako méněcenná, jako těla nesplňující normu. „Zdravé“ tělo je takové tělo, které „správně“ vypadá, funguje, má ten „správný“ počet funkčních končetin, orgánů a nekulhá, netrpí křečemi či nevykonává mimovolní pohyby (Schriempf, 2001, s. 57-58).

Naše životy jsou silně ovlivněny diskurzy povinné heterosexuality a tělesné zdatnosti. Těla, odchylovající se od normy, tedy těla, která nejsou bílá, mužská, z privilegované třídy, schopná a heterosexuální, jsou sankcionována. Tato těla jsou „napravována“ pomocí léků, kosmetických operací, naslouchadel, protéz a dalších prostředků tak, aby se normě alespoň co nejvíce přiblížila a neprovokovala svou odlišnou funkcí či vzhledem (Hall, 2022, s. VII). Spolu s tím, jak je na ženy tlačeno, aby byly „krásné“ a jejich těla nepoznačená, může být především přítomnost jizev pro jezdkyňe vnímána jako velmi negativní, jak se ukazuje i ve výpovědích mých komunikačních partnerek. Sport je tak činností, která působí na těla sportovců a sportovkyň různými způsoby. Jaké konkrétní tělesné změny vnímají moje komunikační partnerky, rozebírám v kapitole 6.1.

4. Metodologie

Metodologie představuje v podstatě soubor pravidel, která specifikují průběh výzkumu (Ramazanogulu a Holland, 2005, s. 11). Žádný výzkum nelze označit za zcela objektivní, a proto je důležité rozebrat metodologické postupy, jež výzkumník či výzkumnice použili. To se samozřejmě týká i mého výzkumu, zvláště proto, že jej definuji jako feministický. Proto je pro mě velmi důležité zmínit a zdůvodnit veškerá rozhodnutí, která jsem během výzkumu učinila, a také se zaměřit na rozložení moci mezi mnou jako výzkumnicí a participantkami mého výzkumu.

Každý výzkum je zakotven v určitých diskurzích a vyžívá určitého paradigmatu či paradigmat. Výběr těchto diskurzů a paradigmat je stěžejní pro to, jak je výzkum veden, a jak jsou interpretována data získaná během výzkumu. Pro výzkum je také klíčová osobnost výzkumnice či výzkumníka (případně skupiny výzkumnic a výzkumníků), kteří výzkum vedou. Feministické badatelky a badatelé věří v to, že neexistuje výzkum, který by bylo možno označit za čistě objektivní. Proto je potřeba co nejpodrobněji rozebrat pozici a lokaci výzkumníka či výzkumnice, výzkumné metody a také postup při analýze shromážděných dat. Svůj výzkum lokalizuji v rámci diskurzu feministického výzkumu, který metodologii přikládá zvláštní důležitost. Feminističtí výzkumníci a feministické výzkumnice kladou důraz zejména na rozložení moci, jež daný výzkum doprovází. Proto jsem se snažila co nejvíce rozebrat mnou používané postupy a metody při mnou provedeném výzkumu.

4.1. Reflexivita

Reflexivita je důležitou součástí (nejen) feministického výzkumu, neboť neexistuje výzkum, jenž by byl čistě objektivní a nedotčený osobností výzkumníka či výzkumnice. „Nikdo se nemůže plně oddělit od světa, ve kterém žije – od svých hodnot a názorů, knih, které četl, lidí, se kterými mluvil (Letherby 2003, s. 5-6).“ Proto je velmi důležité v této kapitole zdůraznit moji pozicionalitu a lokaci. Jak uvádí Gale Letherby: „Je klíčové zdůraznit, kdo jsme a jaký je náš vztah k výzkumu, jež provádíme (2003, s. 6)“. Já sama se vnímám jako feministická výzkumnice – to znamená, že se opírám o feministické teorie a koncepty a snažím se být si vědoma a rozkrývat distribuci moci mezi mnou a mými komunikačními partnerkami. Z hlediska lokace se pak soustředím na to, v jakém vztahu se nacházím vůči svým komunikačním partnerkám a výzkumnému poli.

4.1.1. Pozicionalita a lokace

Každý výzkumník či výzkumnice zaujímají určitou pozici, která je ovlivněna jeho/jejím genderem, třídou, rasou a dalšími charakteristikami. Pozice výzkumnice, či výzkumníka ovlivňuje celý výzkum, jeho průběh a hlavně závěry, jež z výzkumu výzkumník či výzkumnice vyvodí. Sama sebe považují za bílou ženu ze střední třídy s neheterosexuální orientací. Co se zvolených diskurzů týká, považují se za feministku a svoji pozici výzkumnice lokalizují v rámci feministického diskurzu. V rámci paradigmatu se přikláním ke kritické teorii, která vidí svět jako sociálně konstruovaný a snaží se tyto konstrukty rozkrýt. Příklon k tomuto paradigmatu se v mém výzkumu projevuje tak, že neberu rozdíly mezi jezdci a jezdkyňmi jako „vrozené“, tedy dané přírodou, ale jako sociálně konstruované, tedy dané kulturou a společností. Snažím se tedy rozkrýt, jak vzniká konstrukce žen jako méně schopných sportovkyň, jak se konkrétně projevuje v prostředí downhillového longboardingu, a také jak ji vnímají/zvnitřňují samy jezdkyně.

Participantkami mého výzkumu jsou potom bílé ženy ze střední třídy, ve věku mezi devatenácti a zhruba pětatřiceti lety. Uvědomuji si, že závěry tohoto výzkumu nelze univerzalizovat/přenášet napříč rasami či třídami, neboť vypovídá pouze o jezdkyňích určité sociální třídy, rasy a věku. Na druhé straně je však možno formulovat i obecnější teze, protože příslušnost k subkultuře/komunitě kolem downhillového longboardingu je jakýmsi sjednocujícím hlediskem napříč rasami a třídami. Jednotícím a zobecňujícím hlediskem je zde tedy, že se daná žena věnuje závodně downhillovému longboardingu, a to pak vede ke sílení určitých hodnot, nehledě na ostatní rozdíly v sociální pozici jezdkyň. Na sexuální orientaci svých komunikačních partnerek jsem se neptala, protože pro můj výzkum není stěžejní. Během rozhovorů se však neukázalo, že by se některá moje komunikační partnerka definovala jinak, než jako heterosexuální žena. To, že já i moje komunikační partnerky pocházíme ze stejné třídy a sdílíme i rasu, se projevovalo v tom, že jsem nerozkrývala rozdíly, které by mohly mezi mnou, jako výzkumnicí, a mými komunikačními partnerkami vzniknout, kdyby tomu tak nebylo.

Moje pozice feministické výzkumnice se potom projevuje tak, že ve svém výzkumu používám genderovou optiku a snažím se rozkrýt to, jak se genderový řád promítá do mnou zkoumaného tématu, což je genderovanost těla a tělesnosti u downhillových longboardistek. Ve svém výzkumu se tedy soustředím na to, jak na

moje komunikační partnerky působí diskurzy maskulinity a femininity, a také moc, spojená s genderovým řádem.

Jak uvádějí například Ramazanogulu a Holland, feministický výzkum, potažmo jeho metodologie není jednotná ani univerzální (2005, s. 1). Feministický výzkum využívá mnoha různých metod a přístupů, ať už kvantitativních, kvalitativních či kombinovaných. Neexistuje žádná výlučně feministická výzkumná metoda. (Ramazanogulu a Holland, 2005, s. 15). Přestože feministický výzkum může mít nejužnější podoby a výzkumné designy, existuje několik atributů, které jsou společné většině feministických výzkumů. Jedním z nich je nahlížení na danou problematiku genderovou optikou, což splňuje i můj výzkum. Dalším důležitým atributem feministického výzkumu je odpovědnost za morální stránku výzkumu, jejíž převzetí je od výzkumnice a výzkumníků vyžadováno (Ramazanogulu a Holland, 2005, s. 14). Jedním z hlavních cílů feministického výzkumu je nahlédnout do struktury, kterou genderový řád utváří napříč všemi aspekty lidské společnosti. (Ramazanogulu a Holland, 2005, s. 147).

V průběhu svého výzkumu jsem se snažila co nejvíce omezit mocenský vztah mezi mnou a jeho participankami. Snažila jsem se tedy do jisté míry odprostit se od svých názorů na dané téma a pracovat s názory participantek, ač s nimi třeba nesouhlasím. Mou hlavní výzkumnou metodou byly polostrukturované rozhovory, jejichž průběh jsem tedy usměrňovala, a tak jsem stále měla v rukou větší množství moci než moje komunikační partnerky. I sama analýza dat (rozhovorů), přestože jsem se snažila nevnášet do výpovědí svých komunikačních partnerek významy, které ony samy neměly na mysli, je výrazem epistemologické moci výzkumnice.

Jak upozorňují Ramazanogulu a Holland, interpretace dat je proces, který je pevně spjat s mocí, kterou výzkumník či výzkumnice má nad získanými daty (2005, s. 161). „Výzkumnice se během interpretace dat nemůže oprostít od vlastního jazyka, života a chápání světa kolem sebe (Smith in Ramazanogulu a Holland, 2005, s. 116).“ Právě proto je velmi důležité reflektovat, jak interpretace dat probíhá, a které koncepty a teorie jsou při interpretaci používány (Ramazanogulu a Holland, 2005, s. 117). Analýza a interpretace dat nespočívá pouze v jejich setřídění a opatření kódy, ale v myšlenkových operacích, pomocí kterých získaná data analyzujeme a vytváříme na základě naší analýzy závěry a teorie (Atkinson a Coffey, 1996, s. 154-155). Analýza dat je tedy procesem, do kterého výzkumník či výzkumnice promítá vlastní osobnost. To jsem si uvědomila například ve chvíli, kdy jsem se v analýze snažila poněkud

přeskakovat témata týkající se bolesti. Jako jezdčyně jsem zvyklá vlastní bolest překonávat a „odsouvat do pozadí“. Dělal mi tedy jisté potíže se najednou na bolest soustředit a témata s ní spojená v analýze rozhovorů rozkrývat.

Ve svém výzkumu jsem se rozhodla nepoužívat pojmy „respondentka“ či „informátorka“, ale používám pojem „komunikační partnerka“, i když si uvědomuji, že vzhledem k nerovnoměrnému rozložení moci mezi výzkumníci a participantkami výzkumu, „partnerkami“ ve skutečnosti nejsme. Pojem „respondentka“ nepoužívám, protože si myslím, že odkazuje více ke striktněji vedenému formátu strukturovaných rozhovorů, či dotazníkových šetření, kdy výzkumník či výzkumnice má ve svých rukou většinu moci. Pojem informátorka pro mě nese velké množství negativních konotací spojených s tajnými službami. Co nejotevřeněji jsem se také snažila přistupovat k interpretaci rozhovorů. I když se zde uplatňuje právě ona moc, kterou mám nad komunikačními partnerkami, snažila jsem se přistupovat k interpretaci s otevřenými očima a „nepřekrucovat“ výpovědi komunikačních partnerek.

Ve svém výzkumu jsem se zaměřila na dívky a ženy, které se závodně věnují downhillovému longboardingu. Jezdců a jezdčyn, kteří se tomuto sportu věnují, je v České republice poměrně málo (odhadem okolo sto padesáti až dvou set) a tvoří poměrně specifickou komunitu. Sama sebe identifikuji jako jezdčyni, a tedy insiderku mnou zkoumané komunity. Moje pozice se však v průběhu výzkumu měnila. Když jsem začala psát tuto práci, byla jsem aktivní jezdčyní a pravidelně se účastnila downhillových závodů a dalších akcí s downhillovým longboardingem spojených. Protože jsem však na podzim 2016 prodělala vážný úraz, v době dokončování rozhovorů, a také dopisování této práce (jaro/léto 2017), se longboardingu aktivně nevěnuji. Při práci jsem tedy občas zažívala emotivní momenty, protože zde píšou o něčem, co pro mě dříve představovalo hlavní životní náplň, ale kvůli čemu nyní čelím zdravotním problémům. Ty možná budou mít trvalé následky a ovlivní celý můj život. V některých chvílích, hlavně u partnerek, které hovořily o tom, že neprodělaly žádný vážnější úraz, jsem tedy měla pocit jisté hořkosti z toho, že já momentálně (a možná už vůbec nikdy) jezdit nemohu.

Moje lokace insiderky s sebou přináší rizika, ale i výhody. Jednou z nich je například to, že nemusím překonávat takzvané „gatekeepers“, které umožňují (nebo znemožňují) výzkumníkovi či výzkumnici přístup k subjektům výzkumu a do výzkumného pole (Ramazanogulu a Holland, 2005, s. 157). Moje lokace mi také velmi usnadnila získání komunikačních partnerek. Na druhou stranu, právě vzhledem k tomu,

že jsem všechny komunikační partnerky znala osobně a byla svědkyní řady událostí, o kterých hovořily, bylo pro mě někdy složité nevnášet do situace příliš vlastního pohledu a neovlivňovat jejich výpovědi. Přestože si myslím, že moje lokace a pozice mi usnadnila přístup k informacím, které by moje komunikační partnerky nesdělily cizí osobě, na druhé straně je možné, že stejně tak mi z téhož důvodu některé informace zatajovaly, či si je v rozhovoru se mnou, insiderkou, prostě nevybavily a neuvědomily. Jisté problémy také nastávaly proto, že mě komunikační partnerky vnímaly jako „jednu z nich“. Docházelo zde tedy k výrokům jako „však ty víš“ nebo „vždyť to znáš sama“, kdy jsem se musela snažit vyptat se pomocí doplňujících otázek na jejich unikátní zkušenost.

Někdy zde také docházelo k zajímavému rozporu, kdy přesto, že jsme já i moje komunikační partnerka sdílely pozici jezdkyň, já navíc pracuji s optikou feministky/feministické výzkumnice, a při analýze tedy docházím k závěrům, se kterými možná moje komunikační partnerky nebudou souhlasit. Do mého výzkumu se také zajisté promítlo to, že v době pořizování rozhovoru jsem s jednou z komunikačních partnerek řešila osobní problémy, a i když s pořízením rozhovoru souhlasila, v některých pasážích jsem měla pocit, že hovoří neupřímně a říká mi věci, které tak skutečně necítí. Další podobný moment nastal při rozhovoru s komunikační partnerkou, se kterou jsem na jednom ze závodů měla problémy na trati. V pasážích, kdy hovořila a o nevhodném chování jezdců a jezdkyň na trati, jsem občas měla pocit, že hovoří o mně.

4.2. Etické aspekty výzkumu

Jedním z důležitých atributů feministického výzkumu je uvědomění si možných morálních dopadů výzkumu a snaha provádět výzkum co nejvíce eticky. K tomu patří snaha co nejméně (pokud možno vůbec) poškodit své komunikační partnerky, jednat s nimi co nejotevřeněji a snažit se jim co nejpodrobněji vysvětlit všechna úskalí, jež jim může participace ve výzkumu způsobit. Účast ve výzkumu participantům a participantkám přináší jak pozitiva, tak negativa.

V mém případě se moje komunikační partnerky výzkumu zúčastnily, protože mi „chtěly pomoci“. Za pozitiva je tak možno považovat jejich dobrý pocit, že pomohly známé/kamarádce a případně také to, že si mohly díky hovoru o longboatingu například „srovnat některé věci v hlavě“. Mezi hrozící negativa účasti ve výzkumu pak patří riziko, že by se některé citlivé údaje o mých komunikačních partnerkách mohly dostat

„na veřejnost“, a například ohrozit jejich pozici vůči soupeřkám, pokud by vyšly najevo například určité jejich obavy, které běžně veřejně nesdělují. Vzhledem k tomu, že longboardová komunita je v České republice poměrně malá, a téměř všichni závodníci a závodnice se znají osobně, snažila jsem se etické aspekty výzkumu držet v patrnosti a co nejvíce omezit případné negativní dopady výzkumu na mé komunikační partnerky. Kromě snahy o co největší anonymizaci jsem například vynechávala pasáže, které si nepřály uveřejnit či výpovědi o jezdkyňích, které se taktéž zúčastní výzkumu a mohly by se v daném popisu poznat.

4.2.1. Informovaný souhlas

Součástí etického vedení výzkumu je také snaha, co nejpečlivěji participantům a participantkám vysvětlit, jakého výzkumu se zúčastní a jaké to pro ně může mít výhody a nevýhody. Všem svým komunikačním partnerkám jsem před započítím rozhovoru předložila formulář informovaného souhlasu, jehož znění přikládám v příloze číslo 2. Informovaný souhlas jsem formulovala v hovorovém jazyce, abych své komunikační partnerky nezarazila přílišně oficiálně znějícím dokumentem. I když si uvědomuji, že toto rozhodnutí s sebou nese jisté komplikace, protože se o úřední dokument jedná, snažila jsem se o navození vřelejší atmosféry mezi mnou a participantkami.

V úvodu informovaného souhlasu jsem své komunikační partnerky informovala o tom, že se zapojují do výzkumu k mé diplomové práci vedené Mgr. Kateřinou Kolářovou, Ph.D. na Fakultě humanitních věd Univerzity Karlovy. Předem jsem však neuváděla, na jaká témata se ve svém výzkumu přesně zaměřuji, aby nedošlo k ovlivnění výpovědí komunikačních partnerek. Dále jsem je seznámila s průběhem rozhovoru se zvláštním důrazem na to, že rozhovor bude nahráván, a mohou mě kdykoliv požádat o přerušení nahrávky, či rozhovor samy přerušit. Všechny participantky s účastí ve výzkumu souhlasily. Dvě z nich mi souhlas podepsaly, tři další jej potvrdily ústně. S těmito komunikačními partnerkami jsem prováděla výzkum prostřednictvím video hovoru. Ptaly se mě, zda je třeba si formulář vytisknout a podepsaný mi ho poslat zpět. Řekla jsem jim, že na tom netrvám, a nechala konečné rozhodnutí na nich. Všechny tři partnerky uvedly, že jim stačí ústní uzavření souhlasu, jež je součástí nahrávky rozhovoru.

4.2.2. Anonymizace

Svým komunikačním partnerkám se snažím zaručit maximální možnou anonymitu, a to jak před veřejností, tak uvnitř longboardové komunity. Při uvádění citací z rozhovoru používám místo skutečného jména komunikačních partnerek jména zástupná, a to Alice, Beáta, Cilka, Diana a Edita. Tato jména jsem vybrala s přihlédnutím na to, že se v longboardové komunitě v současnosti nepohybuje žádná nositelka těchto jmen, a nemělo by tedy dojít k záměně se skutečnou osobou. Vzhledem k tomu, že downhillových longboardistek je v celé České republice přibližně deset, jednotlivé komunikační partnerky by mohly být v komunitě snadno rozpoznány podle demografických a dalších údajů. Proto nepřikládám ke své práci transkripci rozhovorů a záměrně vynechávám citace z rozhovorů, které by mohly zapříčinit snadné rozpoznání jednotlivých komunikačních partnerek.

4.3. Použité pojmy

Vzhledem k tomu, že jsem sama insiderkou komunity a downhillovou jezdkyň, používaly moje komunikační partnerky ustálený slang a termíny které mezi sebou jezdci a jezdkyňe běžně používají. Jak poukazují Ramazanogulu a Holland, je potřeba také uvážit, jakému publiku bude práce předkládána (2005, s. 162). Protože se v mém případě jedná o text akademický, přikládám v příloze číslo 1 slovníček používaných pojmů. Jelikož se však jedná o termíny mezi longboardisty a longboardistkami běžně používané, nepřekládala jsem je, ani se je nesnažila nahradit obecnějšími termíny, aby byla zachována autenticita získaných výpovědí.

4.4. Metody sběru dat

Design výzkumu je kvalitativní; jako hlavní metodu pro sběr dat jsem použila polostrukturované rozhovory okrajově doplněné o zúčastněné pozorování a autoetnografii.

4.4.1. Polostrukturované rozhovory

Polostrukturované rozhovory jsou jednou z oblíbených a častých metod získávání dat ve kvalitativním výzkumu. Od etnografie se liší tím, že nezahrnují dlouhodobou intenzivní přítomnost v životě komunikačních partnerů a partnerek a od dotazníkového šetření a strukturovaných rozhovorů se liší v tom, že umožňují výzkumnici/výzkumníkovi i komunikační partnerce či partnerovi jistou formu

improvizace, a tedy reakce na témata a myšlenky, které se objevují v průběhu rozhovoru (Reinharz, 1992, s. 18).

Tato výzkumná metoda mi pro mou práci přišla nejvhodnější, protože na straně jedné nebylo mým záměrem provádět longitudální výzkum, na straně druhé jsem však potřebovala obsáhlejší data, než by mi bylo schopno poskytnout například dotazníkové šetření. Polostrukturované rozhovory se vyznačují tím, že jsou do jisté míry pružné, výzkumník či výzkumnice tak může reagovat na to, co říká její komunikační partner či partnerka, měnit pořadí otázek, klást doplňující otázky a podobně (Letherby, 2003, s. 84). Další výhodou polostrukturovaného rozhovoru je také to, že je možné změnit jeho směr, přerušit jej či vynechat některé z otázek, pokud si tak komunikační partner či partnerka přeje (Letherby, 2003, s. 92).

Tuto metodu jsem si vybrala proto, že mi přišla pro získání dat nejrelevantnější. Na rozdíl od dotazníkových šetření či rozhovorů strukturovaných umožňuje jistou volnost a reagování na témata, která se objevují v průběhu rozhovoru. Zároveň však na rozdíl od rozhovorů nestrukturovaných umožňuje dodržovat jistou osnovu, a tedy je možno docílit toho, že komunikační partnerky hovoří o podobných tématech. Považovala jsem tedy za nejvhodnější zvolit právě tuto metodu. Při svých rozhovorech jsem měla připravenou osnovu rozhovoru, které jsem se rámcově držela, ale zároveň jsem se přizpůsobovala tomu, jak rozhovor probíhal, měnila pořadí otázek, případně otázky přidávala či vynechávala. Osnovu rozhovoru příkládám v příloze číslo 3.

4.4.1.1. Získání komunikačních partnerek

Rozhovorů jsem uskutečnila celkem pět, a vzhledem k velikosti české downhillové komunity a mé pozice insiderky bylo získání mých komunikačních partnerek poměrně snadné. Celkem jsem oslovila dvanáct jezdkyň z Čech a Slovenska²⁵, z nichž až na dvě všechny s účastí ve výzkumu předběžně souhlasily. Všechny jsem oslovila buď osobně nebo přes Facebook, vysvětlila jim základní rámec svého výzkumu a zodpověděla jejich případné otázky. Každé ze svých potenciálních komunikačních partnerek, tedy i těm, se kterými jsem se předběžně domluvila na účasti ve výzkumu při osobním rozhovoru, jsem přes Facebook zaslala tuto zprávu:

---

²⁵ Na Slovensku v současné době žádné organizované downhillové závody neprobíhají, slovenští jezdci a jezdkyňe tedy často jezdí na závody pořádané u nás a jsou jim počítány body do Českého poháru, které jezdci a jezdkyňám například z Polska započítávány nejsou, česká a slovenská komunita se tedy v zásadě počítá za jednu.

Ahoj (jméno potenciální komunikační partnerky), chtěla jsem tě poprosit, jestli bys se mnou nebyla ochotná udělat rozhovor do diplomky – píšu o ženách v downhillovém longboardingu. V klidu to můžeme udělat po Skypu, nejedná se o žádný dotazník, ale spíš bychom si tak popovídaly. V práci pak budou odpovědi anonymizované. Rozhovor by se dělal v létě. Moc by mi to pomohlo, díky.

V této zprávě jsem se snažila popsat, o co se bude při rozhovoru jednat, a proč ho s komunikačními partnerkami budu požívat. Uvědomuji si, že jsem zde větou „moc by mi to pomohlo“ vyvíjela na komunikační partnerky jistý nátlak, ale zároveň pokud se mi komunikační partnerka sama neozvala s pozitivní odpovědí (jak se stalo v případě několika oslovených), již jsem ji znova nekontaktovala. Celkem jsem kontaktovala 12 potenciálních komunikačních partnerek, z nichž se mi dvě vůbec neozvaly a dalších deset mi odpovědělo pozitivně. Nakonec jsem si z nich vybrala pět, které dle mého představovaly co nejpestřejší vzorek, co se věku a jezdeckých zkušeností týče. Všechny komunikační partnerky jsem znala osobně již před rozhovorem, některé z nich jsou moje blízké kamarádky, zatímco jiné jsem znala pouze ze závodů.

4.4.1.2. Průběh rozhovorů

Jak poznamenává Reinharz: „Důvěra komunikačních partnerek je pro feministické výzkumnice velmi důležitá (1992, s. 29).“ Proto jsem se snažila být ke svým komunikačním partnerkám co nejvíce otevřená a poskytnout jim co nejvíce informací o výzkumu, jehož se účastní. Dva z rozhovorů jsem dělala s komunikačními partnerkami osobně, tři přes program Skype. Všechny rozhovory proběhly v přátelské a uvolněné atmosféře. V průběhu rozhovorů jsem se rámcově držela osnovy, kterou jsem měnila v případě, že mi daná komunikační partnerka odpověděla na otázku ještě předtím, než byla tato otázka vyřčena. Osnovu jsem také pružně upravovala, pokud bylo k některému tématu potřeba klást doplňující otázky. Vyskytly se také situace, kdy moje komunikační partnerky nechápaly mnou položenou otázku. V těchto případech jsem se snažila „navést je“ a otázku jim vysvětlit, ale zároveň jimi také příliš nemanipulovat.

V průběhu rozhovorů se nevyskytl moment, kdy by komunikační partnerka vyžadovala přerušování nahrávání či nechtěla na určitou otázku odpovědět. Ve třech z pěti případů byl rozhovor přerušován, jednou se jednalo o neodkladný telefonát, podruhé přišla komunikační partnerce do pokoje nečekaná návštěva a ve třetím případě se mi během rozhovoru v programu Skype vypnul počítač. U všech těchto třech rozhovorů jsem se snažila co nejplynuleji navázat a v rozhovoru pokračovat.

Výběr prostředí pro konání rozhovorů jsem konzultovala se svými komunikačními partnerkami. Volbu jsem nenechala úplně na nich, ale spíše jsme se snažily domlouvat vzájemně kvůli tomu, aby prostředí bylo dostatečně klidné a tiché. Jeden rozhovor probíhal v restauraci, jeden u nás doma na terase a tři zbylé po internetu.

V závěru rozhovorů jsem dala komunikačním partnerkám prostor pro dotazy, či doplnění „toho, co nezaznělo“ a pokládají to za důležité. Tohoto prostoru využila především Alice, s níž jsem dělala pilotní rozhovor, a která měla poznámky k otázkám, jež bych měla podle ní rozvést či doplnit. Alice a dvě další komunikační partnerky se mě potom ptaly na přesný účel mého výzkumu. Všechny moje komunikační partnerky pak projevíly zájem práci si po jejím dokončení přečíst. Musím se přiznat, že mám jisté obavy, aby si moje komunikační partnerky nestěžovaly na interpretace svých výroků, či práce nějak neovlivnila můj vztah s nimi. Na druhé straně jsem si však tohoto rizika byla vědoma již od začátku a snažila jsem se, aby to můj výzkum ovlivňovalo co nejméně.

4.4.1.3. Transkripce

Při transkripci rozhovorů jsem se snažila co nejvěrněji zachytit jednotlivé rozhovory, tak jak probíhaly. Přepisovala jsem je tedy doslovně a za pomoci vlastní sady transkripčních značek. V práci samotné tyto transkripce používám upraveně, uvádím to, jak se jezdčyně v průběhu rozhovorů chovala – tedy například, když se smála, celou větou, a ne poznámkou v závorce, jak jsem to dělala v transkripčních rozhovorech. Vynechávala jsem také většinu citoslovcí označujících zamyšlení komunikační partnerky a vycpávková slova jako je „ah“ a „ehm“. Tato slova jsem v situacích z rozhovorů používala pouze, když se mi zdála důležitá pro vyznění citátu. Zároveň jsem však neupravovala jazykový rejstřík rozhovorů – výpovědi mých komunikačních partnerek jsou tedy ponechány v tom znění, jak byly vysloveny včetně vulgarismů a nespisovných výrazů, tak aby byla zachována co největší autenticita odpovědí.

4.4.2. Autoetnografie

Každý výzkum je do jisté míry autobiografický, protože v sobě vždy odráží osobnost autora či autorky, výběr výzkumného tématu, stylu psaní a závěrů, které z výzkumu vyvozují. (Chang, 2008, s. 35). Téma svého výzkumu jsem si vybrala právě proto, že se již několik let věnuji takzvaným akčním a board sportům, mezi které se řadí

také downhillový longboarding. U těchto sportů je procentuální zastoupení žen stále poměrně malé, přišlo mi tedy zajímavé zaměřit se právě na tuto problematiku. Kromě toho, že se těmto sportům aktivně věnuji, působím také v několika organizacích na podporu žen a dívek v longboardingu, a dalších akčních a board sportech, jako je *Longboard Girls Crew Czech Republic* a *Sheshreds.co*.

Jsem si vědoma toho, že analýzu rozhovorů a celý můj výzkum ovlivnil fakt, že jsem sama downhillovou longboardistkou. To s sebou přináší to, že se svými komunikačními partnerkami sdílím určité hodnoty, například považuji downhillový longboarding za sport, který mám velmi ráda, a který je zábavný a vzrušující, a ne za „bezhlavý risk“, jak bývá někdy vnímán veřejností. Také se například ztotožňuji s tím, že úrazy jsou sice nepříjemné, ale k downhillovému longboardingu patří, a to, že se někdo zraní, není důvod s ježděním přestat.

Data získaná z rozhovorů jsem doplnila tam, kde mi to přišlo vhodné, o vlastní podněty, pro sběr těchto dat jsem využila hlavně mapování svých vzpomínek. Ty jsem zaznamenávala tak, jak se mi vybavovaly při čtení sekundární literatury a analýzy rozhovorů. Jak uvádí Chang, konstrukce výzkumu za použití vzpomínek není neproblematická, protože naše paměť často uchovává pouze útržky vzpomínek, které mohou být velmi zkreslené. Na vzpomínky tedy nelze nahlížet jako na přesné a směrodatné údaje, přesto nám však poskytují přehled o našich prožitcích (Chang, 2008, s. 72). Některé ze vzpomínek se mi vybavovaly až v průběhu rozhovorů tak, jak jsme s mými komunikačními partnerkami probíraly jednotlivá témata. I když se jedná o moje subjektivní zážitky, myslím si, že mohou dát výzkumu hloubku a přinášejí další pohled na danou problematiku. Neprováděla jsem však strukturovaný autoetnografický výzkum, a tedy jsem si nevedla terénní deník. Vlastní vzpomínky jsem potom konfrontovala s daty, získanými od mých komunikačních partnerek. Vlastními zážitky a vzpomínkami jsem také tam, kde to bylo vhodné, doplnila teoretické kapitoly i vlastní analýzu. Snažila jsem se tak teoretickou literaturu více zarámovat do konkrétního prostředí downhillového longboardingu.

4.4.3. Zúčastněné pozorování

Kromě autoetnografie jsem jako další doplňkovou výzkumnou metodu použila zúčastněné pozorování, které se do jisté míry překrývalo i s autoetnografií. Na závodech a dalších longboardových akcích, kterých jsem se zúčastnila, jsem se snažila pozorovat

jevy, na které se zaměřuji ve svém výzkumu, nevedla jsem si však terénní deník a tyto události zaznamenávala zpětně.

Vzhledem k tomu, že jsem na akcích, kde jsem pozorování prováděla, zaujímala dvojí roli – tedy jezdkyň/závodnice a zároveň výzkumnice, bylo vedení strukturovaného terénního deníku poněkud komplikované. Uvědomuji si, že by tuto situaci vyřešilo, kdybych se v danou sezónu účastnila závodů pouze jako výzkumnice, ale nedokázala jsem přemoci vlastní požitek z jízdy a sezóny se z důvodu provádění výzkumu aktivně nezúčastnit. Data takto nasbíraná používám pouze jako doplňková. Krom toho jsem ještě použila úryvky z neformálních rozhovorů, které proběhly s jezdci, jezdkyňmi a dalšími lidmi, kteří se v komunitě pohybují. Ty používám tak, jak si je pamatuji. Uvědomuji si, že moje vzpomínky mohou být zkreslené a používám je pouze jako ilustrační u různých pojmů a situací.

4.5. Kódování

Přepsané rozhovory jsem před přistoupením k analýze okódovala. Kódování je metoda, která slouží k setřídění dat a umožňuje jejich následnou analýzu. Velmi zjednodušeně se jedná o to, že k datům přiřazujeme kódy – tedy v podstatě klíčová slova. Kódování nám umožňuje propojit všechny úseky dat z našeho výzkumu, jež se týkají určitého konceptu či myšlenky (Atkinson a Coffey, 1996, s. 26-27).

Při kódování jsem nepracovala s předem připravenou kódovací knihou, ale kódy jsem vytvářela až v průběhu kódování. Nejdříve jsem kódovala tematicky – úseky rozhovorů jsem rozčlenila do tematických kategorií a tyto kategorie dále rozčlenila na menší celky. Pak jsem z těchto témat vybrala ta, která byla relevantní pro můj výzkum a přistoupila k druhému stupni kódování, kdy jsem tyto kódy propojila do konceptů, se kterými pracuji v analytických kapitolách své práce. Seznam kódů druhého řádu příkládám v příloze číslo 4. Poté jsem vybrala citáty z rozhovorů, které komentují a rozebírám v analytické části této práce.

5. Promítání symbolického genderového řádu do prostředí českého downhillového longboardingu

Do longboardingu se stejně jako do všech ostatních sportů promítá genderový řád. Ten se jednak odráží v organizační struktuře závodů a rozdělení jednotlivých závodních kategorií, jednak v tom, jak společnost a sami jezdci a jezdkyňe vnímají a konstruuji odlišnosti mezi závodníky a závodnicemi. Longboarding je sport, ve kterém stále muži početně převažují nad ženami. Kategorie *Ženy* je nepoměrně menší než kategorie *Open* a *Juniori*. Prvního závodu Českého poháru v roce 2017 se zúčastnilo zhruba 40 mužů, 14 juniorů a 5 žen.²⁶ Svých komunikačních partnerek jsem se kromě jiného ptala, čím je podle nich tento početní rozdíl určen, a také čím je podle nich dáno to, že v současnosti nejmladší české závodnice je šestnáct let, zatímco mezi muži je nejmladšímu závodníkovi přibližně jedenáct.

Moje komunikační partnerky se dostaly k longboardingu různě – jedna se s longboardingem setkala při pobytu v Americe a pak už jen hledala způsob, jak si longboard pořídit v Čechách. Longboard si nepožadovala se záměrem věnovat se downhillu, ale díky nákupu vybavení se seznámila s jezdci ve svém okolí a přes ně se postupně k downhillu „propracovala.“ Druhá z mých komunikačních partnerek se k longboardingu dostala přes kamaráda ze třídy, který si ze studijního pobytu v zahraničí longboard přivezl. Také nezačala jezdit se záměrem věnovat se downhillu, ale postupně ji tato disciplína začala bavit. Třetí z mých komunikačních partnerek uviděla na Facebookovém profilu svého kamaráda video Longboard Girls Crew, ve kterém ženy jezdí na longboardu. K downhillu se také propracovala postupně. Čtvrtá z mých komunikačních partnerek se potom k longboardingu dostala přes kamaráda, který má chatu blízko ní. Na longboardu začala jezdit už s tím, že chce dělat downhill. Pátá z mých komunikačních partnerek bydlí blízko kopce, kde se pořádají longboardové závody a tento sport se jí zdál přitažlivý. Na longboardu začala jezdit rovnou s tím, že se bude věnovat downhillu. Moje komunikační partnerky se tedy k downhillovému longboardingu dostaly velmi rozličnými způsoby. Ve čtyřech z pěti případů tomu bylo přes jezdce - muže, kromě dvou případů však nepřímo.

---

²⁶ CGSA ranking 2017 .

5.1. Rozdílná socializace dívek a chlapců – rozdílné predispozice k výběru sportu

Nejčastějším důvodem, který moje komunikační partnerky uváděly jako důvod toho, proč jsou nejmladší jezdkyňe starší, než nejmladší jezdci, a proč se ženy obecně začínají věnovat downhillovému longboardingu ve vyšším věku než muži, byla odlišná socializace chlapců a dívek. Když jsem se ptala Beáty, proč v downhillu v podstatě nejsou ženy – juniorky²⁷, kdežto někteří chlapci začínají závodit již kolem věku jedenácti let, odpověděla mi:

Protože je rodiče nepustěj? Já nevim, mně totiž přijde, že pokud máš třináctiletýho syna, kterej řekne „Aá, mami, tati, já chci jezdit na longboardu z kopce“, tak řekneš okej, prostě je to kluk, je mu třináct, je tady v tom ulítlým věku, proč ne. Já si myslím, že to je tím, že nejsou holky juniorky, že možná proto, že spíš si u malý holčičky uvědomíš, jak strašně nebezpečný to je než u malýho kluka, kterej stejně prostě dělá někde nějaký kraviny pořád.

Na tomto výroku je vidět, že v sobě máme neustále zakořeněno, že určité aktivity jsou vhodné pro muže a pro ženy ne, a obráceně. Přestože jezdcům a jezdkyňám objektivně na kopci hrozí stejné nebezpečí, Beáta hovoří o tom, že „spíš u malý holčičky si uvědomíš, jak je to nebezpečný“. Odkazuje na kulturní představu o větší křehkosti a zranitelnosti žen. Ženám a dívkám po většinu jejich života není dána možnost, aby se volně a svobodně pohybovaly. Nejsou na rozdíl od chlapců podporovány ve sportu a pohybových aktivitách (Young, 1980, s. 152). Ženy a dívky jsou oproti chlapcům viděny jako křehké a zranitelné, což je pak jeden z důvodů, proč jsou od pohybu odrazovány na rozdíl od chlapců, kteří, jak uvádí Beáta, „pořád dělají někde nějaký kraviny“.

Zatímco chlapci jsou od mala vedeni k tomu, aby se věnovali sportu, dívky jsou od aktivit, vyžadujících pohyb, spíše odrazovány. Když už se věnují nějakému sportu, jsou to spíše sporty, které jsou tradičně vnímány jako femininní – například gymnastika či volejbal. Downhillový longboarding se svým důrazem na rychlost a překonání strachu není vnímán jako vhodný sport pro dívky a ženy. Jak uvádí Young – přestože neexistuje žádná ženská „esence“, všechny ženy sdílejí určité společné „nastavení“, které je dáno vzdělávacím systémem a socio-historickými okolnostmi (1980, s. 139). „Být ženou“ tak znamená nést si v sobě určitá psaná a nepsaná pravidla o tom, jaké chování a volnočasové aktivity jsou pro ženu vhodné, a které ne. Tato „pravidla“ jsou

---

²⁷ Tedy závodnice, které jsou mladší osmnácti let.

nám vštěpována již od útlého věku, prvně rodiči a posléze učiteli a našimi vrstevníky a vrstevnicemi.

Děti jsou prakticky již od narození vedeny k tomu, aby se zařadily do příslušné genderové kategorie a chovaly se úměrně tomuto svému zařazení. Chlapcům jsou zpravidla pořizovány hračky podporující pohyb jako míče, dívkám hračky podporující je v péči o sebe i ostatní a orientované na domácnost. Chlapci jsou tak od mala vedeni k pohybu, soutěživosti a agresivitě, dívky k orientaci na domácnost a klidnější aktivity (Hardin a Greer, 2009, s. 209). To, že jsou dívky vnímány jako méně obratné než chlapci, je dáno právě tím, že jim není povolováno, aby se volně zapojovaly do sportu a pohybových aktivit. Může se tedy jevit, že dívkám jako „méně obratným“, hrozí větší riziko zranění. To je však dáno právě tím, že nemají dostatečnou možnost a svobodu pohybu. Dochází zde tedy k zacyklené spirále. Kromě toho, že jsou dívky odrazovány od sportu jako takového, při výběru sportu pro ně existují aktivity „vhodné“ a „nevhodné. O tom hovoří Cilka:

No já si myslím, když jsem byla malá, tak rodiče dávaj holčičky, děti, i kluky, na nějaký sport, nebo na nějaký kroužek. A u holek si asi těžko vybereš skateboard nebo takovouhle zálibu. Takže holky choděj na gymnastiku, na volejbal, na keramiky a v nějakým pubertálním věku začnou pokukovat po skejtech a po tady tom, takže začínaj až v pozdějším věku. Kdežto kluci prostě můžou už na skatu jezdit, nebo jakoby rodičům to může přijít normální sport pro kluka, takže ty kluci se k tomu dostávaj v dřívějším věku.

Cilka zde popisuje, že rodiče chlapce a dívky vedou k odlišným zálibám, a že skateboarding není vnímán jako aktivita vhodná pro dívky. Jak uvádí Sekot – zatímco u chlapců je účast ve sportovních hrách a aktivitách brána jako samozřejmost, u dívek tomu tak není a někdy, zvláště v případě sportů, které jsou vnímány jako tradičně mužské, může být dokonce vnímána negativně (Sekot, 2008, s. 22). Cilka vnímá to, že chlapci a dívky jsou podporováni v odlišných volnočasových aktivitách. U dívek jsou voleny spíše aktivity podporující umělecké vyjádření – tedy keramika, ze sportů potom ty, které kladou důraz na estetickou stránku pohybu – gymnastika, či nekontaktní sporty – volejbal. O skateboardingu Cilka hovoří jako o aktivitě, kterou si „těžko vybereš pro holku“. Cilka zde také odkazuje na to, že skateboarding není obecně vnímán jako aktivita vhodná pro dívky, je vnímán jako něco, co si „těžko vybereš pro holku“, přestože v druhé části výroku v podstatě zmiňuje, že ve chvíli, kdy dívky „dojdou do puberty“ a o výběru volnočasových aktivit rozhodují již víc méně samy, začnou

„pokukovat po skejtech“ tedy v podstatě naruší tlak společnosti na to, že skateboarding a příbuzné sporty jsou aktivitou, která pro ně „není vhodná“

5.2. Stejný sport, odlišné podmínky?

Pakliže se už věnují stejnému sportu, ženy a muži mají často odlišné podmínky. U downhillových závodů začínala v minulosti kategorie *Ženy* závodit, až když zbývalo posledních šestnáct či třicet dva závodníků z kategorie *Open*, jezdkyňě tedy zpravidla musely čekat několik hodin na startu, či poblíž něj, než začaly jejich závodní jízdy a celkově měly menší počet jízd. Tato praktika se postupně začíná měnit. *Ženy*, *Junioři* a další méně početně zastoupené kategorie odjezdí svůj závod hned ráno a v průběhu dne mají možnost nezávodních jízd, to však zase umocňuje vnímání kategorie *Ženy* jako druhořadé oproti kategorii *Open*. Jezdci a jezdkyňě tedy mají v longboardingu, stejně jako v ostatních sportech, stále odlišné podmínky. Jak popisuje Justine Blainey, která byla členkou mužského hokejového týmu:

Chodila jsem sledovat bratrovy tréninky a zápasy a uvědomila jsem si, že hraje dvakrát tak často a má víc možností trénovat. Moje tréninky začínaly v půl šesté ráno, jeho v jedenáct. Moje turnaje byly čtyři hodiny jízdy daleko, jeho byly v blízkosti našeho bydliště, Jeho byly v hale, moje na venkovní ploše (Blainey in Theberge, 2000, s. 152).

Svých komunikačních partnerek jsem se ptala, zda vnímají rozdíly v tom, jakou pozici a jaké podmínky mají v longboardingu jezdkyňě oproti jezdcům. Cilka odpovídala: „Co se týče umístění, tak to maj (jezdkyňě) určitě lehčí. Protože jich je jenom pár, žejo. Ale zase to maj těžší v tom, že si míň zazávodí, maj míň konkurentů, maj menší možnost jakoby růstu, soupeření, porovnávání.“ Cilka zde hovoří o tom, že fakt, že je žen menší počet a mají tedy „lehčí“ cestu za výhrou může být spojen i s tím, že je kategorie *Ženy* vnímána jako méně prestižní, než kategorie *Open* a je jí věnováno méně pozornosti. Cilka nevnímá menší počet jezdkyň a tedy „snazší“ cestu k výhře jako jasnou výhodu. Naopak hovoří o tom, že menší počet soupeřek vnímá jako nevýhodu, protože má pocit, že nemá možnost tolik se zlepšovat. To ukazuje, že i když by se na první pohled přímější cesta za medailí mohla pro jezdkyňě jevit jako výhoda, Cilka to vnímá opačně. I z tohoto důvodu bývají někdy jezdkyňě vnímané jako méně schopné než jezdcí a jezdkyňě samotné vnímají jako profit, mohou-li jezdit a trénovat s jezdcí – muži.

5.3. Jezdci jako schopnější sportovci než jezdkyňe

Možnost tréninku a soupeření společně s muži ženy – sportovkyně, většinou vnímají jako velmi příznivou. Jedna z hráček kanadského ženského hokejového týmu Blades, která do svých třinácti let hrála v chlapeckém hokejovém týmu uvádí, že za svůj úspěch v ženském hokeji vděčí tomu, že měla dlouho možnost hrát s chlapci.

Když jsem přešla do ženského týmu, k ženskému hokeji, byla jsem mnohem lepší než všechny ostatní. Byla jsem nejmladší, všem ostatním bylo šestnáct, sedmnáct. Mně bylo třináct. Byla jsem nejrychlejší, nejsilnější. Nejlíp jsem střílela. Myslím, že mi hodně pomohlo to, že jsem hrála s klukama. Byla to o hodně rychlejší hra (Theberge, 2000, s. 146).

V tomto výroku se ukazuje, že ženy jsou vnímané jako méně schopné sportovkyně nejen společností jako takovou, ale i sportovkyněmi samotnými, když zde hokejistka uvádí, že byla o mnoho lepší než ostatní hráčky v týmu, protože předtím trénovala s muži. Podobné vyznění najdeme i ve výroku Edity:

No, tak to jsem měla na X, vlastně poprvé jsem měla šanci jet v Openu. A to bylo teda úplně neskutečný, protože vlastně, když jedeš s nima, oni tě donutí jet o dost rychlejc, než jsem třeba já jela závod s ženskejma. Jo, že prostě ty se je snažíš vlastně dohnat, i když jakoby nemáš moc šanci, protože jsou to prostě kluci, jsou těžký a taky maj víc naježděno a nebojej se, žejo. Ale prostě byl to rozhodně zážitek s nima jet. Je to lepší a myslim, že jako by holky měly jezdit víc s klukama, protože se od nich víc naučej.

Edita zde popisuje, jak ji možnost závodit s muži posunula a nadnáší zde myšlenku, že ženy, které mají možnost závodit a soutěžit s muži, mají možnost se toho od nich více naučit, a tedy se rychleji zlepšovat. Objevuje se zde rozpor mezi esencialismem a sociální konstruovaností těla, kdy Edita na jedné straně uvádí, že jezdci jsou lepší než jezdkyňe protože „jsou to prostě kluci“. To odkazuje k esencialistickému vnímání mužů jako schopnějších a lepších sportovců než jsou ženy – sportovkyně, pouze na základě toho, že jsou muži. Na druhé straně Edita hovoří o tom, že „kluci jsou těžší“ což odkazuje k sociální konstrukci těla, kdy zatímco na ženy je tlačeno, aby byly štíhlé a křehké – a tedy měly co nejmenší možnou váhu, na muže je naopak tlačeno, aby byli svalnatí a robustní. Edita hovoří o tom, že ji jezdci „donutili jet o dost rychlejc“ což si lze vykládat tak, že když závodí s ženami, stačí jí menší rychlost k tomu, aby je porazila, než když závodí s muži. To tedy implikuje jezdkyňe jako pomalejší a méně schopné. To navíc ještě potvrzuje v závěru citátu, kdy odkazuje k tomu, že muži jsou vnímáni jako schopnější sportovci, protože ženy se toho mají od nich šanci naučit více než od ostatních žen – jezdkyň.

5.3.1. Odlišný styl jízdy jezdců a jezdkyň

Kromě toho, že moje komunikační partnerky popisovaly rozdíl mezi rychlostí a schopností žen a mužů, také hovořily o tom, že vnímají rozdíl mezi tím, jak se jezdcí a jezdkyňe pohybují:

U ženských je to prostě, takový jemnější no, že to je takový chlapi do toho jdou vopravdu s takovou vervou, že prostě to drtěj a nebojej se to tak pustit. Zatímco ženský to, jako taky se to samozřejmě nebojej pustit, ale už je to jiný. Ta rychlost je tam jiná, žejo. (Edita)

V Editině popisu „ženského“ stylu jízdy, který označuje jako „jemnější“, se objevuje zajímavá ambivalence. Říká, že „ženský se to sice taky nebojej pustit, ale je to jiný“. Tímto výrokem poukazuje na menší výkonnost žen, které i když jedou naplno, nedosahují takové rychlosti jako muži. Také zde uvádí, že podle ní jdou ženy do jízdy s menším nasazením. Jak uvádí Young –

my ženy se často předem rozhodneme (většinou mylně), že nejsme dost schopné k dosažení určitého úkolu, a proto se nesnažíme naplno. Vzhledem k naší nedostatečné snaze se nám cíle často nepodaří dosáhnout, což je pro nás frustrující. Jsme tedy neustále zacyklené ve spirále (Young, 1980, s. 144).

To se může odrážet i v tom, co popisuje Edita – že i když jdou ženy do jízdy naplno, „je to jiný“. Edita zde hovoří o tom, že jezdcí – muži dávají do jízdy víc agresivity, kdežto jezdkyňe jsou „jemnější“. Zde se promítá to, že zatímco muži jsou od mala povzbuzováni k tomu, aby používali svou sílu a agresivitu, u dívek a žen je vyvíjen tlak na to, aby byly jemné a elegantní. Muži jsou obecně vnímáni jako rychlejší a silnější než ženy (Hardin a Greer, 2009, s. 209).

Ženy jsou od útlého věku vedeny k tomu, aby kontrolovaly a omezovaly své pohyby a je jim vštěpováno, že se nesmí poranit, ušpinit se, poničit si oblečení. Jsou také odrazovány od určitých aktivit s tím, že jsou pro ně příliš nebezpečné. Tato jejich plachost narůstá s věkem. Ženy jsou vedeny k tomu, aby vnímaly samy sebe jako křehká a zranitelná stvoření (Young, 1980, s. 153).

Postupem času se ukazuje, že ženy mají stejné předpoklady ke zvýšení své fyzické síly pomocí tréninku jako muži (McDonagh a Pappano, 2008, s. 64-65). Je také naprosto mylné brát ženy a muže jako homogenní skupinu. Jak uvádí Cilka:

Může bejt kluk, kterej je hubenej, slabej, neumí pushovat a může bejt silná, statná holka, která prostě je jakoby sportovní typ a může bejt mnohem lepší než kluk a zároveň obráceně, žejo. Slabší holka, silnější kluk, to záleží na jedincích, jak jsou nějak fyzicky postavený.

Cilka zde nabourává obecně vžitý stereotyp o tom, že všichni muži jako skupina jsou automaticky lepší než všechny ženy jako skupina, jenom proto, že jsou muži. Zdůrazňuje zde, že úspěch ve sportu je dán individuálními předpoklady, ne pohlavím. Alice pak hovoří o tom, že existují jezdkyňe, které mají šanci porážet jezdce – muže, zároveň je však většina jezdců lepší, než většina jezdkyň:

Jsou holky, který jsou dobrý a mají na spoustu chlapů, ale prostě vím, že mezi těma ženskejma je ta šance na umístění výrazně vyšší než mezi těma chlapama. Mezi chlapama prostě vím, že když se dostanu třeba do šestnáctky, tak to že je super, z toho mám radost, když se povede, to se mi povedlo jednou. A jinak spíš třeba, když to jsou freeridy, nebo takhle když s někým jedeš a zajedu toho chlapa, tak z toho mám dobřej pocit.

Alice sice vnímá, že mezi ženami je pro ni šance na (medailové) umístění výrazně vyšší, na druhou stranu tato jednoduchost snižuje hodnotu výhry. Vzhledem k tomu, že na závodech bývá většinou zhruba okolo deseti závodnic a devadesáti závodníků, pokud získá medaili v ženské kategorii, znamená to, že porazila asi sedm až devět soupeřek, dostane-li se mezi šestnáct nejlepších v kategorii *Open*, znamená to, že musela porazit více než sedmdesát soupeřů a soupeřek. Uvádí, že když „zajede chlapa“, má z toho vždy velkou radost. To může souviset s tím, že ženám je neustále vštěpováno, že jsou slabší než muži a nemají šanci s nimi soupeřit, takže když Alice porazí, nebo předjede některého z jezdců, boří tím jeden z genderových stereotypů, který je nám neustále vštěpován.

5.4. Výhra jako motivace: nabourání představy o ženském sportu jako alternativním modelu?

Ženy jsou stále vnímány jako druhořadé sportovkyně a sportovní aktivity pro ně, bývají oproti striktně soutěživému světu mužského sportu, prezentovány spíše jako cesta ke zhubnutí, vytvarování postavy či společenskému kontaktu. Přesto se najdou i ženy (a to nejen vrcholové sportovkyně), pro které je hlavní motivací ve sportu soutěžení a touha po vítězství. Mezi jezdci a jezdkyňemi najdeme muže i ženy, kteří jezdí takzvaně pro zábavu, i jezdce a jezdkyňe, kteří jsou vysoce soutěživí. Tyto cíle se tedy neodvíjejí od pohlaví, ale od individuálního založení jezdce či jezdkyňe.

Mé komunikační partnerky uváděly různé důvody toho, proč je longboarding baví, a proč se mu věnují. Mezi nejčastější patřila svoboda, vzrušení, radost a pocit absolutní volnosti a relaxace, což odpovídá spíše alternativnímu, nesoutěžnímu modelu

sportu. Na straně druhé však mé komunikační partnerky uváděly, že kromě jízdy samotné je na longboardingu baví právě soutěžení a porážení ostatních.

McDonagh a Pappano uvádějí, že: „Ženský sport je oproti mužskému prezentován jako alternativní model. Cílem sportování žen je zábava a socializace, případně vylepšení fyzického vzhledu, a nikoliv výhra (2008, s. 172).“ Výpovědi některých mých komunikačních partnerek se však od tohoto konceptu značně odlišovaly:

U longboardingu mě prostě drží to, že vždycky jsem měla takový jako ambice prostě vyhrávat a závodit a soupeřit, takže to mě v tom asi drží, že je to prostě chuť závodit a drát se pořád dopředu. A nevím, jestli bych bez toho závodění ještě jezdila tolik, nebo tomu tolik dávala. Asi to bych řekla. Prostě chuť soutěžit. (Beáta)

Beáta zde tedy hovoří o tom, že největší motivací věnovat se longboardingu je pro ni chuť soutěžit, soupeřit a vyhrávat, což nabourává představu o ženách – sportovkyních jako nesoutěživých. To ukazuje, že ženy a muže ve sportu nelze vnímat jako dvě homogenní skupiny, přičemž ženy dělají sport pro zábavu a muži kvůli soutěži, ale je potřeba nahlížet na každého sportovce či sportovkyni jako na individualitu. Výrok Beáty nabourává stereotyp o ženách jako poddajných a nesoutěživých. Edita pak hovoří o tom, že její nejlepší zážitek z longboardingu je také spojen právě s výhrou závodu:

Finále, jely jsme a teď jsme odstartovaly, vlastně teď vidím jenom před sebou, jak prostě ty tři holky jedou přede mnou a já jedu poslední. No a pak jako, pak jsem předjela jednu, pak jako by tak v půlce trati jsem předjela vlastně druhou a těsně před cílem jsem předjela třetí, a to jsem fakt nechápala. To byla euforie, a vůbec první vítězství vlastně v longboardingu a mně úplně tryskaly slzy prostě z očí, protože jsem byla hrozně šťastná. Úplně nevím, prostě to byl takový ten nejlepší zážitek.

Edita zde hovoří o tom, že nejlepší zážitek z longboardingu pro ni byla výhra a to, že dokázala porazit své soupeřky. Hovoří zde také o tom, jak silné potěšení jí způsobilo, když předjela své soupeřky a závod vyhrála, přestože odstartovala jako poslední. Edita zde hovoří o tom, že „pak předjela třetí a to nechápala“. Ženy jsou tlačeny k tomu, aby vnímaly samy sebe jako slabá a zranitelná stvoření, a ne jako schopné sportovkyně. Výpovědi Beáty a Edity však ukazují, že zdaleka ne všechny ženy sportují „pouze“ pro zábavu. Pro některé z nich je soutěž a závodění naopak hlavním hnacím motorem. Zapadají tak do konceptu sportu, který je tradičně prezentován jako maskulinní.

5.5. Náročnost longboardingu

Kromě toho, že ženy bývají často prezentovány jako nesoutěživé, bývají také vnímány jako fyzicky méně schopné než muži. Když jsem se svých komunikačních partnerek ptala, zda vnímají longboarding jako fyzicky náročný sport, jejich odpovědi se značně různily. Když jsem ptala Edity, jak náročný sport podle ní downhillový longboarding je, odpověděla:

Já si myslím, že docela dost. Že ačkoliv se to nezdá, že si hodně lidí myslí vlastně, že se vozíme jenom z kopce dolů, tak je to hodně náročný. Protože, když si vezmu jenom freeride na závodech, když máme, tak tam se stihne kolem, když se povede, tak třeba dvacet runů. A třeba máš čtyřkilometrovou silnici. A vlastně jedeš dvacetkrát a v plný jakoby, nebo jak kdy samozřejmě, ale většinou se snažíš prostě si to užít a nějak si zapamatovat trať, tak se to snažíš jet víc naplno. A jak tam jsou zatáčky, tak furt musíš pumpovat žejo, nahoru dolu, a tak myslím jakoby, že to je dost náročný, no. I se tím vyposilujete.

Edita zde prezentuje downhillový longboarding jako velmi fyzicky náročný sport, i když si podle ní veřejnost často myslí, že jezdci a jezdkyňe se jenom „vozí z kopce dolů“. To, že downhillový longboarding může být dle Edity vnímán jako sport, který není příliš fyzicky náročný (i když podle ní naopak je) by ho mohlo v očích veřejnosti činit sportem „vhodným pro ženy“. Vzhledem k tomu, že však jezdci a jezdkyňe dosahují rychlosti i přes sto kilometrů v hodině, tento sport bývá vnímán jako riskantní a tedy pro ženy nevhodný. Editu zde uvádí, že longboarding podle ní přispívá i k celkové kondici, protože se tím „i vyposilujete“. Cilka má pak na fyzickou náročnost longboardingu smíšený názor

Asi není náročnej, no není náročnej, protože jezdíš z kopce. Nemusíš běhat do kopce jako, jo musíš něco dělat, ale zas když si třeba vezmu, že někdo běhá maratony, nebo něco takovýho, tak to je v porovnání s tím takový nijaký. Ale zas, když si uvědomím, tak dole máš zrychlenej tep, dýcháš zrychleně, jako vydáváš nějakou energii, je to nějaký fyzický výkon.

Cilčin názor na fyzickou náročnost longboardingu není jednoznačný, na jedné straně uvádí, že longboarding fyzicky náročný není, na straně druhé, že vlastně náročný je. Hovoří zde o tom, že na jedné straně jsou mnohem náročnější sporty, na straně druhé však longboarding přece jenom je určitým fyzickým výkonem. To může souviset i s tím, že ženám je vštěpováno, že nejsou schopné dosahovat velkých fyzických výkonů. Aktivita, které provozují, tak mohou samy vnímat jako nepřilíš fyzicky náročná. Zároveň se zde ukazuje působení maskulinizovaného modelu sportu, kdy to, že

je sport náročný znamená, že klade velké nároky na výdrž a fyzickou sílu. Podobně hovořila i Diana:

Jako on (longboarding) je pěkněj v tom, že to dokážou samozřejmě i lidi, který nemaj prostě třeba mega ultra fyzicku a jsou jako fakt vyšejpovaní, ale taky to jde vidět, jako na tom, jakým stylem ty lidi jezdí. A i na té bezpečnosti. Že prostě, když je člověk prostě vytrénovanej, že je schopnej rychle reagovat, má prostě tu sílu, tak spoustu situací je schopnej zachránit, co ti lidi, kteří to nemaj, tak prostě jim nezaberou ty svaly a holt sebou jako říznu do balíků.

Diana zde hovoří o tom, že longboarding může provozovat i člověk bez extrémní fyzické kondice, projevuje se to však na bezpečnosti jeho jízdy. V tomto výroku tak vlastně uvádí, že longboarding je sport, který může provozovat i člověk, který není ve výborné fyzické kondici. K tomu, aby však byl dobrým jezdcem či jezdkyň, je potřeba aby se věnoval intenzivnímu tréninku. Podobně jako u Cilčina výroku se zde tedy ukazuje, že longboarding vlastně vnímá jako fyzicky náročný sport, i když o něm na první pohled tak nehovoří.

Longboarding, tedy dle mých komunikačních partnerek vyžaduje jistou dávku tělesné zdatnosti, hovořily však o tom, že se jim zdá, že longboarding je aktivita, která je ještě více než fyzicky, náročná psychicky. Když jsem se ptala Beáty, zda si myslí, že longboarding je náročný sport odpověděla mi:

Já si myslím, že docela dost, protože nejenom, že člověk musí bejt, musí mít schopnosti na prkně, měl by podle mýho, podle mýho by měl mít nějakou fyzicku. Ale přijde mi, že to je mnohem náročnější než fyzicky, je to náročný duševně, že vlastně máš hrozně krátkej časovej úsek na to, abys vyhodnotila situaci a správně se rozhodla, nejenom že nezabiješ sebe a ostatní, ale třeba ještě naopak je předjedeš.

Beáta zde rozlišuje mezi „schopnostmi na prkně“ a „fyzickou“. Schopnostmi na prkně tak myslí zvládnání jízdy samotné, „fyzickou“ pak celkovou tělesnou zdatnost. Z toho tedy vyplývá, že longboarding je dle ní poměrně fyzicky náročný sport. Kromě toho ale uvádí, že nejnáročnější na longboardingu je podle ní nutnost rychlé reakce. Podle jejího názoru je tedy longboarding náročnější po stránce mentální než po stránce fyzické. Zároveň zde zdůrazňuje, že dobrá psychická vybavenost jezdce či jezdkyně nejenom že umožňuje „předjetí“ někomu, ale zvyšuje i bezpečnost jízdy. Beáta zde tedy zvýznamňuje, že na longboardingu je podle ní nejdůležitější schopnost rychle vyhodnotit situaci a zareagovat. O psychické náročnosti longboardingu hovoří i Alice:

U toho psychična to chce určitou míru nějakýho, přece jenom člověk asi není úplně klidnej, když jede, je trošku ve stresu a chce to zvládat tuhle tu

situaci nějakým způsobem a vlastně když jedeš dolů, tak nikdy nevíš, co se cestou dolů stane, takže člověk musí být hodně uvědomělejší, co se děje a vnímat, co se děje kolem něj. Jako slyšela jsem už taky „vy jste magoři, vy nemáte v mozku, vy nemáte mozek v hlavě, protože jezdíte z kopce dolů na rychlost“. No to právě že není vůbec pravda, žejo. Ty lidi naopak když jedou dolu, tak v tu chvíli jsou tak soustředění, že to není úplně, že si sedneš někam a jedeš.

Alice zde podobně jako Beáta hovoří o tom, že pro longboarding je klíčová schopnost rychle reagovat. Také zde hovoří o longboardingu jako o náročném sportu, o aktivitě, která není o tom, že si „někam sedneš a jedeš“. Popisuje také to, že jezdec či jezdka podle ní musí mít zvláštní psychické nastavení, jezdec či jezdka podle ní musí být hodně uvědomělý/á pozorný/á. Alice také zdůrazňuje, že zatímco značná část veřejnosti si myslí, že jezdci a jezdka „nemají mozek v hlavě“ a bez přemýšlení se „řítí“ dolů z kopce, jezdci a jezdka jsou naopak během jízdy maximálně soustředění. Alice zde podobně jako Beáta zdůrazňuje schopnost zvládat stres a dobře vyhodnotit situaci. Ženy žijí v neustálém rozporu mezi transcendencí a imanencí, mezi bytím, subjektem a objektem, což se projevuje i v ženském pohybu (Young, 1980, s. 141). Ženy mají neustále tendenci vnímat samy sebe jako objekt, nezodpovídající za vlastní činnost. Beáta i Alice zde ale zdůrazňují, že v longboardingu vnímají samy sebe jako svobodně jednáající subjekt, že je pro ně důležité být uvědomělými, a tedy schopnými jezdka.

Alice zároveň zmiňuje také (ne)možnost kontroly nad situací, která je pro mě komunikační partnerky často zmiňovaným konceptem. Moje komunikační partnerky hovořily o tom, že „nejezdí nad svoje možnosti“, což znamená, že se snaží mít svou jízdu neustále pod kontrolou: „Já nikdy nejdu přes, přes hranici, kdy si myslím, že na to nemám. Na to už jsem asi dost stará.“ (Alice) Alice zde hovoří o tom, že pro ni existuje hranice, kdy „na to má“, a kdy už ne. Opatrnost a neochota riskovat bývá často uváděna jako ženská vlastnost, Alice ji však vnímá jako vlastnost spojenou s věkem a jako výsledek nabytí určité zkušenosti.

O nepřekračování hranic vlastních schopností hovoří i Edita:

„Jo, no. To jsem vlastně říkala, že nad ty moje možnosti nejedít, že by to vlastně bylo i špatně, protože to se prostě nemá, protože u tohoto sportu vlastně už o něco jde, takže si myslím, že by to neměl nikdo dělat no, jezdit nad možnosti.“

Výzkumnice: „O něco jde - to myslíš jak?“

Edita: „Že jde právě jako i o život, když to tak řeknu, že to je právě takový, no vo zdraví, takhle.“

Edita zde hovoří o longboardingu jako aktivitě, kde „o něco jde“, čímž myslí riziko vážného úrazu a zdůrazňuje, že by nikdo neměl jezdit „nad svoje možnosti“. Zvýznamňuje zde také schopnost vyhodnotit situaci a přizpůsobit jí styl své jízdy. I když zde hovoří o tom, že longboarding je aktivita, při které jde o zdraví, či přímo o život, zdůrazňuje zde pouze, že by jezdci a jezdkyňe neměli jezdit „nad svoje možnosti“, čímž je podle ní možné riziko případného úrazu omezit. Podobně hovořila i Cilka. Když jsem se jí ptala, zda se při downhillu někdy bojí, odpověděla mi:

Já se asi nedostávám, nebo nenechám se natlačit do situace, kde bych se měla začít bát. Jakože neriskuju, udržuju se v nějaký rychlosti, kdy je to všechno ovladatelný. Ale zas pak může se stát nějaký moment, žejo jakoby, že se něco posere, člověk pak přemejšlí, jak z toho ven. Ale nějak třeba těďko na ten X, to jsem měla strach. Mně se nelíbila ta trať, nebo trať, asphalt se mi nelíbil, přšelo, poprvé jsem stála na prkně, poprvé jsem měla kombinézu, do toho jsem nevěděla, jak to bude celý fungovat dohromady.

Cilka zde hovoří o tom, že ač se snaží mít vždy situaci pod kontrolou a neriskovat, přece jenom nastávají nepředvídatelné situace, kdy strach pocítuje. Uvádí zde také, že se nenechá „natlačit“ do situace, kdy by se měla začít bát. Popisuje zde, že ač se věnuje sportu, který bývá často vnímán jako riskantní, sama nemá pocit, že by riskovala. Zároveň však uvádí, že může nastat nepředvídatelný moment, kdy nastane situace, jež jako riskantní vnímá.

Také zde hovoří o závodu, kdy strach měla, protože se jí „nelíbil“ asphalt, který byl méně kvalitní, než je běžně zvyklá, měla nové prkno, což také znamená jistou míru nepohodlí, protože jezdkyňe ještě prkno nemá „ošlapané“ a není si na něm tolik jistá, zároveň měla novou kombinézu, což znamená omezenou pohyblivost a také přšelo, což je situace, kdy trať nepředvídatelně klouže. Cilka tedy hovoří o tom, že tyto okolnosti, které snížily její kontrolu nad situací, vedly k tomu, že prožívala strach.

6. Percepce vlastního těla u downhillových longboardistek

Jak poznamenává Merleau-Ponty, naše subjektivita není zakotvená v mysli, ale v těle (Merleau-Ponty in Young, 1980, s. 145). Západní společnost nejen že vnímá tělo a mysl/rozum jako dvě oddělené entity, zároveň také vnímá tělo jako podřadné vůči mysli/rozumu. Svůj život však žijeme skrz naše těla.

6.1. Downhillový longboarding jako činnost měnící těla jezdkyň

Naše tělo není pevné a konečné, neustále se přetváří a současně vytváří, „je spíše procesem, jenž je stále nedokončený“ (Shildrick, 2016, s. 8). Každá činnost, kterou provozujeme, má vliv na podobu našeho těla. Moje komunikační partnerky hovořily o změnách, které pozorují na svých tělech v souvislosti s ježděním. Tyto změny pak hodnotily jako pozitivní a negativní.

Ke změnám, hodnoceným jako pozitivní, řadí moje komunikační partnerky především zlepšení vnímání vlastního těla a přístupu k němu. Ukazuje se, že sport a cvičení, a s tím spojené posílení svalů a zpevnění těla, může vést ke zlepšení vnímání vlastního těla, sebe sama a zvýšení sebevědomí zejména u žen (Choi in Grogan, 2008, s. 36). Naše těla jsou oproti rozumu/mysli stále viděna jako druhotná, jako nedokonalá a je na nás tlačeno, abychom je neustále vylepšovali. Tělo je obecně vnímáno jako druhotné vůči rozumu, tělo ženské je pak navíc vnímáno jako druhotné oproti tělu mužskému. Ženám je odjakživa vštěpováno, že jejich těla jsou vůči tělům mužským méněcenná. Kromě toho jsou dívky a ženy jsou již od útlého dětství vedeny k tomu, aby si hlídaly svou váhu (Bordo, 2003, s. 99). Beáta hovořila o tom, jak jí downhillový longboarding pomohl se zlepšením vztahu k vlastnímu tělu a k větší péči o něj:

Tak začneme tím, že k tomu dělám doplňkový sporty, žejo (k longboardingu). Běhám kvůli tomu, posiluju kvůli tomu. Abych prostě byla nařáchlá, měla potom stabilitu na prkně. Snažím se držet kondici vlastně mnohem víc než předtím, protože to je vlastně pro mě nějaká motivace udržet se v dobrý fyzičce, aby to pak na kopci nějak vypadalo. A zároveň to tak i využívám, že je to pro mě nějaký hnací motor se o sebe víc starat než předtím, teda snažím se jako tak nějak jít zdravě, snažím se jít třeba věci naopak jako dobrý pro stavbu svalový hmoty, že se nesnažím hubnout, spíš něco výživnýho.

Beáta zde hovoří o tom, že longboarding je jednak motivací k tomu, aby se „o sebe starala“ – tedy dělala doplňkové sporty a udržovala se v kondici. Zároveň zde hovoří o tom, že se snaží být „nařáchlá“, aby měla stabilitu na prkně. Tím myslí, že se nesnaží hubnout, ale váhu naopak nabrat. To vše svědčí o tom, že longboarding přispívá

u Beáty k tomu, že má lepší vztah k vlastnímu tělu, tak jak uvádí například Choi. Beáta také v jiné části rozhovoru uvádí že: „Jo, přibírám na váze a poprvý v životě mi to nevadí, protože přibírám svalovou hmotu.“ V tomto výroku se ukazuje, jaký je na ženy vyvíjen tlak, aby byly štíhlé, a že právě sport může ženám pomoci, aby se cítily lépe ve vlastním těle. Diana také popisovala posílení vlastního těla a zlepšení vztahu k němu:

No právě díky tomu, že se tomu jako věnuju víc a intenzivněji (fyzické přípravě), jsem samozřejmě pocítila ty pozitivní vlivy na moje tělo. Mělo to i hodně vliv na to, že jsem začala cvičit jógu v té době. Úplně stejně, jako jsem začala jezdit na longu jsem se začala věnovat józe. I tohle, když jde ruku v ruce, tak je to moc příjemný.

Diana zde také uvádí, že s tím jak začala jezdit na longboardu se zlepšil její vztah k vlastnímu tělu. Jako další pozitivum uvádí, že ji longboarding přivedl k józe, což je fyzická aktivita, které se zdá být longboardingu velmi nepodobná. Uvádí zde pak, že tyto dvě takřka protikladné aktivity působí na její tělo pozitivně. Edita pak uváděla, že jí longboarding pomohl ke zlepšení zdravotního stavu:

Díky longboardingu, tak já mám problém s kolenem, že mi vypadává, protože jsem spadla na lyžích a přetrhla jsem si vazy křížový a furt to zlobí a vypadává to. A vlastně díky longboardingu, díky tomu, že když jedeš, tak vlastně pořád dřepuješ, tak vlastně díky tomu to koleno posiluju a když přes léto jezdím, tak se stává hrozně málo, že by mi to vypadlo, nebo že mě bolí a tak. Takže vlastně díky tomu, je to součást posilování, což je fajn, že se posílí to tělo a máte lepší stabilitu a tak.

Edita zde hovoří o tom, že longboarding jí pomáhá zmírňovat následky úrazu, který prodělala při lyžování a celkově zlepšuje její kondici a tělesných stav. Vzhledem k tomu, že téměř každý jezdec či jezdka utrpí úraz způsobený jízdou na longboardu, dá se zde najít jistá ambivalence, kdy longboarding na jedné straně zdraví škodí a na druhé prospívá. Edita také uvádí, že se během jízdy na longboardu zranila²⁸, zvýznamňuje zde však, že longboarding jí pomáhá zmírňovat následky úrazu, který utrpěla při lyžování. Zároveň zde podobně jako Alice a Diana uvádí, že pocítila celkové pozitivní účinky longboardingu na své tělo. Kromě pozitivních tělesných změn však moje komunikační partnerky popisovaly také změny, které vnímají jako negativní. Mezi tyto negativní změny patří ponejvíce jizvy po odřeninách a dalších úrazech.

Na našem těle se podepisuje a otiskuje život, který žijeme, zároveň je na nás však tlačeno, abychom měli tělo hladké a nepoznačené. Očekává se, že si necháme chirurgicky odstranit údajný přebytečný tuk, projevy stárnutí, znaky etnického původu,

---

²⁸ Viz kapitola 7.2.

tělesné zvláštnosti považované za vady nebo znetvoření i stopy minulosti v podobě jizev a poškození, abychom získali „bezpříznakové tělo“ (Garland-Thompson in Kolářová, 2012, s. 373). Tento důraz na zahlazení všech jizev a dalších tělesných „odlišností“ sice platí pro muže i ženy, pro ženy však mnohem větší měrou. Jak uvádí Sanda Lee Bartky, žena se stává femininní na třech rovinách: „za prvé je požadováno, aby měla tělo určité velikosti a tvaru, za druhé jsou od ní vyžadována specifická gesta a pohyby a za třetí je od ní vyžadováno dodržování určité podoby povrchu těla (Conboy, 1997, s. 132).“ Právě změnu povrchu těla – tedy jizvy, které jim zůstaly po odřeninách a dalších úrazech, popisovaly moje komunikační partnerky jako negativní. Edita hovoří o tom, že svoje tělo vnímala jako „hezčí“, dokud neměla jizvy způsobené longboardingem:

„Že vlastně, dřív prostě, když jsem neměla jizvy, tak měl člověk i hezčí tělo, žejo. A teď kon ty jizvy, je to přece jenom.“

Výzkumnice: „Takže ti vadí, že máš ty jizvy?“

Edita: „Jojo, to mě vadí, to jo. To mě přímo fakt štve, protože to je takový nehezký no. Holka by to asi neměla mít.“

Edita zde zvýznamňuje jizvy jako nefemininní, tedy jako znak, který by „holka neměla mít“ Zároveň hovoří o tom, že dříve, když neměla jizvy, měla „hezčí tělo“ dalo by se také ale říct, že měla tělo, které více odpovídalo požadavkům ideální podoby femininního těla. Zde se tedy odráží to, o čem hovoří Lee Bartky – tedy, že po ženách je požadováno dodržování určité podoby povrchu těla, a pakliže tato podoba není naplněna, může být žena nejen sankcionována okolím, ale zároveň vnímat své tělo jako „méně hezké“.

Cilka hovoří podobně. Na otázku, zda se její tělo změnilo od doby, co začala jezdit, odpovídá: „Mám pár jizev. A nějaký odřeniny a takový ty sraženiny někde po nohách, který se pořádně nerozpustily, no takový jako hezký následky.“ I když Cilka uvádí, že má „hezké“ následky, ve skutečnosti je tento výrok míněn ironicky. Když jsem se jí ptala, zda jí to vadí, odpověděla:

Občas. Občas to jakoby si na to vzpomenu, nebo to vidim nebo, ale jako že bych to nějak, že bych to řešila, to ne. Prostě už jsem se s tím sžila a už to tak je a, a tak. Takže ani nevadí. Já nikdy nebyla holčička, která by ukazovala někde nohy a dělala já nevím co. Prostě mám nohy jako sloupy, svalnatý a nikdy bych je neukazovala, nebo jako nechodila jako barbína.

Cilka zde uvádí, že jí její jizvy vadí, protože to neodpovídá konceptu hegemonní femininity, zároveň však vzápětí dodává, že tuto představu nenaplnovala nikdy, nikdy nebyla „holčička, která by ukazovala nohy“. Popisuje zde, že dříve jí jizvy vadily, ale „už se s tím sžila.“ Přesto však nehovoří o tom, že by jí jizvy nevadily, spíše hovoří o tom, že se s nimi smířila. Zároveň hovoří o tom, že „by nikdy neukazovala nohy“. Odráží se zde tedy to, že vzhledem k tomu, že dle svého názoru neodpovídá mainstreamovým měřítkům krásy, nikdy by neukazovala nohy. Je zde tedy vidět, že do určité míry podléhá tlaku společnosti, ne však do takové míry, aby se jizvy snažila odstranit pomocí kosmetiky či chirurgických zákroků. Alice pak uvádí, že u žen jsou jizvy vnímány jinak než u mužů:

„Jizvy jsou jim jedno (mužům), protože u kluka jizvy jsou prostě – a to jsem si udělal tady, a to tady, tak to vypadá dobře a holka, když potom si chce vzít něco hezkýho na sebe a všude jí čučej jizvy, tak je to takový...“

Alice zde uvádí, že zatímco u mužů jsou jizvy vnímány neutrálně a někdy dokonce pozitivně, u žen je to poznačení těla, které je vnímáno jako „nehezké“. Odráží se zde koncepce muže jako válečníka a ženy jako estetického objektu či ozdoby. Alice zde hovoří o tom, že zatímco u muže jsou jizvy jakýsi „suvenýr z boje“, ženu jizvy „činí nehezkou“. Alice je také vnímá jako překážku vzít si „něco hezkého“. Přestože moje komunikační partnerky uváděly, že jim jizvy vadí, na druhou stranu pro ně převažují pozitiva longboardingu. Když jsem se Edity ptala, zda někdy uvažovala o tom, že přestane s longboardem kvůli zranění, odpověděla mi:

Hm, no, že přestanu, to vlastně asi nikdy, o mě asi nikdy nenapadlo. Spíš jsem si říkala, nějak jakoby, když jsem se sedřela, proč to dělám, vlastně víš. Že jsem nad tím přemýšlela, že to je prostě takový, nevím no a teď kon ty jizvy, je to přece jenom to. Ale pak prostě jsem, nevím no, nikdy jsem s tím nechtěla určitě praštit, to ne. Na to mě to moc baví a ty lidi v té komunitě mám na to moc ráda.

Edita zde tedy uvádí, že přestože jí jizvy vadí, longboarding jí přináší pozitiva, která překonají negativa, jež jí přináší poznačení těla jizvami. Podobně jako Alice a Cilka však vnímá to, že má jizvy negativně. Jizvy ve většině případů nezpůsobují svému nositeli či nositelce bolest a jedná se tedy o „estetickou“ záležitost. Vzhledem k tomu, že zjizvené tělo neodpovídá konceptu hegemonní femininity, moje partnerky se přesto ke svým jizvám stavěly negativně až odmítavě.

6.2. Různé podoby preferované femininity mezi downhillovými longboardistkami

Femininita nepředstavuje jednotný koncept, ale existují její různé podoby, přičemž femininita hegemonní je nadřazená všem ostatním. Moje komunikační partnerky pojmenovávaly různé podoby femininity, kterou vnímají jako ideální. Také formulovaly model krásy, který bych nazvala „krásná a drsná“.

Jak uvádí Bruchbach: „Je jedna věc, která dovoluje ustanovení nového svalnatého tělesného ideálu, a to fakt, že je krásné. Pravdou je, že vedle obav, které evokuje, je také²⁹ sexy (Bruchbach in Theberge, 2000, s. 160).“ Když jsem se ptala Diany, jak jsou podle ní ženy v longboardingu vnímané, odpověděla mi:

No, dost podobně jako v ostatních extrémních sportech. Že jako jsou skupiny lidí, který maj jako představu, že by holka měla jako mít podpatky, chodit namalovaná, a tak a jiný nepřijímají, pak je zas skupina lidí, který to maj naopak, že jim to jako vadí tady tahle umělotina. Asi ta první skupina se k nim bude stavět trochu hůř, k holkám v downhillu, druhá skupina líp.

Diana zde poukazuje právě na to, že existují různé formy femininity, přičemž každý jedinec preferuje jinou podobu. Ve vnímání žen, které se věnují downhillovému longboardingu dochází podle ní k ambivalenci, kdy jedna skupina preferuje ženy splňující předpoklady hegemonní femininity, jako je nošení make-upu či bot na podpatku, druhé skupině zas vadí tato „umělotina“ a jejich představa ideální femininity je odlišná. Diana zde však nepřímo poukazuje na to, že dívky a ženy, které se věnují downhillovému longboardingu, nesplňují atributy hegemonní femininity. Diana dále pokračuje:

Já si myslím, že je to krásný, když prostě ta ženská dojede dolů v tý kombinéze, že spoustu lidí si řekne „to nemůže být baba“ pak sundá – typu Ewelina, že pak sundá tu helmu, udělá takhle těma blondatýma vlasama a všichni prostě padnou na prdel. A jako za mě si myslím, že je to taková jako raritka. Prostě jako vždycky je ženská v extrémním sportu.

Diana zde hovoří o tom, že vnímání žen v downhillu záleží na osobním názoru každého, celkově ale dochází k překvapení, když závodnice sundá helmu a ukáže se, že je žena, navíc žena, která odpovídá měřítkům hegemonní femininity. Zároveň zde poukazuje na to, že extrémní sporty jsou vnímány jako prostředí, kde je přítomnost žen „raritou“.

---

²⁹ Svalnaté tělo, poznámka autorky.

S tím, jak ženy stále více pronikají do světa sportu, začíná se postupně objevovat model sportovkyně jako královny krásy, kdy je zdůrazňována její přitažlivost pro muže, přestože se věnuje sportu, navíc sportu, který je spíše vnímán jako maskulinní (Cahn, 1993, s. 347). Tomu odpovídá i to, co popisuje Diana. Je to model ženy, sportovkyně, která přitom neztrácí nic ze své přitažlivosti pro muže. O něčem podobném hovoří i Beáta:

Ještě když jsem nejezdila downhill, tak se mi prostě líbily ty fotky těch hezkejch holek v tý drsný kombinéze a vypadalo to fakt jako pěkně, tak jsem si říkala, hele, proč ne, hele tohle se mi líbí, takhle bych třeba jednou chtěla vypadat.

Beáta zde hovoří o tom, že se jí, ještě než začala jezdit, líbily „hezký holky v drsný kombinéze“. To ukazuje, že zde dochází ke komodifikaci a kožená kombinéza, která slouží hlavně jako ochranný prostředek, je zde najednou vnímána jako něco, co podtrhuje tradiční hegemonní femininitu ženy. O vzhledu downhillových longboardistek hovoří i Cilka:

Ale teď kon, teď vlastně když si vzpomenu, tak třeba můj, co se týče postavy, ideál krásy byla ta, Victorie Waddington. Hubená, drobná blondýnečka, pěkná taková jako, roztomilá, hezká. Že bych do ní neřekla, že dělá takovejhle sport jakoby, ostřejší sport. Když já si představuju holky takový jako ideál krásy, upravený, to většinou jakoby nejde s longboardingem moc dohromady. Hlavně že jsou šťastný, žejo. Protože se usmívaj. A pro některý kluky věřím, to je, že se jim zas líběj takovýhle holky, že prostě jo, maj kule. Maj něco do sebe, jo.

Cilka zde hovoří o jezdce, která dle jejího názoru vzhledově odpovídá předpisům hegemonní femininity, přesto však provozuje „ostřejší“ sport. Také zde se, podobně jako u Diany, odráží to, že ženy a dívky, které se věnují downhillovému longboardingu, podle Cilky většinou nesplňují požadavky hegemonní femininity. Objevuje se zde také jistá ambivalence, kdy Cilka na jednu stranu uvádí, že pro ni jsou ideálem krásy „upravené“ ženy, což podle ní nejde s longboardingem příliš dohromady – nepřímou zde tedy předestírá, že s longboardingem se pojí spíše vlastnosti maskulinní, které jsou v kontrastu s mainstreamovou/hegemonní podobou femininity. Na straně druhé však zdůrazňuje, že důležitější než vzhled samotný je pro ni, když jsou jezdce šťastné. V závěru výroku pak poukazuje na to, že každý preferuje jinou podobu femininity a některým mužům se líbí více než klasická mainstreamová femininita, když maj holky „kule“ – tedy jsou odvážné a nebojí se provozovat extrémní sport, jakým downhillový longboarding je.

6.2.1. (Ne)potvrzování vlastní femininity v prostředí longboardingu?

Samy jezdkyňe tedy vnímají, že každý člověk upřednostňuje jinou podobu femininity a stejně tak ani jezdkyňe nesdílejí jednu společnou ideální podobu femininity. Přesto se však najdou určité atributy, které jezdkyňe mohou sdílet jako skupina. Ženy jsou společností tlačeny do pozice estetického objektu, je od nich vyžadováno neustále dbát na vzhled a úpravu svého oblečení, držení těla, krásu a eleganci (Bourdieu, 2000, s. 90). Tento tlak je obzvláště silně uplatňován u sportovkyň, protože se pohybují v silně maskulinizovaném prostředí. Ženy – sportovkyňe jsou na jedné straně viděny jako méně schopné než jsou muži – sportovci, na straně druhé je na ně však tlačeno, aby stále zůstávaly „dostatečně“ femininní. Patriarchální uspořádání společnosti si pevně hlídá, aby rozložení moci nebylo narušeno. Kdykoliv, když tedy dojde k tomu, že ženy získají více moci, než měly před tím, patriarchát se snaží tuto jejich nově získanou moc potlačit a získat zpět. To je také důvod, proč pakliže je žena – sportovkyňe příliš úspěšná, je zpochybňována její femininita a jsou vznášeny otázky, zda není ve skutečnosti mužem, aby byla její silná pozice podlomena. Proto ženy sportovkyňe často demonstrují svou femininitu/heterosexualitu (Christian, 2004. s. 27).

Ženské tělo je podrobováno neustálému dozoru a kontrole, má být měkké, poddajné, čisté a voňavé. Zpoceně svalnaté ženské tělo není tělo, které by představovalo ideál femininity. Proto někdy ženy – sportovkyňe využívají různých způsobů, aby demonstrovaly svou femininitu, jako jsou například dlouhé vlasy, mašle, nošení make-upu či růžové barvy (Adams et al. 2005, s. 23). Když jsem se však ptala svých komunikačních partnerek na to, zda je pro ně důležité, jak při jízdě vypadají, zdůrazňovaly spíše funkčnost a technickou stránku jízdy. Také téměř neuváděly, že by vědomě používaly znaky, podle nichž by bylo na první pohled rozpoznatelné, že jsou ženy. Na otázku „záleží ti, jak při downhillu vypadáš?“ Diana odpovídala:

Asi mi to je jedno. Jakože když nepočítám to, že když prostě si člověk dělá kombinézu na míru, tak prostě si tam dá barvy, který se mu líbí a tak, ale když jako jezdím freeride, tak prostě vezmu, vždycky když jako roztrhám nějaký gatě, že už je vyhodím, tak si vezmu ty nejstarší gatě, který prostě mám, který mi nebude líto je zničit, než jako abych si kupovala hadry přímo na longa. Abych prostě vypadala krásně. To ne.

Diana zde tedy uvádí, že pakliže má možnost ovlivnit svůj vzhled na kopci – tedy vybrat si barevnost kombinézy, činí tak, jinak je pro ni však důležitější funkčnost a odmítá, že by si kupovala oblečení speciálně na ježdění, aby vypadala „krásně“. Dalo

by se tedy říci, že se vzpírá tlaku genderového řádu, který po ženách požaduje, aby stále kladly důraz na svůj vzhled.

Denní rozvrh a čas mnoha žen je organizován skrz disciplinární praktiky oblékání, make-upu a dietních opatření, prostřednictvím kterých se ženy snaží dosáhnout předepsané podoby vlastního těla. Pozornost žen je obrácena k přetváření sebe samé a odklonu od společenského dění. Prostřednictvím těchto praktik je ženám vnucováno, že jsou nedostatečné a méněcenné (Bordo in Conboy, 1997, s. 91) Když jsem se Beáty ptala, zda je pro ni důležité, jak na kopci vypadá „mimo“ jízdu, odpověděla mi:

Ne. Nebo ráno se namaluju, ale já se maluju ráno všude, takže to je spíš to, že jsem, že mi je jedno, jestli jsem na kopci nebo jdu do práce. Hele asi tak nějak. Ne víc, než když jdu do práce. A když je na kopci zima, tak ještě míň, protože na sebe navlíknu všechno, co mám a je mi úplně jedno, jak to ve výsledku vypadá, účel především.

Beáta zde uvádí, že se „nemaluje víc, než když jde do práce“. Dalo by se však čekat, že při sportování pro ni nebude make-up důležitý. Je zde tedy vidět, že podléhá tlaku na to, aby byla upravená za všech okolností. Na jedné straně zde tedy uvádí, že pro ni není důležité, jak vypadá na kopci mimo jízdu, na straně druhé uvádí, že se maluje, takže to pro ni evidentně důležité je. Uvádí také, že „když je zima“, je pro ni vzhled ještě méně důležitý, v momentě, kdy tedy není naplněna fyzická potřeba toho, aby byla v teple, vnímá to tak, že pro ni jde vzhled zcela stranou. O vnímání vlastního vzhledu během závodů hovoří i Alice:

Rozhodně nejsem ten člověk, kterej by si vzal růžový kolečka, protože má růžový trucky, to je kravina pro mě. Tomu se pak spíš většina lidí směje. Ale většinou tam není moc velká příležitost se nějak jako zkulturnit. Takže člověk první den vypadá docela přijatelně, pak se dva dny potí v kombinéze, a když v neděli večer odjíždí ze závodů, tak je trochu takovej jako zanedbanej. A že bych to nějak extra řešila, to ne. Prostě jsem normální. Tak holt jsme dva dny pod stanem někde, tak dva dny to člověk vydrží a pak prostě přijede se domů zkulturnit a dá si dvouhodinovou vanu.

Alice zde hovoří o tom, že pokud někdo klade v longboardingu přílišný důraz na vzhled (například si ladí podvozky s kolečky), je spíše terčem posměchu. Dalo by se tedy říci, že je v tomto smyslu longboarding prostředím spíše maskulinizovaným, a pokud někdo klade „přílišný“ důraz na svůj vzhled což je vlastnost vštěpovaná ženám, je terčem posměchu. Alice zde hovoří i o tom, že většinou nemá možnost starat se o svůj vzhled natolik, nakolik by chtěla, tedy se nějak „zkulturnit“, dva dny to

„vydrží“ a pak své tělo uvede do stavu, na který je zvyklá. Dalo by se tak říci, že longboarding tvoří alternativní prostředí, ve kterém tento snížený standard „vydrží“, zároveň pak po návratu ze závodů najede na režim, na který je běžně zvyklá. Cilka pak zdůrazňovala funkčnost oproti vzhledu:

Tak jako nezáleží (na vzhledu), hlavně, že to plní funkci. Ne neřeším to. Tak jako já jsem jezdila šest let v jedny kombinéze, čtyři roky v jedněch botech, takže jsem to asi fakt jako neřešila. Vlastně přilbu jsem taky měla strašně dlouho. Já jsem to vyřešila jednou na začátku a pak jsem se těch šest let vezla, protože mi to prostě bylo jedno. Ale co se týče jako bez kombinézy, tak jsem taky měla jedny kratšasy, jedny kalhoty, který jsem nosila pořád. Snažila jsem se nedemolovat si oblečení další.

Cilka zde tedy hovoří o tom, že pro ni je také důležitější funkce a podobně jako Diana hovoří o tom, že se snaží „nedemolovat si další oblečení“, protože se při pádu oblečení často roztrhá. Ukazuje se zde tedy, že pro Cilku je nejdůležitější funkce, a vzhled na závodech je pro ni z estetické stránky nepodstatný.

6.2.2. Dobře vypadající jezdkyňe – schopná jezdkyňe

Kromě vnímání vlastního vzhledu jsem se svých komunikačních partnerek také ptala na to, jak podle nich vypadá dobrá fotografie z ježdění. Téměř na každých závodech je přítomen jeden či více fotografů a fotografek a „akční“ fotky z jízdy potom jezdci a jezdkyňe zveřejňují na svých sociálních sítích. „Dobrá fotka“ je tedy u mnoha jezdců a jezdkyň velmi ceněným artefaktem. Moje komunikační partnerky ve svých odpovědích kladly důraz hlavně na výraz obličeje a technickou stránku vlastní jízdy.

Když jsem se ptala Cilky, jak pro ní vypadá dobrá fotka ze závodů, odpověděla mi: „No, buďto mám visor, nebo se směju. No je mi jedno, co tam dělám, hlavně ať se směju. Hlavně ať je vidět, že mám radost.“ Cilka zde zdůrazňovala, že je pro ni nejdůležitější, aby na fotce byla vidět radost, kterou z jízdy má. I když má soutěžní downhillový longboarding atributy tradičně vnímané jako mužské, Cilka zde zdůrazňuje hlavně prožívání radosti, což odkazuje spíše k femininnímu modelu sportu jako odpočinkové aktivity. Na druhou stranu je vidět, že nepodléhá tlaku na to, aby byla za každou cenu úspěšná a nejrychlejší, ale hlavní je pro ni prožívání radosti, které by mělo být jedním z nejdůležitějších cílů sportu, často se tomu tak ale v maskulinizovaném prostředí sportu neděje.

Diana potom zdůrazňovala technické kvality jízdy:

No, většinou asi prostě, když se mi ten slide³⁰ povede, jakože vím, jak má technicky vypadat takže, když vypadá prostě technicky dobře, tak se mi ta fotka líbí. Jako za jízdy samozřejmě, ne že by mě někdo fotil na startu. To ne.

Diana zde tedy zdůrazňuje zejména technickou stránku jízdy, na rozdíl od Cilky, která klade důraz na svůj výraz obličeje, Diana vnímá jako nejdůležitější technické provedení „slidu“, což by se dalo vykládat jako spíše maskulinní přístup. Alice pak hovoří o kombinaci přístupu Cilky a Diany:

No tak rozhodně skrz helmu občas je vidět, jak se člověk tváří, tak výraz v tváři, ten dovede být dost vtípný, sama to znáš. Anebo takovej hezkej, že se člověk usmívá. Ale spíš to беру z toho hlediska longboardovýho. Jestli dobře stojím v tucku, jestli jsem dobře v zatáčce, jestli padám, nebo jak mám nohy a takovýhle.

Alice zde tedy zdůrazňuje, že nejdůležitější je pro ni technická stránka jízdy. To nabourává představu, že ženy se soustředí jenom na svůj vzhled, a naopak se ukazuje, že pro moje komunikační partnerky je velmi důležitá jezdecká znalost a zkušenost, která je z fotek vidět. Alice zde hovoří o výrazu obličeje, ale na rozdíl od Cilky, která úsměv, a tedy prožívání radosti, staví na první místo, Alice zdůrazňuje technickou stránku jízdy, doslova říká, že to „bere z hlediska longboardovýho“, tedy z hlediska své pozice na prkně, způsobu průjezdu zatáčky atd. Podobně o důrazu na výraz obličeje a „technickou“ stránku jízdy hovoří i Beáta:

Ne tak, aby to byla fotka v nějaký, dejme tomu, smysluplný pozici, kde na tom prkně nestojím jako úplnej idiot, což se taky samozřejmě stává, aby to byla nějaká pěkná póza, ta fotka byla hezky nasvícená a já se tam třeba trochu tvářila jako člověk. To jsou atributy fotky, se kterou jsem naprosto spokojená.

Beáta tedy zvyznamňuje, že pro ni je stejně jako pro Alici důležitý výraz obličeje a také to, jak „stojí na prkně“. Míchá se tu tedy důraz na výraz obličeje, což je vlastnost, kterou můžeme číst jako femininní a důraz na technickou stránku jízdy, což je vlastnost, jež lze číst jako maskulinní. Tyto protikladné tendence mezi maskulinními a femininními principy prosakují skrz celý ženský sport.

---

³⁰ „Slide“ je speciální prvek, při kterém jezdec či jezdka „utrhně“ prkno do smyku. Při downhillových závodech se používá k přibrzdování před zatáčkou.

6.2.3. Emily Pross jako sportovkyně nabourávající genderový řád

Na ženy – sportovkyně je kladen tlak, aby zůstávaly „dostatečně“ femininní (McDonagh a Pappano, 2008, s. 172). Sportovkyně se tak neustále nacházejí v situaci, kdy si na jedné straně musí osvojit charakteristiky tradičně svázané s maskulinitou jako je síla, rychlost, soutěživost a překonání strachu a bolesti. Na straně druhé však musí neustále performovat vlastní femininitu, tedy klást důraz na vlastnosti přesně opačné. V ideálním případě má žena – sportovkyně vytvarované tělo, musí se však vyhnout tomu, aby měla výraznou, jasně viditelnou muskularitu, která je asociována s maskulinitou (Steinfeldt et al., 2001, s. 403). Pakliže se vyskytne sportovkyně, která nenaplnuje tradiční představy o vzhledu femininního těla, může to vyvolat velmi odmítavé reakce, a to nejen ze strany společnosti jako celku, ale také ze strany sportovkyň samotných. Takovou osobou je ve světě downhillového longboardingu v současnosti americká jezdka Emily Pross.

Emily Pross je dvojnásobnou mistryní světa v downhillovém longboardingu³¹ v kategorii *Ženy*³² a dvojnásobnou mistryní Severní Ameriky rovněž v kategorii *Ženy*.³³ V roce 2016 se umístila na sedmém místě v kategorii *Open*, kde závodí společně s mužskými soupeři, což z ní dělá nejvýše postavenou ženu v této kategorii. V pořadí druhá nejlépe umístěná žena v kategorii *Open*, Jennifer Schauerte je v tomto hodnocení na 27 příčce.³⁴ Emily je tak v současnosti neúspěšnější a asi nejznámější downhillovou longboardistkou světa. Ve svých narativech se o ní zmínily čtyři z pěti mých komunikačních partnerek, které o ní však mluvily v různých kontextech a měly na ni velmi různý názor.

Edita se o Emily vyjádřila jako o velmi schopné jezdce a vyzdvihovala její schopnost porážet nejen ostatní soupeřky, ale i mužské soupeře. Oceňovala hlavně její jezdecké schopnosti a výkon:

Když vezmu teď tu Emily, že vlastně šestá je v Openu jo, mezi chlapama, tak to je něco neuvěřitelného. Já prostě to vůbec nedokážu nějak pochopit, jak to udělala. To musí mít hrozně jakoby dobrou tuck, slidování, musí mít vlastně, to prkno musí mít hrozně moc pod kontrolou pod těma nohama, no. To jako, to hrozně obdivuju tohleto.

Edita zde oceňuje schopnosti Emily jako jezdce a uvádí, že musí být po technické stránce velmi zdatná. Ukazuje se tedy, jak nevídaného úspěchu Emily podle

---

³¹ Za rok 2015 a 2016

³² IDF Women Skateboard Rankings 2015 a 2016

³³ Rovněž v roce 2015 a 2016

³⁴ IDF Open Skateboard Rankings 2016

Edity dosáhla, a jak je vnímáno jako velmi nepravděpodobné, že by se žena dokázala umístit tak vysoko mezi soupeři – muži. Edita zde doslova říká, že „nemůže pochopit, jak to (Emily) udělala“. Zdůrazňuje zde však, že za svůj úspěch Emily vděčí zejména perfektním jezdeckým schopnostem, tedy že se o tento svůj úspěch zasloužila sama a evidentně tak není pro jezdkyňi nemožné být úspěšná i mezi jezdci – muži, pakliže se dostatečně snaží. To odráží názor Young, že ženy se často předem rozhodnou (většinou mylně), že nejsou dost schopné k dosažení úkolu, a proto se nesnaží naplno (Young, 1980, s. 144). Ukazuje se zde naopak, že pokud si jezdkyňe věří a jde do výkonu „naplno“, je schopná porážet i jezdce – muže.

Beáta se také o Emily vyjadřovala jako o zkušené a kvalitní jezdkyňi: „Dobrá downhillerka? Emily Pross? Prostě někdo, kdo se s tím nemaže, nebojí se, jezdí čistě, zároveň nejezdí jako bezmozek.“ Beáta zde zdůrazňuje nejen výkonnost Emily, ale i to, že jezdí bezpečně, nejezdí jako „bezmozek“. Beáta zde také zdůrazňuje, že podle ní se Emily „nebojí“. Schopnost překonání strachu bývá také obvykle vnímána jako maskulinní, mužná kvalita. Dívky a ženy bývají prezentované jako bojácné, a tedy méně schopné. S úspěchem Emily právě může souviset i to, že se nenechá ovlivnit tímto názorem a „jde si za svým“. Zároveň však podle Beáty jezdí čistě, a „ne jako bezmozek“. Což odráží, že dobrý jezdec či jezdkyňe, podle Beáty, dbá nejen na svůj výkon, ale také na bezpečí sebe a ostatních. Tyto dvě partnerky tedy vnímají Emily jako velmi schopnou jezdkyňi a oceňují její kvality. Cilka také hovořila o Emily jako o schopné jezdkyňi, zmiňovala však, že jí není sympatická osobně, protože jí nepřijde dostatečně „vřelá“, což je považováno za tradičně femininní vlastnost.

Cilka: „Dobrá downhillerka? Asi Katie Nielson, Katie Skatie no. Ty vole, proč se mi nevybaví třeba Emily, teďkon. A tak, jako vybavila se mi první Skatie Katie, no. Jakože vostrá holka, která dávala i klukům. A teďko prostě je tady Emily, která, která je teda ještě o třídu dál, než byla Skatie Katie. Ale nevím no, není mi sympatická.“

Výzkumnice: „Emily?“

Cilka: „Tak jako vzezřením, já třeba podle toho, co se povídá, tak asi bude dobrá, ale je taková odtažitá. Ale tak věřím, že ji tako jako trochu to, to závodění jakoby, nebo přemejšlení nad tím, trošku jakoby odstrkuje od společnosti. Nevím.“

Cilka jako vlastnosti dobré jezdkyňe uvádí to, že jezdkyňe „dává i klukům“, tedy je schopná porážet i muže. Uznává, že Emily je ještě lepší, než bývala jezdkyňe přezdívaná Skatie Katie, zároveň však přiznává, že jí Emily není osobně sympatická

a zároveň se podivuje nad tím, že si na Emily nevzpomněla. Uznává, že Emily je sice schopná jezdkyň, ale zdá se jí „odtažitá“, což se dá vykládat i tak, že není dostatečně femininní. Zároveň poznamenává, že si myslí, že Emily „závodění odstrkuje od společnosti“, což by se také dalo vykládat jako převaha maskulinních vlastností nad femininními.

Jak uvádí Butler, gender není statickou konstantou, ale je vytvářen a utvrzován jeho neustálým performováním (Butler, 2006, s. XV). Po ženách je tak vyžadováno, aby neustále „hrály“ ženskou roli a po mužích naopak, aby potvrzovali svou maskulinitu. To platí i v odvětví sportu. Jak uvádí Butler, striktní opozice maskulinity a femininity je dána společností, ve které je jako norma brána heterosexuality. Pro udržení této majoritní heterosexuality jako pravidla je třeba, aby muži byli silně maskulinní a ženy naopak silně femininní (Butler, 2006, s. 24). Pokud žena vykazuje příliš mnoho maskulinních vlastností, může být její ženskost zpochybňována a ostatní ženy ji nemusí „přijímat mezi sebe“. To se odráží v tom, co formuluje Cilka, která má pocit, že je Emily příliš „odtažitá“, ještě jasněji to pak formuluje Diana:

Co se týká jako rychlosti a tak, tak prostě kluci maj na to větší koule. A jenom Emily Pross je prostě babochlap, kterej je schopnej se jim vyrovnat. A tak to jde vidět, že ona prostě neskutečně posiluje a není to prostě, že by jenom jezdila na skejtu, ale právě se snaží tu sílu do těch noh dostat, aby se jim byla schopná vyrovnat, mně už se asi nelíbí, jak jezdí Emily, jako je brutální, ale řeknu tyjo, to je prostě chlap. Aj v zahraničí, aj u nás prostě, ty holky jsou krásný, co jezdí. Kromě Emily, to je babochlap, Emily prostě vim, že by měla vypadat, no vypadat, mít prostě proporce spíš jak holka, ale tím prostě jak sportuje ještě mega mega nad rámec toho, co by běžná holka potřebovala, tak už to trošku ztrácí no.

Diana zde uvádí, že přestože oceňuje její výkonnost, Emily je pro ni málo femininní. Přestože existuje mnoho různých femininit, existuje také femininita, která je nadřazená všem ostatním, femininita hegemonní. Sportovkyně, které nenaplnují požadavky hegemonní femininity, jsou označovány jako společensky deviantní (Krane et al., 2004, s. 316). O tom zde hovoří Diana, která říká, že Emily sportuje „nad rámec toho, co by běžná holka potřebovala“. Ukazuje se zde tedy, že muskularitu této jezdkyň vnímá jako přílišnou a jezdkyň samotnou jako „nedostatečně femininní“. Diana zde také popisuje, že je možné se sice jezdcům – mužům vyrovnat, ale na úkor ztráty vlastní femininity.

Diana, zde zvýznamňuje, že ostatní jezdkyň sice nemají schopnost se jezdcům – mužům vyrovnat, ale jsou „krásné“, zatímco u Emily je tomu přesně naopak.

Největším problémem pro ženy – sportovkyně je naplnit podobu ideálního femininního těla. Zatímco na jedné straně je požadováno, aby byly pevné a silné, na straně druhé je přílišná muskularita odsuzována jako neženská (Krane et al., 2004, s. 317). Z výroku Diany je tedy vidět, že těmto představám podléhají nejen muži, ale i ženy, které také nekvitují pozitivně, neodpovídá-li sportovkyně představám o tom, co je ještě pro ženu „zdravá“ muskularita, a co už je „příliš“. Diana doslova říká, že „Emily posiluje mega nad rámec toho, co by běžná holka potřebovala.“ Je tedy vidět, že má Edita nastavenou určitou hranici, kdy je muskulatura ještě akceptovatelná, a kdy už ne. To, že je sportovkyně úspěšná, nemusí tedy vždy přinášet pouze pozitivní reakce, pakliže není zároveň „dostatečně“ femininní ženou.

7. Zakoušení vlastní tělesnosti - strach, bolest a úrazy

Tělo je neoddelitelnou součástí nás samotných, našeho bytí. Tradiční medicínský pohled definuje tělo jako organický systém, který je oddělen od rozumové, myslící a citící složky (DePoy a Gilson 2001, s. 80). Tělo je v naší dichotomně konstruované kultuře nejenom viděno jako entita oddělená od duše a intelektu, ale i jako méně hodnotné, jako pouhá hmotná stránka uchovávající duši či rozum. Jsme tlačeni k tomu, abychom se soustředili na rozum, na duševní „požitky“ a tělo odsouvali do pozadí.

7.1. Longboarding jako aktivita zvyšující povědomí o vlastním těle

Sport, longboarding nevyjímaje, je oblastí, kde svoje tělo vnímáme velmi silně. Na následujícím citátu z mých auto-etnografických poznámek, bych chtěla ilustrovat, co jezdec či jezdyně během jízdy mohou prožívat:

Miluju, když najedu rychle do pravotočivý zatáčky. Člověk se vyvěsí z prkna, zadek pár centimetrů nad zemí. Cítí, jak na něj působí gravitace a dostředivá síla. Najednou se to uvolní, člověk se nakloní nad přední nohu, pomalu vstane do stoje a sviští dál. V ten moment jsem vysmátá jak lečo.³⁵

Zachycuji zde pozitivní pocity, jež sjezd na longboardu může přinést. Mé komunikační partnerky z významňovaly, že longboarding jim umožňuje oprostít se od každodenních starostí a soustředit se na své tělo, které se pro ně během longboardingu stává prostředkem vnímání a zažívání světa. Jak uvádí Diana:

Když se nahoře prostě začneš odrážet a jedeš z toho kopce, tak nesmíš vnímat nic jiného než sebe, ten kopec a okolí a jako já v běžném životě jsem takovej člověk, co pořád nad něčím přemýšlí, nebo spíš jakože ty myšlenky mi takhle lítaj v hlavě, a tohle pro mě bylo jako svým způsobem vysvobození, když jsem začala jezdit.

Podobně hovoří i Beáta, která na otázku, proč je pro ni longboarding jeden z nejoblíbenějších sportů, které provozuje, odpovídá:

A ještě vlastně člověk v ten moment hrozně relaxuje duševně, protože zapomeneš na to, že musíš do práce, že musíš do školy, že támhle potřebuješ vyřídít STKáčko, ty v tu chvíli, kdy jsi na tom kopci, myslíš pouze na to prkno, pouze na ten kopec a je to hrozná duševní očista.

Beáta podobně jako Diana uvádí, že usměrnění vlastních myšlenek a odsunutí starostí běžného života do pozadí, ji na longboardingu velmi baví a přitahuje. Beáta doslova popisuje, že longboarding pro ni představuje „duševní očistu“, moment, kdy se

---

³⁵ Z autoetnografických poznámek autorky.

oprostí od starostí běžného dne a soustředí se pouze na jízdu a své tělo. Edita hovoří podobně: „Protože víš, když jdeš na ten longboard, tak najednou prostě vypneš. Nic není.“ Zdůrazňuje. „A jenom jezdíš a úplně si to nejlíp užíváš. A to mě úplně na tom fascinuje.“ Na těchto třech citátech je vidět, že usměrnění vlastních myšlenek, soustředění se na své tělo, jeho pohyb a svoje bezprostřední okolí je pro mé komunikační partnerky velmi příjemné a umožňuje jim odpoutat se od rutiny běžného života.

Moje komunikační partnerky toto intenzivní vnímání jízdy a okolí popisují jako velmi příjemné, popisují, jak si užívají pohybů vlastního těla a toho, jak na něj působí fyzikální síly. Jak uvádí Beáta: „Mám ráda rychlý rovinky, prostě se zabalit do tucku a jet a užívat si jenom tu rychlost“. Kromě popisu prožívání vlastního těla se tu objevuje i zajímavý genderový rozpor. Jak uvádí Koivula: „Sporty, které kladou důraz na vzhled a přitažlivost jsou kategorizovány jako femininní, zatímco sporty, které v sobě zahrnují prvek nebezpečí a rizika, jsou vnímány jako maskulinní (Koivula in Appleby a Fisher, 2005, s. 11).“ Za prvek rizika lze jistě považovat i rychlost (která při downhillovém longboardingu sahá až k hranici 130 kilometrů v hodině). Beáta však naopak popisuje, že ji na longboardingu baví a přitahuje právě rychlost, což odporuje tradičnímu vnímání žen jako bojácných. Diana hovoří podobně. Na otázku: „Co ti na downhillu přináší největší radost“, odpovídá důrazně: „Ten pocit. Je to“, přemýšlí a pak pokračuje: „dobře vyjetá zatáčka, je to postupně se zvyšující rychlost, když se zabalíš a valíš s větrem.“ Tento citát ilustruje jednak to, že má stejně jako Beáta ráda rychlost, což je tradičně vlastnost spíše připisovaná mužům a potom to, že má také na longboardingu ráda prožitky, jež jí přináší působení okolí na její tělo. Beáta pak popisuje, že ji na longboardingu baví právě risk a adrenalin: „Protože mi to dává asi něco, co mě“, odmlčí se a pokračuje:

Vždycky mě bavily sporty jako skateboarding, snowboarding, longboarding, dává mi to něco, co mi ostatní sporty nedávají, baví mě na tom ten adrenalin a cejtím se u toho šťastná, což se samozřejmě pojí.

Beáta zde tedy popisuje, že právě adrenalin, který je do jejího těla vyplavován během jízdy, ji činí šťastnou, a to ji přitahuje k longboardingu a příbuzným sportům.

7.2. Pády, zranění a bolest

Downhillový longboarding s sebou tedy přináší mnohá pozitiva, je však také aktivitou provozovanou ve velké rychlosti, takže s sebou přináší i prožívání strachu

a může vést i ke zranění a bolesti. Tyto situace, i když je vnímáme jako nepříjemné, přináší opět uvědomování si vlastního těla. Jak uvádí Robert Murphy: „Lidé dobrého zdraví berou svůj osud a své tělo jako samozřejmost, vidí, slyší, jedí, milují se a dýchají, protože mají fungující orgány, které jim všechny tyto věci umožňují (2001, s. 19).“ Za běžných okolností, a pokud netrpíme nějakými zdravotními problémy, své tělo většinou bereme jako něco, nad čím nepřemýšlíme. Vědomě své tělo vnímáme pouze za určitých podmínek a situací. Jednou z těchto situací je právě prožívání bolesti. Jak poznamenává Ahmed: „Bolest nás nutí uvědomit si hmotu našeho těla, prostor, který zabírá (Ahmed, 2004, s. 24).“ Takovou situaci popisuje Diana, když jsem se jí ptala na nejhorší zážitek spojený s longboardingem:

No a nejhorší (zážitek) bohužel, totální favorit, je teďka čtyřhodinový čekání nahoře na kopci s vykloubeným kotníkem. Protože tam, to jakože já už jsem začala dostávat aj křeče do celého těla jako, kdy už nejsi schopná to absolutně jako kontrolovat, jako co se s tím tělem děje. Jenom cítíš, jak tě ta bolest svazuje a aj obličej už jsem měla v křeči, to už fakt nešlo.

Diana popisuje, jak jí vážný úraz, po převozu do nemocnice se zjistilo, že má kotník nejenom vykloubený, ale utrpěla také těžkou tříštivou zlomeninu, dovedl k velmi vědomému vnímání vlastního těla a také k vnímání ztráty kontroly, kterou nad ním za běžných okolností má. Popisuje zde, jak ji „bolest svazovala“, tedy v podstatě „uvěžňovala“ v jejím vlastním těle a nutila ji se na něj plně soustředit, na druhou stranu však své tělo již nebyla schopna ovládat, byla tedy v podstatě „vězněm“ svého těla, což vnímala jako velmi nepříjemný zážitek, neboť jsme vedeni k tomu, že nad svými těly máme kontrolu, a jsme za ně zodpovědní. V tomto momentu se však ukazuje, že v extrémních situacích jako byla tato, je naše vědomí v podstatě „vězněm našeho těla“.

Kromě prožívání bolesti také moje komunikační partnerky hovořily o jejím překonávání. O pokračování v závodu navzdory zranění a bolesti hovoří právě Diana:

Protože aj, když se mi to stalo na tom X, prostě já jsem pak nemohla měsíc chodit, žejo, nemohla jsem to koleno ohnout, protože mě v tom píchalo, ale když se to stalo, tak prostě jsem si říkala, že tam nechci zůstat, v tý zatáčce. Že se chci postavit na tu desku a jet dál. Takže i když mě to koleno už v podstatě neposlouchalo, tak já jsem to prostě dolů dojela [...] Takže tak, no.

Diana zde popisuje situaci, kdy pokračovala v závodu, přestože bylo jasné, že se zranila a její koleno „ji v podstatě neposlouchalo“. I přesto však byla odhodlaná závod dokončit. Můžeme se domnívat, že toto dokončení závodu přes bolest mohlo způsobit

další poškození kolene, a i když Diana přímo neuvádí, jaký typ zranění si způsobila, hovoří o tom, že pak nemohla měsíc chodit. Domnívám se, že za její chuti závod dokončit „za každou cenu“ stojí právě tlak společnosti na to, aby sportovci a sportovkyně podali plný výkon nehledě na tělesné poškození, které utrpěli. Lze zde také číst, že Diana nechtěla dát najevo slabost, která je typicky viděna jako femininní vlastnost, ale chtěla ostatním i sobě dokázat, že je „tvrdá“ a bolest ji nezlomí.

Jak uvádí Theberge: „Schopnost překonání bolesti je pro sportovce a sportovkyně spojena se schopností a odhodláním (Theberge, 1997, s. 83).“ To je vidět i na výroku Diany, která hovoří o tom, že myslela jenom na to, že se chce „postavit na desku a jet dál.“ O překonávání diskomfortu a bolesti hovořila i Alice. Na otázku, zda cítí někdy u downhillu bolest/zda ji něco bolí, odpověděla se smíchem:

Nohy, na začátku sezóny mě vždycky bolely nohy, protože nejsou zvyklý a protože netrénuju. Ale většinou vzhledem k tomu, že sportuju i v průběhu roku, tak to není, že bych byla úplně slabá, takže nevim.

Alice zde udává, že k bolesti, kterou prožívá, přispívá nedostatečný trénink během roku. V druhé části výroku však uvádí, že její bolest vlastně není až zas tak silná, což také může souviset s tlakem uplatňovaným na sportovce a sportovkyně, aby nedávali najevo bolest a diskomfort. Když jsem se Alice ptala, zda pokračuje v ježdění, i když jí nohy intenzivně bolí, odpověděla:

Záleží na tom jak moc. Samozřejmě člověk musí znát svoje meze, a když už je moc unavený, tak prostě říct, hele dobrý, kašlu na to, jdu si sednout, nebo si udělat přestávku. Nebo zjistit, že celý den nejedl a třeba se najíst. Protože u toho závodění jako, to se mi stává velice často, že celý den nejím, nebo sním jeden banán. Takže člověk je v jednom kole, a furt o něčem, no, když jedu dolů, tak nepřemejšlim nad tím, jestli jsem obědvala, a když jedu nahoru, tak většinou řeším, jaká ta jízda byla, co se stalo, co zlepšit, kudy někdo jede. Takže pak s tím jídlem je to takový mizerný.

Alice zde hovoří o tom, že je třeba „znát svoje meze“ a nepřepínat se, na straně druhé však hovoří o tom, že potřeby jejího těla během závodů „odsouvá do pozadí“ a například celý den nemá čas na to se najíst, což si uvědomí, až když pozornost od závodu obrátí zpět ke svému tělu. Svoje vlastní pohodlí tedy podřizuje sportovnímu výkonu. Jak uvádí Theberge: „Zranění nebo bolest nejsou omluvou pro nepodání plného výkonu. Schopnost pokračovat dál ve hře/závodu i přes zranění a bolest je považováno za pozitivní osobnostní rys (1997, s. 78).“ To může souviset i s tím, že když jsem se Cilky ptala, zda prožívá u downhillu bolest, odpověděla mi: „Nene. Mě asi, když by mě

něco bolelo, tak bych nejezdila.“ Na druhou stranu u odpovědi na otázku, zda někdy přerušila závod kvůli zranění či bolesti vyplynulo, že zkušenosti s ježděním, přestože pociťovala bolest, má:

Jo, no. To bylo v tý X. To, to jsem jela do nemocnice. Mě to strašně bolelo no. Jako já jsem s tím jezdila, celej den jsem s tím odjezdila, tady jsem to měla nejvíc napuchlý a ten chránič do toho ryl. A to strašně bolelo. A jak byla napuchlá (noha), tak jsem se pořádně nemohla ani skrčit, takže to prostě bolelo, no. Tak to jsem přerušila.

Cilka zde hovoří o tom, že přestože pociťovala intenzivní bolest, se zraněnou nohou ještě celý den jezdila, avšak již nebyla schopná pokračovat v závodu druhý den, protože její noha byla tak bolavá a oteklá, že si vyžádala výjezd do nemocnice. Závod však nepřerušila hned, jak došlo ke zranění, ale až později, kdy už zvyšující se bolest „nemohla vydržet.“ Mezi tím, jak sportovci a sportovkyně zvládají zranění a bolest, a jejich identitou schopného sportovce či sportovkyně, je spojitost. Zranění nebo bolest nejsou důvod k tomu, aby se sportovec či sportovkyně nesnažili podat nejlepší možný výkon (Theberge, 2000, s. 130). To je vidět právě na výroku Cilky, která udávala, že sice nemohla pořádně ohnout nohu a zranění ji omezovalo v pohybu, přesto však v závodu pokračovala.

Jak uvádí Patsavas – diskurzy abelismu, athleticismu a překonávání vlastních hranic ukazují přiznání bolesti u sportovkyň a sportovců jako nedostatek silné vůle až osobní selhání (Patsavas, 2014, s. 14). Sportovci a sportovkyně využívají k překonání bolesti různé strategie. Když jsem se ptala Beáty, jak řeší situaci, kdy ji něco bolí, odpověděla mi: „Naštvu se, naštvu se, a prostě se hecnu, řeknu si ne, bude to bolet potom, jako teď není čas na to, aby člověka něco bolelo.“ Beáta zde hovoří o tom, že bolest pro ni není důvod přerušit závod, ale přemůže ji vztekem a odhodláním s tím, že její prožívání v podstatě odsune na později.

7.2.1. Pády a zranění jako přirozená součást součást downhillového longboardingu

Příčinnou bolesti a/nebo zranění jsou v downhillovém longboardingu nejčastěji pády. Moje komunikační partnerky hovořily o pádech jako přirozené součásti downhillu a zároveň součásti křivky učení:

Člověk, kterej nikdy neupadne, nejezdí na hranici svejch možností a nemůže se úplně posunout. Takže von každej ten pád člověku, když je bez zranění, i se zraněním, tak dá nějakou zkušenost do budoucnosti, co má a nemá dělat. Nebo co se může stát a dá si na to pak pozor. (Alice)

Alice zde hovoří o tom, že jezdec či jezdce, který nikdy neupadne, neposouvá své limity. Alice zde zároveň zmiňuje, že je potřeba jezdit „na hranici svých možností“, ne však za ní. Toto balancování na hranici s sebou sice přináší riziko pádu a zranění, Alice však obojí vnímá jako prostředek k nabírání zkušeností. To znamená, že jezdec či jezdce, který svoje možnosti nepřecení a neupadne, nemá možnost se posunout. Podobně hovořila i Diana. Na otázku, zda přemýšlí o pádu, zpětně odpověděla:

A jakože přímo o tý držce, pokud nemá nějaký jako následek, tak se na to snažím zapomenout. To je, prostě, patří to k tomu, tyjo. Jedinej Honza Melnar nepadá a stejně teďka spadl v Rumunsku, takže. No říkám, pokud to nemá nějaký jako následky, tak nad tím nepřemýšlím a přemýšlím fakt jako nad tím, co jako k němu vedlo. Jakože poučit se z toho, aby se to už nestalo příště.

Obě moje komunikační partnerky zde hovoří o tom, že pády jsou přirozenou součástí downhillu a nevyhne se jim takřka žádný jezdec či jezdce. Zároveň obě hovoří o pádu jako zkušenosti, která jim dovolí vyvarovat se příště podobných chyb, které k pádu vedly. Pády jsou však procesem, při kterém může dojít ke zranění jezdce či jezdce.

„Člověk neumírá proto, že onemocněl, v principu je to tak, že člověk se stane nemocným proto, že může zemřít (Foucault, 2010, s. 183).“ Lidské tělo je smrtelné, a tedy i zranitelné. Jak uvádí Schriempf – vzhledem k tomu, že těla mohou být posílena a „vylepšena“ tak, aby dosahovala vyšších výkonů, na druhé straně mohou být také zlomena a poškozena. Naše těla jsou tedy silná i zranitelná zároveň (Schriempf, 2001, s. 68). V longboardingu, jako každém jiném sportu, dochází k posílení a „vylepšení“ našich těl, na straně druhé také ke zranění a tělesnému poškození.

Moje komunikační partnerky všechny uváděly, že za sebou mají prodělaná zranění různé závažnosti, od modřin a odřenin po komplikované zlomeniny. Zranění jsou také někdy důvodem k přerušení jízdy či závodu. Když jsem se ptala Diany, zda někdy přerušila závod kvůli zranění či bolesti, odpověděla mi:

Jo, no. Už víckrát. Jako X jsem ještě dojela, to byla vlastně poslední jízda, kdy se mi to stalo. Ale na Y byla poslední freeridová jízda před závodem a já jsem na to koleno prostě spadla, to druhý bylo v úplně stejným, prostě rozsekaným stavu, a jako to druhý z X, takže už jsem měla dvě nefunkční kolena a nemohla jsem prostě se o to opřít, nemohla jsem chodit, takže jsem se převlíkla a šla jsem si stoupnout do zatáčky.

Diana zde hovoří o tom, že se zúčastnila závodu, přestože měla zraněné koleno, a když došlo k pádu a zranění druhého kolene, měla „už dvě nefunkční kolena“

a nemohla tedy v závodě pokračovat. Zde je vidět, že moje komunikační partnerky konstruují hranici, kdy je možno zranění „překonat“ a pokračovat v závodě, a kdy už ne. Jezdci a jezdkyňe jsou tlačeni do toho, aby překonávali bolest a zranění a pokračovali v závodě i přes bolest. Tento tlak není způsoben institucionálně, neboť je na rozhodnutí každého jezdce a jezdkyňe, zda bude v závodě pokračovat nebo ne. Je to tlak společenský, neboť schopnost překonat bolest a zranění je vnímána jako znak schopného sportovce/sportovkyně.

Zranění jsou bohužel součástí sportu, každý jezdec či jezdkyňe vnímá stejné zranění jako jinak závažné. Jak uvádí Theberge ve svém výzkumu o ženském kanadském hokejovém týmu Blades:

Když jsem se hráček ptala na jejich zkušenosti s úrazy, většina jich uváděla pouze závažná zranění jako zlomeniny. Kromě toho se hráčky pravidelně potýkaly s pohmožděninami, bolavými klouby, nataženými svaly a řeznými ranami. Hráčky samy tato zranění označovaly za drobnosti, které je nezadržují od toho, aby pokračovaly ve hře (Theberge, 2000, s. 129).

Podobně hovoří i Alice. Na otázku: „Jaká máš za sebou zranění“ - odpověděla: „Musím zaklepat, málo. Mám sedřeniny, rozsekla jsem si obočí, to se ani nedá počítat.“ Zde je vidět, že odřeniny Alice nevnímá jako „skutečná“ zranění. Drobná zranění jako jsou modřiny, pohmožděnin a odřeniny jsou brána jako běžná součást downhillu. Alice hovoří o tom, že právě modřiny a odřeniny jsou jedním z důvodů, proč se downhillovému longboardingu věnuje tak málo žen a dívek:

Nemají rády jizvy, holky, takže nechtějí být sedřené, to si myslím, že taky může hrát roli, když je to nějaká slečinka, což teda v longboardingu právě nejsou ty holky, protože to jsou ty holky, který, buď je jim to jedno, nebo to berou jako součást.

Alice zde hovoří o tom, že downhillovému longboardingu se nevěnují ženy a dívky, které označuje jako „slečinky“. Zde se prolíná konstrukce sportovkyně jako ženy, která si osvojuje maskulinní charakteristiky, jako je schopnost překonat bolest a akceptovat zranění, oproti ženě, která si tyto vlastnosti neosvojuje a je vnímána jako „slečinka“. Alice zde hovoří o tom, že jezdkyňe berou odřeniny, a s nimi spojený vznik jizev jako součást. Edita naopak hovoří o tom, že jí odřeniny poměrně vadí:

„No, zatím musím zaťukat, jsou to jenom odřeniny. Prdel jsem si hodně odřela hlavně na začátku. I když teď jsem taky vlastně docela odřená.“ Odpovídá se smíchem a pokračuje: „No, a pak, sedřený kolena, loket, lokty oba dva vlastně, bok, stehna, no. Nebo jedno stehno. To je tak nějak největší, takže to fakt musím zaťukat.“

Edita zde hovoří o tom, že zatím si způsobila „jenom“ odřeniny, v jiné části rozhovoru však uvádí, že v době, kdy byla zraněná, to vnímala jinak a snaží se předejít tomu, aby k odřeninám docházelo v budoucnosti.

No, pokud možno tak se snažím nepadat. Protože fakt pak ty odřeniny, hlavně teda, při downhillu tolik ne, nebo když mám na sobě kombinézu při závodech, ale při těch freeridech, to je pak peklo, a to se proklínám, třeba na tom X, jak jsem byla sedřená úplně, tak to prostě, to jsem si říkala „ty vogo, tohle už nedělej, to je sebedestrukce.“

Dochází zde k zajímavému rozporu, kdy na jednom místě Editu hovoří o tom, že prodělala „jenom“ odřeniny, na stranu druhou pak udává, že situaci, kdy se odřela, vnímala jako „sebedestrukci“. I u dalších komunikačních partnerek docházelo při hovoru o úrazech k jejich zlehčování. Diana na otázku, jaké prodělala úrazy, odpověděla mimo jiné: „teďka ten kotníček no.“ Čímž popisovala tříštivou komplikovanou zlomeninu. Většina mých komunikačních partnerek se snažila své úrazy zlehčovat, hovořily o nich se smíchem a „jakoby se vlastně nic nestalo.“

Mnoho sportovců a sportovkyň popírá rizika, která jsou s provozováním příslušné aktivity spojená. Jak uvádí Theberge, hráčky Blades popíraly, že by byl hokej nebezpečný, případně uváděly příklady nebezpečí z „běžného“ života, jako je například možnost toho, že člověk přejede auto během přecházení silnice (Theberge, 2000, s. 134). Podobně hovořila i Alice:

Jako vím o tom, že se to může stát (vážný úraz), na druhou stranu mě může srazit auto na ulici. Ano, není to úplně nejbezpečnější sport, ale na druhou stranu, v dnešní době není nic dostatečně bezpečného, aby se ti u toho nemohlo stát něco vážného. Můžeš hrát šachy a může tě u toho trefit infarkt.

Alice zde tedy hovoří o tom, že i když nepopírá, že longboarding je nebezpečná aktivita: „v dnešní době není nic dostatečně bezpečného, aby se ti u toho nemohlo stát něco vážného“ V této části výroku tedy nebezpečí, které v sobě downhillový longboarding skrývá, zlehčuje. Zároveň v jiné části rozhovoru zmiňuje zranění jako negativní aspekt downhillu. Na otázku: „Co ti vadí na downhillu“, odpovídá:

Hmm, tak určitě ty zranění, to je škoda, zranění jsou vždycky nepřijemný. Žádný sport není bez zranění a tenhle ten, když to člověk začne dělat, ten downhill, tak musí počítat s tím, že se mu někdy nějak něco přihodí, stane. Takže je to pro mě součást, samozřejmě nemilá a nechci jí, nechci samozřejmě, aby se mi nebo někomu něco stalo.

Alice zde tedy hovoří o tom, že zranění jsou součástí downhillu, a i když je to součástí „nemilá“, bohužel k downhillu patří. Toto popírání rizik spojených s downhillem lze najít i ve výroku Diany, která na otázku, zda někdy uvažovala, že s downhillem přestane kvůli zranění, odpověděla:

No, teďka v tý nemocnici. A je to hlavně kvůli tomu, že to, co se mi teďka stalo, tak je to, jako fakt už hodně náročný zranění. Že to není prostě odřenina, ale je to, je to něco co, teďka ovlivnilo celej můj život, víš.

Diana zde hovoří o tom, že její poslední zranění se už vymklo tomu, co běžně zažívá, že už to není „prostě odřenina“, ale její zranění má vliv na všechny aspekty jejího života. Diana zde používá termín „prostě odřenina“ jako označení běžného, nepřilíš vážného úrazu. To ukazuje, že moje komunikační partnerky vnímají odřeniny jako běžnou součást longboardingu, a ne jako úraz jako takový. Diana dále hovořila o tom, jak toto zranění ovlivnilo všechny aspekty jejího života, a také o obavě z toho, zda se její život vrátí do „normálu“.

No a i v tom, že prostě než to rozhybu, tak to bude trvat, ještě nevím, jestli to prostě bude v pořádku. Takže je to takový to blbý zranění, co si říkáš jako. Jestli ti vesmír něco nenaznačuje, a jestli to nebylo varování ještě předtím, že se má stát něco horšího a jako začneš nad tím strašně špekulovat a přemýšlet. Takže po tom, co mi tady tyhle věci prolítávaly hlavou, tak jsem si pak řekla: A třeba to tak není, třeba prostě jako jenom mám teďka v tenhle moment, kde mám tak začít vnímat ještě něco jinýho než jenom prostě skejtování. A třeba prostě se k tomu mám pak vrátit, protože je to něco, co jako miluju a dává mi to spoustu, jako fakt, příjemných pocitů a chvil.

Diana zde hovoří o tom, že přemýšlela nad tím, zda není její úraz „varováním osudu“, nakonec však došla k tomu, že ani takto vážné zranění, které ovlivnilo takřka všechny aspekty jejího života, není důvodem s longboardinem přestat. Zde se odráží popírání nebezpečnosti provozovaného sportu, jak o něm hovoří Theberge.

Kromě prožívání vlastních úrazů moje komunikační partnerky uváděly, že byly svědkyněmi úrazů ostatních jezdců a jezdkyň. Když jsem se ptala Cilky na její nejhorší zážitek, spojený s longboardinem, odpověděla mi:

No mě stačil ten X, to bylo, loni? Loni. Kdy jsem vlastně byla já součástí pádu s tou, s Y. Tak to pro mě byl nejhorší zážitek ever. Jakože to bylo hodně špatný. Tady jsem byla jako, jakoby součástí a i jsem to viděla. Vona tam křičela bolestí a pak vstala, jakože jí nic není, takže já jsem z toho měla strašný jako „Já jsem do ní narazila, já jsem jí snad zabila“ nebo, jako zranila a vona jako nic neměla, jenom prostě byla v šoku, že upadla no.

Cilka zde hovoří o tom, že nejhorší zážitek s longboardingem pro ni byla situace, kdy se srazila s jinou jezdkyňi a obávala se, že jí vážně zranila. Zároveň je zde cítit i lehká výtka proti druhé jezdkyňi, že křičela bolestí, přestože „nic neměla“. Beáta na druhou stranu hovoří o tom, že mezi ženami je atmosféra jiná než mezi muži, a když se nějaká jezdkyňe zraní, jsou její soupeřky vlastně rády, že se tak stalo:

Že jsme opravdu stádo ženskejch, který se nemůže snést. A vyškrábaly bysme si radši oči, i když kolikrát se tváříme, jak jsme nejlepší kámošky a „jé, tebe něco bolí, to mě ale mrzí“ a zároveň ti to je vlastně úplně, ale úplně jedno, protože to je ta, která tě může ohrožit na tý trati, která tě může porazit, tak jí až tolik nelituješ. Nebo tak mi to přijde, že to mezi náma je.

Beáta zde hovoří o tom, že podle ní jezdecká solidarita funguje „jen na oko“ a ostatní jezdkyňe jsou vlastně rády, když se jejich soupeřka zraní. Zároveň však hovoří o tom, že jí nijak netěší, když je svědkyňi cizího pádu:

Byla jsem svědkyňi mnoha pádů a samozřejmě no, nebyla jsem přímým svědkem, byla jsem svědkem následků tvýho pádu, neviděla jsem ho přímo, nebylo to nijak příjemné a pak jsem viděla i více pádů, který končily sanitkou, vrtulníkem a není to nic příjemného.

Beáta zde hovoří velmi úsečně a spisovně, což může znamenat jistou snahu se od vyprávění o těchto nepříjemných zážitcích distancovat. Beáta a Diana hovořily o tom, že svědectví cizího úrazu vnímají často hůř, než když samy spadnou a případně se poraní.

Vždycky si říkám, že to asi vypadá mnohem hůř, když to vidím u někoho jinýho, než když padám sama, jako když si prostě fakt křísnu hlavou, spadnu na záda, vykopne mě deska, musím zaklepat, že se zatím nestalo nic horšího, ale vlastně si vždycky říkám, že to ve výsledku není tak strašný, jako zaplat'pánbu neměla jsem žádnéj takovej pád, kterej by byl tak strašnej. Teďka párkrát, spadla jsem a nebylo to nic hroznýho, záleží, jestli je to v závodě, tak první myšlenka je, kde je prkno, když je to ve freeridu, tak se tam klidně i chvílku poválím, kontroluju, všechno, jestli jsem celá. (Beáta)

Beáta zde hovoří o tom, že svědectví cizího úrazu je pro ni horší, než když spadne sama. Zároveň zde uvádí, že je pro ni rozdíl, když upadne v závodě nebo ve volných jízdách. Zatímco při pádu v závodě se snaží co nejrychleji vstát a pokračovat v jízdě, při pádu ve volných jízdách se více soustředí na své tělo a „kontrolu“ toho, zda se nezranila.

O svědectví cizího úrazu jako velmi nepříjemném zážitku hovoří i Diana. Bolest bývá západním medicínským diskurzem považována za vnitřní, soukromou zkušenost, která je obtížně vyjádřitelná slovy a nepřenositelná. Mnoho autorů také uvádí, že vzhledem k těmto vlastnostem prožívání bolesti není možné, aby si jedinec představil bolest jiné osoby (Melzac a Wall, 1991, s. 41). Jak uvádí Ahmed – nemožnost přímo cítit bolest druhých však neznamená, že se jedná o čistě soukromou záležitost, která nezasahuje okolí toho, kdo bolest prožívá (Ahmed, 2004, s. 30). Diana hovoří o nemožnosti cítit bolest druhé osoby, a tedy určit, jak vážně je jezdec či jezdka zraněna. Když jsem se jí ptala, zda byla někdy svědkyní úrazu jiného jezdce či jezdka, odpověděla mi:

Jo mockrát. Mockrát a jako dobrý pocit to není, protože stejně jak to člověk vnímá, když se něco děje jemu, tak je to ještě znásobený, když vidíš, že se to děje někomu jinému. Jako když prostě to vidíš, že se něco stane, můžeš zabrzdit až o chvíli později, ještě než k tomu člověku doběhneš, tak ty pocity jsou jako blbý. Protože třeba když tam jako zůstane ležet a nevíš, jestli to jako jenom rozdýchává, nebo jestli třeba aj je mimo a prostě budeš ho muset nějak jako proplesknout a ani nevíš, jestli se mu něco nestalo, třeba i se zádama. Jo, ten první pocit je vždycky škaredý.

Diana zde hovoří o tom, že když vidí spadnout někoho jiného, je to pro ni ještě horší, než když spadne sama. Svědectví cizího pádu je tak vnímáno jako velmi nepříjemný zážitek. Ukazuje se zde tedy, že jezdci a jezdka si uvědomují nejen zranitelnost svojí ale i ostatních, existuje zde tedy jakási sdílená zranitelnost, kdy na jedné straně jezdec či jezdka tuší, jakou bolest může prožívat jezdec či jezdka, jehož pádu je svědkem, na stranu druhou, to však neví jistě, protože jako svědek či svědkyně cizího úrazu se může pouze domnívat, zda a nakolik je jezdec či jezdka který spadl/spadla zraněný/zraněná.

7.2.2. Dobrý jezdec/jezdka – bezpečný jezdec/jezdka

Pády a jimi způsobená bolest či zranění jsou vnímány jako přirozená, avšak nepříjemná součást downhillu a moje komunikační partnerky tak vyvíjejí řadu strategií, jak riziko jejich vzniku omezit. Je zajímavé, že když jsem se svých komunikačních partnerek ptala na to, jaké vlastnosti podle nich má dobrý jezdec/jezdka, bezpečnost patřila mezi nejvíce zdůrazňované vlastnosti. Na otázku „co se ti vybaví, když se řekne dobrý downhill/ downhillka?“, Alice odpověděla:

Hmm, člověk, kterej má zkušenosti, protože nováčci většinou jsou jako pro lidi, který už jezděj, nebezpečný, protože oni neznaj tolik ty nepsaný pravidla chování na tý trati i ty psaný pravidla chování na tý trati, takže určitě zkušenosti. Hmm, přehled toho, co se na tý trati děje, ví, kde má koho, ví, jak se zachovat, když prostě ho někdo předjíždí, nebo když někoho předjíždí, ví, kdy má a kdy nemá předjíždět, přináší to určitou bezpečnost, protože ty lidi pak nejsou zbrklý, maj určitej klid prostě. Takže určitě je to někdo, kdo má zkušenosti, kdo je pozornej, jako ne “prosím jed’te přede mě”, ale má pozornost a dobrej downhiller, no jako není to jenom o tom, že vyhrává závody. Pro mě teda. Protože jsou lidi, který zas tolik závody nevyhrávaj a určitě jezděj dobře.

Alice zde vyjmenovává hned několik vlastností dobrého jezdce/jezdkyně. Je to pro ni přehled o ostatních závodnicích a závodnicích, kteří se pohybují na trati a také znalost pravidel, což opět vede k bezpečnému chování jezdce či jezdkyne na trati. Také poukazuje na to, že zkušenější jezdci a jezdkyne jsou klidnější a nejsou „zbrklí“, což opět vede ke zvýšení bezpečnosti. V závěru svojí výpovědi pak zdůrazňuje, že je pro ni důležitá právě bezpečnost jízdy a chování daného jezdce či jezdkyne na trati, takže dobrý jezdec či jezdkyne pro ni automaticky není ten, který vyhrává, ale ten/ta, který dbá při jízdě na bezpečnost. Ukazuje se zde tedy, že nejdůležitější vlastností dobrého jezdce či jezdkyne bez ohledu na gender, je pro ni hlavně ohleduplnost vůči ostatním, a ne rychlost či výhra. Ač je longboarding vnímán spíše jako sport vyzdvihující maskulinní atributy, tedy rychlost a výhru, Alice zde jako vlastnosti dobrého jezdce či jezdkyne naopak zvýznamňuje atributy femininní – tedy bezpečnost a ohleduplnost. Podobně hovoří i Beáta:

Přijde mi jako to, co opravdu, čím se vyznačuje extra dobrej jezdec nebo jezdkyne, to je úplně jedno, tak je to, že opravdu myslí spíš na okolí, než na to, jestli vyhraje, nebo ne. Že radši prostě to pošle do balíků, nebo si přibrzdí víc, než aby sestřelil někoho jinýho, to mi přijde jako důležitěj atribut dobrýho jezdce. Nebo jezdkyne.

Beáta zde také zdůrazňuje zaměření se na bezpečnost ostatních jako atribut dobrého jezdce či jezdkyne. Obecně je z těchto výpovědí vidět, že obě komunikační partnerky si uvědomují rizikovost downhillového longboardingu a jako dobré jezdce a jezdkyne vidí ty, kteří před výhrou dají přednost tomu, aby někoho neohrozily. Oproti maskulinním atributům jako je rychlost a výhra tedy zvýznamňují naopak atributy vnímané jako femininní – hlavně tedy důraz na bezpečnost svou i ostatních.

7.2.2.1. Bezpečná jízda – kontrolovaná jízda

S bezpečností jezdce či jezdkyň je také spojena schopnost kontroly nad jeho/její jízdou. Kontrola byla pro moje komunikační partnerky zdůrazňována jako velmi důležitý koncept a její ztráta jako velmi nepříjemná situace. To může souviset i s tím, že historicky muži měli, a stále do značné míry mají kontrolu nad ženami a jejich těly. Pocit toho, že mají kontrolu sami nad sebou, tak moje komunikační partnerky vnímají pozitivně, ztrátu této kontroly pak naopak velmi negativně. Moje komunikační partnerky se zmiňovaly i o tom, jak se snaží korigovat samotný pád:

Při pádu se snažím korigovat, kam padám, což ne úplně vždycky jde, žejo, a když spadnu a jsem v trati a vím, že za mnou jsou lidi, tak okamžitě zmizet z trati, uhnout, aby člověk tím svým pádem neohrozil někoho dalšího, a když vidím, že přede mnou někdo spadnul, tak se snažím vyhnout, pokud to jde, prostě. Prknu, člověkoví, cokoliv. Nebo aspoň když vidím, že přede mnou spadli a vím, že se to nedá objet, prostě nejde se tomu vyhnout, tak se snažím, aby už to bylo co nejmíň nebezpečný, nebo abych zajela ke kraji, nebo aby, jako abych to nenarvala přímo rovně někomu do hlavy. (Alice)

Alice zde popisuje, že se při pádu snaží co nejméně ohrozit sebe i ostatní. Popisuje zde, že se snaží kontrolovat značně nekontrolovanou, a do značné míry i nekontrolovatelnou situaci jako je pád. Pád samotný pak vnímá velmi racionálně, přičemž přemýšlí, jak co nejvíce minimalizovat svoje vlastní zranění – „Při pádu se snažím korigovat, kam padám“ i zranění ostatních, tedy vyklidit co nejdříve trať anebo v případě, kdy někdo spadne před ní, „nenarvat to někomu přímo rovně do hlavy.“

Podobnou snahu o kontrolu pádu popisuje i Diana:

Že když spadnu, tak se prostě snažím jakoby vždycky, v ten moment to nějak rychle vyhodnotit, jako jak nějak bezpečně do těch balíků najet³⁶. Protože i to, jako když do nich blbě spadneš, tak to může mít za následek jako škaředý věci a prostě vnímám jenom to, že do nich chcu jako bezpečně žuchnout a pak se postavit a jet dál.

Diana zde zmiňuje, že i během pádu zapojuje rozum a snaží se pád korigovat tak, aby do balíku spadla „bezpečně“. Dále uvádí, že její hlavní myšlenkou po pádu je „postavit se a jet dál“, což odpovídá diskurzu překonání bolesti a zranění a pokračování v závodu, přestože spadla.

Beáta potom hovořila o další strategii ke zvýšení bezpečnosti jízdy, kterou je pro ni „naučení se trati“: „Co já dělám je, že se snažím naučit trať, když mám tu možnost, to

---

³⁶ Pro ochranu jezdců a jezdkyň jsou během downhillových závodů používány ochranné zábrany, v ČR nejčastěji balíky slámy, které jsou umístěny do zatáček a dalších nebezpečných míst trati, tak aby jezdce či jezdkyňi při pádu zachytily a zmenšily riziko úrazu.

spíš jako čistě z bezpečnostního hlediska, abych věděla, co mě čeká, protože nesnáším, když přijedu na cizí trať a jsem tam úplně zoufalá, to se bojím.“ Beáta zde opět zmiňuje důležitost pocitu kontroly nad vlastní jízdou. Uvádí, že když přijede na trať, kterou nezná, vede to u ní ke zvýšenému strachu, a tak se snaží trať naučit, aby „věděla, co ji čeká“, a zvýšila tak bezpečnost své jízdy a zmírnila riziko případného úrazu.

7.2.2.2. Genderované aspekty bezpečné jízdy

Přestože moje komunikační partnerky hovořily o tom, že dobrý jezdec či jezdce je hlavně bezpečný jezdec/jezdce a nezvýznamňovaly gender, v jiné části rozhovoru hovořily o tom, že bezpečnost jezdce či jezdce se také úzce váže s jeho/jejím genderem. Moje komunikační partnerky hovořily o tom, že radši jezdí s muži než ostatními jezdce, protože mají pocit, že jezdci jezdí předvídatelněji a bezpečněji.

Jak uvádí Young – muži jsou od mala podporováni k tomu, aby se volně pohybovali. I relativně netrénovaný muž, který poprvé zkouší novou sportovní disciplínu, se bude pohybovat uvolněněji, než jeho ženské partnerky (Young, 1980, s. 143). S tím může souviset i to, že moje komunikační partnerky líčí muže jako bezpečnější jezdce. Jak uvádí Cilka: „Nevím, líp se mi líbí jezdit s klukama v Openu³⁷. Není to prostě tak vo hubu jako s holkama, no. Tak jako nevyzpytatelný.“ Cilka zde tedy hovoří o tom, že vnímá jezdce jako nevyzpytatelnější a jízdu s nimi jako méně předvídatelnou. Dále hovoří o jízdě s ostatními jezdce:

Prostě tam nevím, jestli mě někdo zezadu srazí. Furt k tomu jakoby nemám důvěru, některým nemůžu věřit, některým teda už jo, už to bylo dobrý, ale je to takový, že nevím kolikrát, no. Že mám větší stres, no stres, větší obavu závodit s holkama, než jet s klukama.

Cilka zde tedy hovoří o tom, že ostatní jezdce vnímá jako méně zkušené a schopné než jezdce – muže a její strach je při jízdě s ostatními ženami větší, protože „neví, co čekat“. Podobně hovoří i Diana: „Mně se jezdí s klukama líp.“ Říká se smíchem.

Přijde mi, že kluci jsou jako takový předvídatelnější trošku v tom, co dělají a takový jako čitelnější. Že když jako za nima jedu, tak se nebojím. A když jedu za holkama, tak se často bojím. A taky se mi to dost často potvrdilo, že prostě udělaly něco, co jsem absolutně nečekala, a ani to nebylo potřeba v ten moment, a prostě mě to překvapilo.

---

³⁷ Hlavní závodní kategorie, ve které jezdí hlavně muži, ale mají šanci se sem kvalifikovat i jezdci a jezdce z kategorií *Ženy* a *Junioři*.

Diana zde podobně jako Cilka hovoří o tom, že podle jejího názoru jsou jezdkyňe méně předvídatelné, a tedy i méně bezpečné na trati než jezdci – muži. Beáta na druhou stranu hovoří o tom, že podle ní byly jezdkyňe k sobě dříve tolerantnější, kladly důraz hlavně na bezpečnost:

Protože když to vezmeš na český úroveň, i když ne už teďka tolik, tak ty holky si víc dávaly přednost, byly víc takový opatrnější, žejo, i v tom závodě. Že vlastně, zatímco ty kluci tam vletěli po hlavě ve čtyřech, tak ty holky si radši někde přibrzdí. Víc myslely jedna na druhou, abysme se tam nezrakvily. Což mi přijde, že už poslední rok, dva přestává platit, že se s tím fakt jako ty holky přestávají srát.

Beáta zde uvádí, že jezdkyňe dříve myslely více „jedna na druhou“, ale postupně převládl maskulinní soutěživý model, který je běžný mezi jezdci – muži. Je zajímavé, že tyto tři výroky si poněkud protirečí – zatímco Cilka s Dianou uvádějí, že jim přijde bezpečnější jízda s jezdci – muži, protože jsou předvídatelnější, Beáta hovoří o tom, že jezdkyňe dříve více braly ohled jedna na druhou, což se ale s postupem času změnilo. Podle Beáty si tak jezdkyňe postupně osvojily maskulinní přístup k jízdě, na druhou stranu Cilka s Dianou hovoří o tom, že mají „větší strach“ jezdit s ženami než s muži.

7.3. Prožívání a překonávání strachu při jízdě

Strach je pocit, který longboarding obecně doprovází a o jeho prožívání (ač z různých důvodů) hovořily všechny mé komunikační partnerky. Strach je přirozeným varovným systémem našeho organismu, který se spouští, hrozí-li nám nebezpečí. Překonání strachu je jednou ze stěžejních součástí akčních a adrenalinových sportů, mezi které se řadí i downhillový longboarding. Všechny moje komunikační partnerky přiznávaly, že při downhillu někdy nastane moment, kdy se bojí. Když jsem se ptala Beáty, zda se někdy při downhillu bojí, odpověděla mi: „Si piš, často.“ Na to, čeho se bojí, potom odpověděla:

Toho, že spadnu a bude mě to strašně bolet, nebo toho, že si něco udělám. Ale bojím se často a jsou tam samozřejmě často sketchy momenty, to je těch pět procent, kdy si nevěřím, žejo, že to prostě nemám pod kontrolou, protože buď udělám nějakou kravinu nebo někdo udělá kravinu, takže to se bojím.

Strach ze zranění a bolesti moje komunikační partnerky uváděly jako velmi silný a častý. Není to pro ně však důvod, aby nejezdily nebo závod přerušily. Beáta také hovořila o tom, že prožívá strach, když ztratí nad sebou a svou jízdu kontrolu, což se projevuje tím, že ona nebo někdo jiný udělá během jízdy chybu. Uváděla tedy, že se

bojí o sebe, v jiné části rozhovoru, když jsem se jí ptala na konkrétní situaci, kdy se „hodně bála“ odpověděla:

O sebe, nebo o ostatní? Třeba o tebe jsem se tenkrát bála na tom Andrláku, to je snad jasný, to jsem se dost bála. Kdy jsem se hodně bála? Bála jsem se třeba hodně o K. na Kozákově, když to málem napálil do traktoru, nebo když málem skončil pod kamiómem, co nám tam vjel. A o sebe? Asi ne teďka, protože já se vždycky snažím věřit tomu, že to prostě dobře dopadne, musí to dobře dopadnout. Takže se mi asi nestává, že bych se hodně bála. Jasně že si občas říkám: „hele tohle bylo hodně těsný“, ale že bych měla takový ty pocity, kdy se člověku zastaví srdce a říká si, že tohle skončí, že tam zahučí, to asi ne

Beáta tedy jako nejsilnější popisuje strach o ostatní jezdce a jezdkyň. V první části výroku, kdy hovoří o kopci zvaném Andrlák, reaguje na situaci, když jsem na kopci vyletěla z trati, narazila hlavou do stromu a byla následně několik minut v bezvědomí. V druhé části výroku pak hovoří o tom, jak se jezdec, se kterým byla na kopci, málem těžce zranil. Ukazuje se, že o strachu o ostatní hovoří jako o silnějším než o sebe samou. To může být spojeno právě s kontrolou, kterou má sice nad sebou, ale ne nad ostatními a nemůže dělat nic, aby jim v nebezpečné situaci pomohla. V závěru zmiňuje, jak je právě díky pocitu kontroly strach o její vlastní osobu menší než strach o ostatní. Na druhou stranu si v těchto svých dvou výrocih poněkud protiřečí. Na jedné straně uvádí, že se při downhillu bojí často, a to hlavně o sebe, na straně druhé však popisuje, že nejde o strach jako takový, ale spíše o nepříjemný pocit a intenzivně se bojí hlavně o ostatní jezdce a jezdkyň. To může souviset s tím, že nepřiznání obav se hodnotí jako maskulinní vlastnost a tedy zvyšuje její sociální status.

Stejně jako Beáta i Alice udávala mezi důvody strachu, strach o vlastní zdraví. Když jsem se jí ptala, zda se bojí o sebe, odpověděla důrazně: „No, o zdraví. Přece jenom člověk má už taky nějaký povinnosti, někde třeba musí bejt a nemůže si dovolit bejt úplně zrakvenej³⁸, zraněnej a taky nechce člověk bejt zraněnej. Protože to bolí.“ Alice stejně jako Beáta hovoří o strachu ze zranění jako původci bolesti. Kromě toho však také zmiňuje, že se zranění obává z důvodu toho, že má povinnosti a jejich plnění by mohlo být případným zraněním ovlivněno. Směšuje zde tedy jednak to, že člověk „nemůže být zraněný“ protože má povinnosti a na straně druhé „nechce být zraněný“, protože to bolí. Kromě strachu z pádu samotného moje komunikační partnerky také hovořily o obavách, které prožívají při pádu, případně těsně po něm, kdy jezdkyň ví, že pád byl závažnější, ale ještě si není jistá, zda došlo ke zranění.

---

³⁸ Pojmem „zrakvit se“ jezdci a jezdkyň označují vážnější zranění.

„A pak se mi stalo na X, že jsem jela do zatáčky, do tý levý, do tý velký, najela jsem na šterk a ulítlo mi prkno a šla jsem hlavou do svodidel. A to mi zakřupalo v krku, a to jsem se docela lekla, aby se mi něco nestalo.“ (Alice) Alice zde popisuje místo abstraktnějšího strachu z toho, že může nastat pád, který může vést ke zranění, konkrétnější moment, kdy pád nastal a ona se obávala, že ke zranění došlo. Tento moment je situací, kdy jezdce ztratila kontrolu.

Téma kontroly a strachu z její ztráty se ve výpovědích komunikačních partnerek objevovalo poměrně často. Jak uvádí Conboy – stejně jako člověk – muž postupně ovládl a přeměnil území dříve plně ovládaná přírodou, stejně tak se dělo a děje s ženským tělem. Ženské tělo je od nepaměti ovládáno a uměle tvarováno do podoby, která je od něj požadována (Conboy, 1997, s. 2). Naše těla jsou ovládána společností, zvláště to pak platí pro těla ženská. Při sportu jezdce získávají kontrolu nad vlastním tělem a částečně i nad situací. Pokud však tuto kontrolu ztratí, je to vnímáno jako velmi nepříjemné a ohrožující. Když jsem se ptala Diany, co jí vadí na downhillu, odpověděla: „Někdy to je ten pocit, třeba když jedeš freeride, kde je už jako víc lidí, že už to není takový jenom jako, jedeš si s kámošema v pěti lidech na Seno³⁹ a všechno si kontroluješ a máš nad tím prostě fakt svojí kontrolu, pohodu.“ Diana zde zvyznamňuje pocit kontroly nad situací, který jí zároveň nastoluje pocit pohody a pokračuje:

U těch větších freeridů je to ta situace, kde se za mnou najednou objeví prostě dvacet riderů, který vim, že jedou mnohem rychleji a líp než já a začnu v ten moment cítit takovej tlak na to, že mám, že musím nějak zareagovat, víš. Nějak jako abych je neohrozila, zároveň se je většinou snažim pustit, protože vim, že bych nedokázala držet takový tempo, jaký maj oni, jo a valit prostě před nima.

Diana zde tedy jako nepříjemnou popisuje situaci, kdy se za ní objeví skupina jezdců, kteří jsou lepší a rychlejší než ona a ona se jim snaží poskytnout prostor, aby ji mohli předjet. Je zajímavé, že i když může být pojmem „rider“ označován jak jezdec či jezdce, zde Diana spíše myslí jezce – muže. Objevuje se zde zajímavý moment, kdy se žena snaží uvolnit místo mužům, aby je jednak neohrozila, a hlavně jim „nepřekážela“. Tato snaha uvolnit místo mužům, které vnímá jako lepší a rychlejší, snaha nepřekážet jim, se objevuje i v další části citátu:

Jako že, možná je to tím, že nad tím já osobně moc přemýšlim, kluci mi říkali, že tadyto vůbec neřeší. Že prostě jedou a nechávají to jako, samozřejmě dívaj se dozadu, vnímaj, že za nima někdo je, takže jako víc signalizujou, ale jinak to nechávají prostě na těch lidech jako za nima, aby

---

³⁹ Pojmem Seno je označován kopec Nová Seninka.

se s tím poprali, jako jak oni třeba jedou pomaleji. Jenže já nad tím přemýšlím, prostě zase takhle no, že, že se je snažím pouštět, třeba.

Zde se ukazuje, jak hluboce je v ženách zakořeněno to, že jsou méně schopné sportovkyně a měly by uvolnit místo těm lepším – tedy mužům. Jak Diana uvádí, i když její kamarádi vidí, že za sebou mají někoho rychlejšího, nechávají ho, aby si s tím „poradil sám“, zatímco Diana se snaží uvolnit místo, aby rychlejším jezdcům, které vnímá jako lepší, „nepřekážela.“ Situaci, kdy se na trati potkají jezdci různých výkonnostních úrovní, obecně hodnotí jako nepříjemnou. Zatímco, když se za ní objeví jezdci, které vnímá jako lepší a rychlejší, snaží se jim uvolnit cestu, sama vnímá velmi negativně, když se na trati setká s jezdci začínajícími.

No, pak je to taky ještě u těch freeridů, když máš pak lidi, který začínaj a zamotaj se třeba mezi lidi, který jako už jezdí líp, tak někdy je to prostě, ze začátku je to prostě v pohodě, když jedeš na konci a učíš se a uděláš prostě slide přes celou cestu tak to nikomu nevádí, protože jezdí prostě podobně, žejo.

Zde Diana zmiňuje, že jezdci a jezdkyňe, kteří jsou ještě nezkušení, by měli vyrazit na trať teprve, až zkušenější jezdci a jezdkyňe odjedou a „nemotat“ se mezi ně, protože zkušenějším jezdcům překážejí a mohou je ohrozit, což popisuje další citát:

Ty lidi, kteří začínaj, no, a nemaj pro to prostě zatím takovej feeling jako vyvinutej, že by měli vnímat i co se děje kolem nich a, no, a pak ti tam prostě hodí slide přes celou cestu, a přitom jako nejedou na tom konci. Že tam jako jsou na to zvyklí, ty lidi, a jezdí stejně a učí se, tak tam to je prostě totálně v pohodě, že člověk to nedokáže ze začátku úplně jako perfektně ovládat. Akorát když jedeš, jako už, mezi těma lepšíma a přimotá se ti tam tenhle člověk, a jedeš prostě už rychleji a nemáš prostor, kudyma ho předjet, protože se ti tam rozplácne přes celou cestu, tak to je další takovej jako nepříjemnej aspekt, že kolikrát musíš jako rychle zareagovat a jako lajna mezi tím, kdy se to dá ještě ukočírovat, a kdy už ne, je hrozně tenká. Takže tam prostě to jsou kolikrát fakt zbytečný, zbytečný nějaký kontakty a situace.

Diana zde hovoří o tom, že by se nezkušení jezdci a jezdkyňe neměli zapojovat mezi zkušenější. Uvádí také, že chápe, že je potřeba, aby se naučili svou jízdu dokonale ovládat, ale na druhou stranu její přístup v podstatě znemožňuje to, aby se začátečníci a začátečnice učili tím, že pojedou se zkušenějšími a „odkouvávali“ od nich jízdu. Zde se promítá maskulinní soutěživý princip, podle kterého by se jezdci a jezdkyňe měli zapojovat pouze do jízdy se stejně zkušenými kolegy a kolegyněmi.

Kromě prožívání strachu mé komunikační partnerky hovořily také o jeho překonávání. Jak uvádějí Shrock a Schwalbe – od mužů je požadováno, aby nedávali

najevo strach či bolest, což platí o oblasti sportu obzvlášť. Muž, který nedává najevo bolest přes prodělané zranění, utvrzuje svou maskulinitu (2009, s. 282). Protože sport je oblastí silně maskulinní, jsou tyto požadavky přenášeny i na ženy sportovkyně. Jak uvádí Alice:

Jako když je to nověj kopec, tak je jasný, že člověk si to musí najet, najet si ty zatáčky a s každou jízdou je rychlejší. I když se předtím bál. Tak to je dobrý, protože víš, že se zlepšuješ a pak je takovýto, že třeba jedeš a najednou, najednou si říkáš „sakra to jedu rychle, abych to zvládla do té zatáčky“, přibrzdím si teď nebo později a začneš přemejšlet o tom, co udělat, aby se člověk nevysekal, nebo si neublížil a to už je takovej míň příjemnej strach.

Alice zde rozlišuje mezi strachem, který funguje jako limit a strachem z toho, že spadne nebo si ublíží, který popisuje jako „méně příjemný“. V první části citátu popisuje, jak se hranice strachu, a tedy hranice bezpečné jízdy, stále posunuje. V druhé části potom komentuje to, že mohou nastat situace, kdy nastane moment, ve kterém ztratí kontrolu a snaží se jí opět získat. Podobnou situaci překonání strachu a posunutí vlastních limitů popisuje i Edita:

Anebo pak když jsme jeli z X úplně prvně, a tak ten první hup víš, kluci říkali „hele, pojd', prostě to zvládneš, víš co, nebrzdi pod nim“. No, tak jo, tak já jsem jela a pak říkám „nebudu brzdit“, ale jak jsem byla už pod nim jako, tam měl člověk, no prostě velkou rychlost. A to už bylo takový, že si říkáš „ty vogo, to snad není možný, to je hrozná rychlost“ úplně, fakt mi bušilo srdce, ale pak právě už se ta rychlost nezvyšovala, tak jsem, najednou se to uklidnilo ve mně, já si říkám „tyjo, vono vlastně je to nakonec i v pohodě“ víš co, že, nevím, nějak jsem začala prostě snášet tu rychlost a viděla jsem, že to vlastně nic není, že to zvládnu, takže tak.

Edita zde popisuje, že přestože se dostala do rychlosti, která pro ni byla nepříjemná, tento strach nakonec překonala a zjistila že „je to nakonec i v pohodě“. Popisuje zde také, jak poslechla své kamarády a udělala, co říkali, přestože by evidentně sama normálně v daném úseku brzdila. Zde jednak vidíme hierarchii genderovou, kdy žena uposlechla muže, jednak hierarchii založenou na zkušenostech, kdy se řídila doporučením jezdců, kteří již danou trať znali. Diana potom hovoří o metodách, jak strach překonat: „Já myslím, že určitá míra strachu je zdravá, a pokud už máš ten strach takhle jako větší, tak si to uvědomit a zkusit s tím něco dělat prostě. Třeba právě jít na nějakěj trénink, kterým to podpoříš, prostě slidovat na malým kopci.“

Diana zde také popisuje zajímavý paradox. Na jednu stranu říká, že strach je zdravý a slouží jako zábrana před tím, aby se jako jezdyně vystavovala přílišnému nebezpečí, na straně druhé však hovoří o tom, že strach je třeba překonávat a snažit se

ho omezit tak, aby se člověk mohl posouvat dál, a tudíž se i vystavovat většímu nebezpečí. Jako hlavní strategii k překonání strachu moje komunikační partnerky zmiňovaly kontrolu vlastních myšlenek a jakési „vypnutí rozumu“. Diana popisuje:

Já jak jsem ty zranění teďko měla hodně, tak jsem o sobě asi začala dost pochybovat a trošku se mi tam prostě začalo vkrádat, ty jiný myšlenky než jenom na to ježdění, víš. A právě jsem přemýšlela hodně, nebo přemýšlela, prostě to byly ty momenty, kdy se najednou za tebou vyrojí prostě dvacet skejt'áků⁴⁰ a říkáš si prostě „ty vole, teďka prostě třeba se mi to nepovede to, co chci udělat a všichni tam do mě vrazí a bude to prostě zase úplně hnus“. No, a na tohle nesmiš myslet, když tam jedeš.

Diana zde hovoří o situaci, kdy se najednou rozum a myšlenky stávají ohrožujícími, a je potřeba myšlenky potlačit a soustředit se pouze na vlastní tělo. Zároveň zde zmiňuje, že je potřeba potlačit strach a rozumovou složku, která jí upozorňuje na hrozící nebezpečí. I když se může zdát, že se potlačením těchto varovných myšlenek vystavuje nebezpečí, Diana naopak zmiňuje, že potlačením těchto myšlenek se může vyhnout případné chybě či pádu. Podobně hovoří i Beáta:

Protože kolikrát mi přijde, že ten pád je naprosto zbytečnej, protože si jenom v hlavě řekneš „jé teď asi spadnu“, tak spadneš, žejo, a ne si prostě říct, tohleto ustojim, pojedu dál, takže spíš takhle se nad tím snažim uvažovat.

Beáta zde hovoří o tom, jak se kontrolou vlastních myšlenek dokáže vyhnout pádu, když přesvědčí samu sebe, že „to ustojí“, což se pak často stane. Ukazuje se zde také neoddělitelnost rozumu a těla, kdy pakliže je tělu „nařízeno“ rozumem, že nějakou situaci zvládne, často se tak děje a naopak. O potlačení „nevhodných“ a ohrožujících myšlenek během jízdy hovořila i Edita:

Zrovna jsem teďko na X, když jsem jela, tak jsem najednou začala, vůbec nevím, jak prostě mě to napadlo, nebo jak jsem se k tomu dostala, začala jsem přemýšlet nad tím vlastně: „Co to vlastně dělám?“ Víš, že vlastně stojím na kousku prkna s kolečkama a normálně mě se v tu chvíli zamotala hlava, úplně jsem si řekla „tyjo, tak to ne“ a od té doby si říkám „už prostě nad tímhle nemůžeš přemýšlet“.

Edita zde hovoří o tom jak ji „varování“ rozumu, že provozuje nebezpečnou aktivitu málem ohrozilo, protože téměř spadla. Hovoří zde o tom, že je potřeba tato varování rozumu potlačit a soustředit se pouze na jízdu samotnou a vlastní tělo. I když všechny moje komunikační partnerky uváděly, že během jízdy prožívají strach, hovořily také o tom, že míru prožívaného strachu ovlivňuje u jezdců a jezdkyň jejich gender.

---

⁴⁰ Pojmem „skejt'áci“ jsou zde myšleni jezdcí a jezdkyňe.

Moje komunikační partnerky hovořily o tom, že ženy mají podle nich obecně větší strach a jsou opatrnější než muži. Je otázkou, zda je tato skutečnost pravdivá nebo ji moje komunikační partnerky pouze tak vnímají. Jak uvádí Young – ženy mají oproti mužům větší tendenci podceňovat své fyzické schopnosti (Young, 1980, s. 144). Muži jsou tradičně skrz optiku esencialismu vnímáni jako silnější, agresivnější a schopnější, kdežto na ženy je nazíráno jako na méně schopné.

Muž je silný, tvrdý, šlachovitý, svalnatý, kostnatý, chlupatý a vousatý. Jeho chování je agresivnější, nevybíravější a obhroublejší. Působí jako ochránce. Žena je poddajná, křehká, jemná, holá, hladká, a tudíž nahá, mírumilovná a oblá. Potřebuje ochranu (Dukan, 2013, s. 90).

Tato ženská druhotnost a křehkost je dívkám a ženám, a tedy i jezdkyním vštěpována od útlého věku. Je tedy otázkou, nakolik je tato větší bojácnost žen skutečná, a nakolik dána společenským tlakem. Jak uvádí Bordo – ženské magazíny nás bombardují obrazy štíhlých, křehkých (někdy až androgynních) žen, naproti svalnatým a urostlým mužům, což odráží požadavek na ženskou křehkost a navozuje nám dojem ženské slabosti až bezmocnosti (Bordo in Conboy, 1997, s. 98). Ženy jsou tedy vedeny k tomu vnímat samy sebe jako slabé a zranitelné, kromě toho je jim tako vštěpováno, že jejich těla jsou oproti tělům mužským křehčí, zranitelnější a méně schopná. Normy femininního těla potlačují potenciál ženských těl. Vyrůstáme v prostředí, kde je ideální ženské tělo měkké, bez viditelných svalů, pasivní, neschopné a zranitelné. Dívky jsou od mala odrazovány rodiči a učiteli od toho, aby běhaly, skákaly, zapojovaly se do riskantních aktivit (jako je lezení po stromech) a využívaly plného potenciálu svých těl (Bartky in Adams et al. 2005, s. 20). Toto vnímání sebe samých jako méně schopných je v ženách a dívkách hluboce zakořeněno. Ženy často přistupují k pohybu s nejistotou, obavami a váhavě. Máme tendenci méně spoléhat na schopnost vlastního těla než muži. Ženy jsou také vedeny k tomu, že mají křehčí tělesnou konstituci, a jsou tedy zranitelnější než muži (Young, 1980, s. 143- 144). O této větší bojácnosti žen hovoří Diana:

No, já myslím, že jsme celkově víc opatrnější. Jako baby, než, než kluci. A to prostě souvisí s tím, že když za něčím jdeš, tak jedinej limit jsi ty sama. Že nevnímám jako, že bych měla míň příležitostí, nebo horší tu cestu jako za tím jít skejtovat fakt dobrý kopce. Jediný, co vnímám je prostě moje hlava, která mi občas jako říká že: „tady ne“! A klukům to prostě neřekne: „tady ne“! Jim to řekne „jed““ Říká se smíchem. Takže jenom moje hlava je ta překážka, nic jinýho. (Diana)

Diana zde hovoří o tom, že větší bojácnost je záležitostí čistě osobní, může za to „její hlava“. Na druhé straně však zmiňuje, že ženy jako skupina jsou obecně bojácnější než muži. Je však otázkou, nakolik je tato zvýšená bojácnost dána biologicky a nakolik výchovou. Edita také popisuje dívky a ženy jako bojácnější.

Na otázku: „Proč si myslíš, že je v downhillu tak málo žen?“ Edita odpovídá: „No kvůli strachu. Protože každá ženská není takovej blázen a maj větší pud sebezáchovy. To je, já si myslím, to největší, no.“ Edita zde také hovoří o tom, že ženy jsou obecně bojácnější než muži. Cilka s Beátou hovoří o downhillu jako sportu, který není „vhodný pro dívky a ženy“. Na otázku: „Proč si myslíš, že downhill jezdí tak málo holek? Početně, v porovnání s klukama?“

Cilka odpovídá:

Tojo, je jich míň, no. Já nevim, podle mě to není moc pro holky, asi. Nemyslím, Tak obecně prostě. Občas je to tvrdej sport, často bolí, ne všechny holky maj rády adrenalin, ne všechny holky maj rády rychlost, a ne všechny jsou ochotný mít modřiny a odřeniny.

Cilka zde zmiňuje, že longboarding je občas „tvrdý“ sport, a tudíž není vhodný pro ženy, které by se, podle ní, takovýmto aktivitám věnovat neměly. Zároveň také zmiňuje neochotu dívek a žen snášet zranění.

Na sportovkyně je vyvíjen dvojí tlak – je na ně tlačeno, aby naplňovaly maskulinní charakteristiky spojované se sportem jako je síla, soutěživost a asertivita, které odporují tomu, co předepisuje model hegemonní femininity, a přitom splňovaly charakteristiky přesně opačné, které po nich požaduje právě tato femininita (Krane et al., 2004, s. 316). Beátin výrok potom spojuje teze nadnesené Dianou, Editou a Cilkou. Na otázku: „Proč je v downhillu tak málo žen?“ Odpovídá:

Já bych řekla, že se toho bojeje. Myslim, že to jako považujou za něco příliš nebezpečnýho, příliš těžkýho nebo těžkýho. Jakoby, je k tomu dlouhá a trnitá cesta než se to naučíš, která sakra bolí. Nebo že je možná neláká, jakoby nejsou třeba tak dravý, bych řekla, žejo. Že to neni možná primárně, ženská primárně nemá jako bejt takovejhle dravej střelec. Která, prostě, bude na kopci dělat lokty na ostatní. Mě vopravdu k holkám třeba víc sedí i ten dancing, protože, jak řekla Kristina Těšínská: „ty holky u toho vypadaj krásně ladně,” je to pravda.

Beáta zde hovoří o tom, že jezdčynie jsou bojácnější, nechtějí snášet bolest a zranění, a zároveň zde také zmiňuje, že žena by se měla spíše věnovat aktivitám potrhujícím její krásu a ladnost než být „dravej střelec“. Ač tedy moje komunikační partnerky provozují aktivitu, která je spojena s typicky maskulinními atributy,

nedochází zde k výraznému narušení vnímání tradičního genderového uspořádání, protože zde formulují, že ač samy jezdí rády a baví je to, není to v podstatě aktivita, která by byla pro ženy vhodná. Longboarding je tedy sport, ve kterém dochází k míšení maskulinních a femininních atributů.

8. Závěr

Ukazuje se tedy, že downhillový longboarding je prostředí, ve kterém dochází k mnoha rozporům, a to nejen v oblasti působení genderového řádu. Longboarding je sportem, ve kterém nedochází k tak přísnému oddělení žen a mužů, jako je tomu například ve většině týmových sportů. Jezdci a jezdkyňe tak mají možnost spolu trénovat i závodit. Platí to však jen do určité míry a mezi jezdci a jezdkyňemi nevládne plná rovnoprávnost. Vzhledem k tomu, že jezdkyňe jsou v downhillovém longboardingu početně zastoupeny v mnohem menším počtu než jezdci, je kategorie *Ženy* stále vnímána oproti kategorii *Open* jako vedlejší. Podle mých komunikačních partnerek mají ženy také těžší cestu k tomu se zlepšovat. Za důvod menšího zastoupení žen v longboardingu pak moje komunikační partnerky uváděly hlavně rozdílnou socializaci chlapců a dívek.

Moje komunikační partnerky také uváděly, že se většinou k downhillovému longboardingu dostaly přímo či nepřímo přes jezdce – muže. Formulují také, že jízda s muži vede u jezdkyň k rychlejšímu zlepšení, než když jezdí pouze s ostatními ženami. Zde se odráží konstrukce mužů jako schopnějších sportovců, protože dle výpovědí mých komunikačních partnerek se jezdkyňe, která jezdí pouze s ostatními ženami, není schopná zlepšovat tolik, jako jezdkyňe, která jezdí s jezdci – muži. To je dáno právě vnímáním jezdkyň jako méně schopných. Moje komunikační partnerky také z většiny vnímají jezdkyňe jako méně schopné než muže, rozpor lze však pozorovat v narativech o americké jezdkyňi Emily Pross, která je velmi úspěšná i mezi muži – na jedné straně je mými komunikačními partnerkami oceňována jako schopná jezdkyňe, na druhé straně byla kritizována její „nedostatečná“ femininita. Zde se promítá tlak na to, aby sportovkyně, zvláště pak ty, které provozují sporty, jež jsou vnímány jako maskulinní, zůstávaly „dostatečně“ femininní.

Ve výpovědích mých komunikačních partnerek se také odráží tradiční konstrukce ženy jako slabé a zranitelné. Moje komunikační partnerky popisovaly odlišný styl jízdy jezdce a jezdkyň, a jezdkyňe také popisovaly jako bojácnější a méně bezpečné než jezdce – muže. V tom se odráží hlavně ona rozdílná socializace dívek a chlapců, kdy zatímco chlapci jsou odmala vedeni k tomu, aby se volně pohybovali, u dívek je tomu spíše naopak a důraz je kladen hlavně na to, aby byly klidné, neušpinily se a nezranily. Mnoho žen tak vnímá samy sebe jako křehké, zranitelné

a pohybově nenadané, což se promítalo i ve výpovědích mých komunikačních partnerek.

Ve svém výzkumu však rozkrývám mnoho zajímavých rozporů. Přestože ženy bývají vnímány jako křehké, klidné a nesoutěživé, některé z mých komunikačních partnerek uvádějí soutěžení, závodění a případnou výhru jako hlavní motivaci k provozování downhillového longboardingu. Z hlediska institucionálního je longboarding sportem, který vykazuje spíše charakteristiky sportu maskulinního, na druhé straně se v narrativech mých komunikačních partnerek ukazuje, že situace není tak jednoduchá a černobílá. Nabourání představy o longboardingu jako čistě maskulinním sportu se odráží například v tom, že se názory komunikačních partnerek na fyzickou náročnost longboardingu značně liší a z narativů mých komunikačních partnerek vychází rozporuplné odpovědi. I když některé z mých komunikačních partnerek formulují, že longboarding není extrémně fyzicky náročný sport, a splňoval by tedy kritéria pro to, aby byl vnímán jako sport femininní, na straně druhé v sobě zahrnuje prvek rychlosti a překonání strachu, což jsou atributy tradičně konstruované jako maskulinní.

Vzhledem k tomu, že ženy jsou vnímány jako křehké a zranitelné, bývá obvykle předpokládáno, že sporty, které v sobě zahrnují prvek rychlosti, nejsou pro ženy příliš atraktivní. Moje komunikační partnerky však uvádějí, že právě rychlost je jeden z prvků, který je na downhillovém longboardingu přitahuje. Naproti odlišnému názoru na fyzickou náročnost longboardingu téměř všechny mé komunikační partnerky formulovaly, že longboarding je sport, který je náročný psychicky a vyžaduje velkou schopnost rychlých reakcí. To by longboarding řadilo opět spíše ke sportům, jež jsou vnímány jako maskulinní.

Další rozpor se ukazuje v tom, že moje komunikační partnerky formulovaly, že na ně a jejich těla má longboarding jednak vliv pozitivní, jednak vliv negativní. Jako pozitivní vliv hodnotí zlepšení vztahu k vlastnímu tělu, jako vliv negativní potom jizvy, které jim zůstávají po zranění. Ukazuje se tedy, že longboarding na jejich těla působí jak pozitivně, tak negativně.

Další zajímavý rozpor se také nachází v tom, jak moje komunikační partnerky vnímají vlastní vzhled v prostředí longboardingu. Většina z mých komunikačních partnerek uváděla, že funkčnost je u nich během závodů důležitější než vzhled, což nabourává tradiční představu na zaměření žen na vlastní vzhled. Zároveň však se také do vnímání ostatních jezdkyň promítají tradiční mainstreamová měřítká krásy, když

formulují, že žena může naplňovat měřítka hegemonní femininity i když se věnuje sportu, který těmto měřítkům neodpovídá. Moje komunikační partnerky také formulovaly, že důležitější než vzhled samotný je pro ně to, aby byla vidět radost, kterou při jízdě prožívají, a také kladly důraz na technickou stránku své jízdy. Zde se opět ukazuje ambivalence, kdy radost z jízdy je možno vnímat jako femininní, zatímco důraz na technickou stránku jízdy jako maskulinní atribut.

Podstatná část mé práce se také soustředí na to, jak moje komunikační partnerky prožívají negativní aspekty, jež s sebou longboarding přináší – tedy strach, bolest a úrazy. Z hlediska prožívání a překonání bolesti se ukazuje, že na moje komunikační partnerky platí tlak, který je vyvíjen na to, aby sportovci a sportovkyně nedávali najevo bolest a pokračovali v závodu i přesto, že jsou zranění a/nebo prožívají bolest. To lze opět považovat za maskulinní atribut. Na straně druhé však uváděly, že jsou ženy – jezdkyňe podle nich bojácnější než muži, v čemž se opět může odrážet to, že ženy jsou od dětského věku přesvědčovány o tom, že jsou slabší a zranitelnější než muži.

Další ambivalence se projevila v tom, že i když bývá longboarding vnímán jako nebezpečný sport, moje komunikační partnerky ve svých narativech zvýznamňovaly bezpečnost jako atribut dobrého jezdce či jezdkyňe. Tato bezpečnost se však opět ukázala jako záležitost genderovaná, protože ženy jsou vnímány mými komunikačními partnerkami jako méně bezpečné než muži, méně předvídatelné a zbrklejší. Ukazuje se tedy, že longboarding je sport, který v sobě zahrnuje jak maskulinní, tak femininní atributy a jezdkyňe samotné uvnitř něj vyjednávají svou maskulinitu a femininitu. Zároveň se také ukazuje, že longboarding má šanci stát se genderově rovným sportem, ale cesta za plnou rovností jezdců a jezdkyň je stále ještě daleká.

9. Literatura

ADAMS, Natalie, SCHMITKE, Alison a FRANKLIN, Amy. 2005. Tomboys, Dykes, and Girly Girls: Interrogating the Subjectivities of Adolescent Female Athletes. *Women's Studies Quarterly*, **33**(1/2), 17-34.

AHMED, Sara. 2004. *The cultural politics of emotion*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

ANDERSON, Eric. 2002. Openly Gay Athletes: Contesting Hegemonic Masculinity in a Homophobic Environment. *Gender and Society*. **16**(6), 860-877.

ANDERSON, Eric. 2008. "I Used to Think Women Were Weak": Orthodox Masculinity, Gender Segregation, and Sport. *Sociological Forum*, **23**(2), 257-280.

APPLEBY, Karen M. a FISHER, Leslee A. 2005. „Female Energy at the Rock“: A Feminist Exploration of Female Rock Climbers. *Women in Sport & Physical Activity Journal*. **14**(2), 10-23.

ATKINSON, Paul a COFFEY, Amanda. 1996. *Making Sense of Qualitative Data*. Thousands Oaks: SAGE Publications, Inc.

BAVINGTON, Lisa. 2004. The Weighting Game: For Only the Straight and Narrow? *Off our backs*. **34**(7/8), 34-37.

BORDO, Susan. 2003. *Unbearable Weight*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

BÉKI, Piroska a GÁL Andrea. 2013. Rhythmic Gymnastics vs. Boxing: Gender Stereotypes From the Two Poles of Female Sport. *Physical culture and sport, studies and research* . **LVIII**, 5-16.

BOURDIEU, Pierre. 2000. *Nadvláda mužů*. Praha: Karolinum

BUTLER, Judith. 2006. *Gender Trouble*. New York and London: Routledge.

CAHN, Susan. K. 1993. From the "Muscle Moll" to the "Butch" Ballplayer: Mannishness, Lesbianism, and Homophobia in U.S. Women's Sport. *Feminist Studies*, **19**(2), 343-368.

CGSA [online].[cit. 15.6.2016] Dostupné z: <http://cgsa.cz/o-cgsa/?id=4>

CGSA Ranking, 2016, [online]. [cit. 15.5.2017]. Dostupné z: <http://www.cgsa.cz/ranking/>

CONBOY, Katie, ed. 1997. *Writing on the body*. New York: Columbia University Press.

DEPOY, Elizabeth a GILSON, Stephen F. 2001. *Studying Disability*. USA: SAGE

DUKAN, Pierre. 2013. *Muži to rádi oblé, aneb proč se přirozená krása stala tabu*. Praha: Rybka publishers

FOUCAULT, Michel. 2010. *Zrození kliniky*. Červený Kostelec: Pavel Mervart

GROGAN, Sarah. 2008. *Body Image, Understanding body dissatisfaction in men, women, and children*. Hove: Routledge.

HALL, Kim Q. 2002. Feminism, Disability, and Embodiment. *NWSA Journal*, **14**(3), vii-xiii.

HARDIN, Marie a GREER, Jenifer D. 2009. The Influence of Gender-role Socialization, Media Use and Sports Participation on Perceptions of Gender-Appropriate Sports. *Journal of Sport Behavior*. **32**(2)

HOLAKOVSKÁ, Eva. 2012. *Vzorce maskulinity a femininity u ledních hokejistek (případová studie českého hokejového týmu)*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta humanitních studií.

CHANG, Heewon. *Autoethnography as Method*. 2008. Walnut Creek: LEFT COAST PRESS, INC.

CHRISTIAN, Sena. 2004. The Radical Potential of Women In Sports. *Off our backs*. **34**(7/8), 26-29.

IDF World Rankings 2015, [online]. [cit. 26.1.2017] Dostupné z: <http://rankings.internationaldownhillfederation.org/2015/World-Rankings-2015-Women-Skateboard.html>

IDF North America Rankings 2015: Women Skateboard [online]. [cit. 21.6.2017] Dostupné z: <http://rankings.internationaldownhillfederation.org/2015/North-America-Rankings-2015-Women-Skateboard.html>

IDF North America Rankings 2016: Women Skateboard [online]. [cit. 21.6.2017] <http://rankings.internationaldownhillfederation.org/current/North-America-Rankings-2016-Women-Skateboard.html>

IDF World Rankings 2016: Women, Skateboard, [online]. [cit. 21.6. 2017] Dostupné z: <http://rankings.internationaldownhillfederation.org/current/World-Rankings-2016-Women-Skateboard.html>

IDF World Rankings 2016: Open Skateboard, [online]. [cit. 21.6. 2017] Dostupné z: <http://rankings.internationaldownhillfederation.org/current/World-Rankings-2016-Open-Skateboard.html>

JONES, Amy a GREER, Jennifer. 2011. You Don't Look Like an Athlete: The Effect of Feminine Appearance on Audience Perceptions of Female Athletes and Women's sports. *Journal of Sport Behavior*. **34**(2), 258-377.

KOLÁŘOVÁ, Kateřina, ed. *Jinakost, postižení, kritika*. 2012. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

KRANE, Vikki, CHOI, Precilla Y. L., BAIRD, Shannon M., AIMAR, Christine M. a KRAUER Kerrie J. 2004. Living the Paradox: Female Athletes Negotiate Femininity and Muscularity. *Sex Roles*. **50** (5/6), 315-329.

Longboard-cross je zpět! Rozhovor s loňskou vítězkou Red Bull Feel The Wheel, která chce zas všem natrhnout desku! [online].[cit. 27.8.2015] Dostupné z: <http://www.redbull.com/cz/cs/skateboarding/stories/1331715046794/red-bull-feel-the-wheel-longboard-cross-rozhovor-info-2015>

Longboardovi šílenci v Kalifornii + VIDEO [online].[cit.29.6.2016] Dostupné z: <http://www.pohora.cz/zeme/amerika/usa/longboardovi-silenci-v-kalifornii-video/>

LEATHERBY, Gayle. 2003. *Feministh Research in Theory and Practise*. Buckingham: Open University Press

LORBER, Judith. 1993. Believing is Seeing: Biology as Ideology. *Gender and Society*, **7**(4), 568-581.

MCDONAGH, Eileen a PAPPANO, Laura. 2008. *Playing with the Boys*. New York: Oxford University Press

Mother*ucking Blanka! Tunelem ještě před auty projíždějí šílenci na prknech. [online]. [cit. 29.6.2016] Dostupné z: http://praha.idnes.cz/mother-ucking-blanka-tunelem-jeste-pred-auty-projizdeji-silenci-na-prknech-1u5-/metro.aspx?c=A141030_143550_co-se-deje_rab

MELZAC, Ronald a WALL, Patrick. 1991. *The challenge of pain*. London: Penguin books.

MESSNER, Michael A. 2007. *Out of Play: Critical Essays on Gender and Sport*. New York: State University of New York Press.

MURPHY, Robert, F. 2001. *Umlčené tělo*. Praha: Sociologické Nakladatelství (SLON)

PALMER, Catherine. 2002. „Shit Happens“: The Selling Risk in Extreme Sport. *The Australian Journal of Antropology*. **13**(3). 323-336.

PATSAVAS, Alyson. 2014. „Recovering a Cripistemology of Pain: Leaky Bodies, Connective Tissue, and Feeling Discourse“s. *Journal of Literary & Cultural Disability Studies*. **8**(2), 203-218.

RAMAZANOGLU. Carolin a HOLLAND, Janet. 2005. *Feminist Methodology*. London: SAGE Publications Ltd.

REINHARZ, Shulamit. 1992. *Feminist methods in social research*. New York: Oxford University Press

- RIEMER, Brenda A. a VISIO, Michelle E. 2003. Gender Typing of Sports: An Investigation of Metheny's Classification. *Physical Education, Recreation and Dance*. **74**(2), 193-204.
- SEKOT, Aleš. 2008. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada Publishing a.s.
- SHILDRICK, Margrit. 2016. Ztělesnění feministické teorie. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. **17**(1), 6-14.
- SHROCK, Douglas a SWALBE, Michael. 2009. Men, Masculinity and Manhood Acts. *Annual Review of Sociology*. **35**, 277-295
- SCHRIEMPF, Alexy. 2001. (Re)fusing the Amputated Body: An Interactionist Bridge for Feminism and Disability. *Hypatia*, **16**(4), 53-79.
- STEINFELDT, Jesse, A., ZAKRAJSEK, Rebecca, CARTER, Hailee a STEINFELDT Matthew Clint. 2011. Conformity to Gender Norms Among Female Student-Athletes: Implications for Body Image. *Psychology of Men & Masculinity*. **12**(4), 401– 416.
- THEBERGE, Nancy. 1997. „It's Part of the Game“: Physicality and the Production of Gender in Women's Hockey. *Gender and Society*. **11**(1), 69-87.
- THEBERGE, Nancy. 2000. *Higher goals*. Albany: State University of New York Press.
- YOUNG, Iris Marion. 1980. Throwing like a Girl: A Phenomenology of Feminine Body Comportment Motility and Spatiality. *Human Studies*, **3**(2), 137-156.

10. Přílohy

Příloha 1 – Slovníček pojmů

A

Adrenalinový sport/sporty – sporty, které v sobě obsahují prvek risku/ nebezpečí a jsou spojeny se zvýšeným vyplavováním adrenalinu do krve

Akční sport/sporty – někdy bývá zaměňováno s pojmem „adrenalinové sporty“, jedná se o sporty zahrnující prvek „akce“, často i risku a nebezpečí

B

Balíky – v tomto kontextu balíky slámy, které jsou na závodech v downhillovém longboardingu používány jako bezpečnostní prvek v zatáčkách a jiných místech, kde hrozí srážka jezdců a jezdkyň se stromem, zdí, svodidly nebo jinými objekty

Board sport/y – sporty provozované na boardu, tedy desce či „prkně“ – řadí se sem například skateboarding, longboarding, wakeboarding, surfování a další

C

Carving/carvovat – dělat při jízdě široké oblouky

CGSA – Czech Gravity Sports Asociation (Česká asociace gravitačních sportů)

D

Dancing – longboardová disciplína, která spočívá v provádění různých poskoků, překroků a piruet na ploše desky

Deska – část longboardu, na které jezdec či jezdkyň stojí, a ke které jsou přichycené podvozky (trucky)

Downhill – longboardová disciplína, která spočívá ve sjezdu z kopce po (nejčastěji) asfaltové silnici

Downhillový longboarding – viz downhill

Downhillerka/downhiller – jezdec či jezdkyň provozující downhillový longboarding

Downhillová longboardistka/ downhillový longboardista – viz downhillerka/downhiller

Drtit – jezdit rychle/ naplno

E

Extrémní sport/sporty – viz akční sport/sporty, adrenalinový sport/sporty

F

Footbrake – typ brzdění, při kterém jezdec či jezdkyň sundá nohu z desky a brzdí podrážkou

Freeride – tréninkové jízdy před závodem nebo nezávodní akce konaná na uzavřené trati

Freestyle – částečně se kryje s dancí, disciplína longboardingu, která spočívá v různých tricích, při kterých je deska překlápěna, vyhazována do vzduchu a podobně

G

Grip/gripovat – speciální fólie s hrubým povrchem, která je nalepená na desce/ projet zatáčku v plné rychlosti bez brždění

H

Heat – rozřazení závodní jízdy (používáno ve smyslu „v heatu mám ty a ty soupeřky“)

Helma – v kontextu downhillového longboardingu integrální přilba – tedy přilba zakrývající celou hlavu včetně obličeje

I

IDF – International Downhill Federation

Integrála/integrální přilba (helma) – viz helma

J

Jet v plný/ jet v plnejch – jet co nejrychleji

Jezdec/Jezdyně – v tomto kontextu viz downhillerka/downhiller

K

Kategorie Junioři – závodní kategorie pro všechny muže mladší 18 let

Kategorie Masters – obvykle kategorie pro všechny muže starší 35 let

Kategorie Open – „otevřená kategorie“, primárně určená pro muže ve věku 18-35 let, ale obvykle se do ní mohou kvalifikovat i jezdci a jezdyně z ostatních kategorií

Kategorie Ženy – kategorie pro všechny ženy bez rozdílu věku

Kombinéza/Komba – kožená kombinéza (buď motorkářská nebo speciální na longboard, která oproti běžné motorkářské kombinéze bývá jednodílná a má jiné rozložení chráničů), jedná se o ochranný prvek vyžadovaný téměř na všech oficiálně organizovaných longboardových závodech

L

Longboarding – sport, který spočívá v jízdě na longboardu, v kontextu této práce někdy zastupuje downhillový longboarding

Longboardová/downhillová komunita – poměrně uzavřená komunita lidí, která se věnuje downhillovému longboardingu, či se neaktivně zúčastní závodů a dalších akcí (například kamarádi a kamarádky jezdců a jezdkyň)

Longboard'ák/ longboard'ačka – v tomto kontextu viz downhillerka/downhiller

Longboardistka/longboardista – v tomto kontextu viz downhillerka/downhiller

Longboard Girls Crew (Czech Republic) – celosvětově působící organizace podporující zapojení žen a dívek do longboardingu (česká pobočka této organizace)

N

Najet si kopec – naučit se trať

P

Park – disciplína skateboardingu, která spočívá v jízdě ve skate parku

Podvozky – kovová součást longboardu, která je přichycena k desce a na níž jsou přišroubována kola

Prkno – viz deska

Push/pushovat – odrážet se

Pustit to – jet co nejrychleji/ co nejméně brzdit

R

Riderka/rider – v tomto kontextu viz downhillerka/downhiller

Rukavice – speciální typ (nejčastěji kožených) rukavic, které jsou opatřeny tzv. pucky, což jsou plastové destičky umožňující klouzání rukavice po vozovce

Run – jízda

S

Sheshreds.co – organizace, která podporuje dívky a ženy, věnující se akčním a board sportům

Skejt – viz deska

Skejtačka/skejťák – v tomto kontextu viz downhillerka/downhiller

Sketchy moment – situace, kdy jezdec či jezdka nemá jízdu plně pod kontrolou

Slide/slidovat/slidování – speciální prvek, při kterém jezdec či jezdka uvede prkno do smyku/ provádí slidy

Street – disciplína skateboardingu, která simuluje jízdu v městském prostředí

T

Topspeed – nejvyšší rychlost, které je možné na dané trati dosáhnout

Truck/Trucky – viz podvozky

Tuck – speciální aerodynamická pozice, kterou jezdci a jezdkyňe zaujímají, aby dosáhli co největší rychlosti

U

Ukoptnout (desku/prkno) – uvést desku/ prkno do smyku

V

Vert – disciplína skateboardingu, která spočívá v jízdě na vysoké U-rampě

Visor – průhledný kryt zakrývající otevřenou část integrální helmy

Z

Zabalit se – zaujmout pozici zvanou tuck (viz tuck)

Zajet někoho – předjet jiného jezdce či jezdkyňi

Zrakvit se – závažně se poranit (ve smyslu zlomenin, těžších úrazů měkkých tkání – například natržení vazů a podobně)

Zvednout ruku – v daném kontextu upozornit zvednutím ruky na to, že se jezdec či jezdkyňe chystá provést slide (viz slide)

Příloha 2 – Formulář informovaného souhlasu

Informovaný souhlas

Výzkum na téma „Genderové aspekty těla a tělesnosti u downhillových longboardistek“ Byla jsi vybrána jako účastnice výzkumu na téma „Genderové aspekty těla a tělesnosti u downhillových longboardistek“, jehož účelem je získání dat pro diplomovou práci na výše uvedené téma. Prosím, aby sis přečetla následující prohlášení, a aby ses zeptala na všechny případné nejasnosti, než vyjádříš souhlas se svou účastí v projektu.

Základní informace

Jedná se o diplomovou práci pod vedením Mgr. Kateřiny Kolářové, Ph.D., kterou vypracovávám na Katedře genderových studií, Fakultě humanitních věd Univerzity Karlovy.

Postupy

Pokud souhlasíš s účastí ve výzkumu, udělám s tebou neformální rozhovor podle předem připravených otázek, které se budou týkat témat relevantních z hlediska zmíněného projektu. Rozhovor bude trvat zhruba dvě hodiny, je možné jej v případě potřeby přerušit a dokončit při dalším setkání. S tvým dovolením bude rozhovor nahráván, abych zajistila přesné zachycení tvých myšlenek, jejich následnou analýzu. V průběhu rozhovoru si také budu dělat poznámky. Nahrávka rozhovoru bude poté přepsána a dále analyzována.

Důvěrnost

Záznamy z tohoto výzkumu budou uchovány v soukromí. Účastnice výzkumu budou anonymizovány. Výsledky výzkumu budou zabezpečeny proti zneužití jinými osobami, přístup k nim bude mít pouze autorka výzkumu. Totéž platí pro nahrávky rozhovorů. Zvukové záznamy budou použity pouze k přepisu informací a pak budou smazány.

Dobrovolný charakter výzkumu

Účast na tomto výzkumu je dobrovolná. V průběhu rozhovoru můžeš odmítnout zodpovědět kteroukoliv otázku, nebo svoji účast na rozhovoru kdykoli odvolat. Je také možné kdykoliv v průběhu rozhovoru vypnout nahrávací zařízení. Také mě můžeš poprosit (i po dokončení rozhovoru), abych kteroukoliv z jeho částí ve výzkumu dále nepoužívala.

Potenciální výhody a rizika účasti ve výzkumu

Z účasti na výzkumu ti neplynou žádné bezprostřední výhody (např. finančního rázu), ale může ti přinést nový pohled na určitá témata a dobrý pocit, že jsi pomohla zviditelnit ženy v board/akčních sportech.

Potenciální rizika plynou ze skutečnosti, že se budu ptát na tvoje osobní názory a zkušenosti, což může přinést jistou míru nepohodlí. Jakýkoliv rozhovor pak může představovat jistý průnik do tvého soukromí.

Kontakty a otázky

Tento výzkum provádí BcA. Petra Víznerová. Můžeš se mě kdykoliv před, v jeho průběhu i po provedení rozhovoru na cokoli zeptat.

Prohlášení o souhlasu

Přečetla jsem si uvedené informace. Zeptala jsem se na všechny potřebné otázky a otázky mi byly zodpovězeny. Souhlasím se svou účastí ve výzkumu.

Podpis:.....

Datum:.....

Podpis autorky výzkumu:.....

Datum:.....

Příloha 3 – Osnova rozhovoru

Jakým sportům se v současnosti věnuješ? Jaké sporty jsi dělala v minulosti?

Který ze sportů, kterým se věnuješ je pro tebe hlavní/nejdůležitější a proč?

Jak dlouho jezdíš na longboardu a kterým disciplínám se věnuješ?

Jezdila jsi předtím na skateboardu?

Jak dlouho jezdíš downhill?

Jak ses dostala k longboardingu/k downhillu?

Jaký má názor na longboarding/downhill tvoje okolí? (Rodiče, kamarádi, partner/partnerka)

Jaký si myslíš, že má na longboarding/downhill názor veřejnost?

Co se ti vybaví, když se řekne dobrá downhillerka/downhiller?

Považuješ se sama za dobrou jezdkyň? Proč ano? Proč ne?

Vnímáš nějaké rozdíly mezi stylem jízdy jednotlivých závodnic/závodníků?

Vnímáš rozdíl mezi tím, jak jezdí muži a ženy?

Cítíš mezi ostatními rivalitu? Myslíš, že je jiná atmosféra v openu a v ženské kategorii?

Jak vnímáš, když máš možnost jet v openu?

Proč myslíš, že se downhillu věnuje tak málo žen? Chtěla bys, aby jich jezdilo víc?

Proč si myslíš, že v downhillu v podstatě nejsou holky juniorky? Proč si myslíš, že se holky často dostávají k downhillu ve vyšším věku než kluci?

Jak si myslíš, že jsou vnímané holky v longboardingu?

Myslíš si, že se muži chovají v downhillu jinak k ženám, než k ostatním mužům?

Myslíš, že to ženy v downhillu mají těžší/lehčí/stejně těžké jako kluci?

Myslíš si, že se v komunitě objevuje sexismus?

Promítá se to, že se věnuješ longboardingu nějak do tvého “běžného” života? Jak?

Máš pocit, že se tvůj život nějak změnil od doby, co se věnuješ downhillu? Máš pocit, že ses nějak změnila ty/tvé tělo?

Změnil nějak longboarding/downhill tvůj vzhled/oblékání?

Záleží ti na tom, jak při downhillu vypadáš? (Při jízdě i mimo ní?)

Jaké atributy má dobrá fotka ze závodu/freeridu? Jak na ní vypadáš-popiš mi ji

Jaká je podle tebe v dnešní době představa ideálního ženského těla? A jaká je tvoje představa?

Myslíš, že ji naplňuješ?

Myslíš, že ji naplňují downhillové longboardistky obecně?

Připravuješ se nějak na závody/sezónu? (strava, posilování...)

Věnuješ se nějak i teoretické přípravě? (sledování videí, trénink tucku...)

Co děláš mimo sezónu/v době, kdy se nedá na longboardu jezdit?

Jak náročný sport podle tebe downhillový longboarding je?

Kolik důležitosti přikládáš vybavení?

Staráš se o svoje vybavení sama? Nebo ho svěruješ někomu jinému?

Do jaké míry spoléháš na sebe a své schopnosti?

Bojíš se někdy při downhillu? Proč/čeho?

Kdy naposled ses na kopci bála? Vzpomínáš si na nějakou konkrétní situaci?

Jak vnímáš, když spadneš, co při tom cítíš, co se ti honí hlavou? Přemýšlíš potom o pádu zpětně?

Jaká máš za sebou zranění/zdravotní problémy?

Prožíváš u downhillu bolest? Jak s ní pracuješ?

Přerušila jsi někdy závod kvůli zranění/bolesti?

Jak vnímáš, když nemůžeš jezdit? (Kvůli zranění, práci...)

Byla jsi svědkyní u pádu/úrazu někoho jiného?

Jak vnímáš, když spadne někdo jiný/zraní se?

Uvažovala jsi někdy, že přestaneš s longboardingem/s downhillem? Proč?

Uvažovala jsi někdy, že přestaneš s longboardingem kvůli úrazu?(vlastnímu či někoho jiného)

Co se ti honí hlavou, když jedeš z kopce? Na co myslíš?

Co ti dělá na downhillu největší radost? Co máš nejradši?

Co ti na něm vadí? Co vnímáš jako negativní aspekty?

Jaký je tvůj nejsilnější zážitek s longboardingem? Nejlepší? Nejhorší?

Co tě u longboardingu drží?

Je něco na co by ses chtěla zeptat? Co bys chtěla doplnit?

Příloha číslo 4 – mapa kódů druhého řádu

Genderované aspekty longboardingu jako sportu

Dívky/ženy jako křehčí/zranitelnější než chlapci/muži	↔	Longboarding jako netradiční aktivita pro dívky/ženy				
		↓				
		Rozdílné podmínky v longboardingu pro ženy a muže	↔	Menší počet závodnic	→	Lehčí cesta k medaili
					→	Složitější cesta ke zlepšení
Ženy jako méně schopné jezdkyňe	↔	Jízda s muži jako rychlejší cesta ke zlepšení vlastní jízdy				
Rozdílný styl jízdy mužů a žen	→	Ženy jako méně dravé jezdkyňe				
	→	Ženy jako méně agresivní	x	Individuální rozdíly		
	→	Ženy jako pomalejší				
Ženy jako soutěživé jezdkyňe	→	Nabourání představy o ženském sportu jako nesoutěživém prostředí				
Fyzická (ne)náročnost longboardingu	x	Psychická náročnost longboardingu	→	Dobrá jezdkyňe		
				=		
				Jezdkyňe schopná rychle reagovat	→	Jezdkyňe schopná kontrolovat svou jízdu

Percepce vlastního těla u downhillových longboardistek

Tělesné změny způsobené longboardingem	→	Pozitivní	→	Posílení sebevědomí
			→	Zlepšení postoje k vlastnímu tělu
			→	Zlepšení životosprávy
		Negativní	→	Poznamenání povrchu těla
Naplňování mainstreamového modelu feminity v prostředí maskulinního sportu	x	Důraz na praktičnost oproti vzhledu	→	Přizpůsobení se podmínkám na závodech
	→	Důraz na výraz obličeje	x	Důraz na technickou stránku jízdy
Emily Pross jako schopná jezdkyňe	x	Emily Pross jako nedostatečně femininní žena		

Zakoušení vlastní tělesnosti

Intenzivní prožívání jízdy skrze tělo	→	Longboarding jako meditativní aktivita		
Překonání bolesti jako atribut schopného jezdce/jezdkyňě	→	Femininní křehkost		
		x		
		Maskulinní houževnatost		
Pády jako negativní aspekt downhillu	x	Pády jako součást křivky učení		
Kontrola	x	Nemožnost kontroly	→	Vnímání cizích pádů jako horších než vlastních
Dobry jezdec/dobrá jezdkyňě	=	Bezpečný jezdec/bezpečná jezdkyňě	→	Genderované aspekty bezpečnosti
Prožívání strachu během jízdy	→	Strach ze zranění		
	→	Strach ze ztráty kontroly		
Genderované aspekty prožívání strachu	→	Jezdkyňě jako bojácnější a méně odvážné než jezdci – muži		